

Helsingin kaupunki
Rakennusvirasto

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelma 2017-2026

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelma 2017–2026

Julkaisija: Helsingin kaupungin rakennusvirasto

Vastuuhenkilö: Anu Kiiskinen

Teksti, kuvat ja kartat: WSP Finland Oy, Hanna Hannula, Maija Elo, Tuija Pakkanen, Eila Sihvola, Elina Regårdh ja Natalia Lavonen.

ISBN: 978-952-331-218-0 (vain verkkoversio)

ISSN: 1238-9579

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelma 2017-2026

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2017:XX

SISÄLTÖ

1	PERUSTIEDOT	6
1.1	Aluesuunnitelman sisältö ja tavoitteet	6
1.2	Suunnittelun vaiheet	6
1.3	Suunnittelualue	6
1.4	Tarveselvitysvaiheen keskeiset tulokset	8
1.5	Suunnitteluun vaikuttavat ajankohtaiset hankkeet	8
2	SUUNNITTELUN VUOROVAIKUTUS	10
2.1	Vuorovaikutustilaisuudet ja -kyselyt	10
2.2	Vuorovaikutuksen tuloksia	12
2.2.1	<i>Kerro kartalla -kysely alueen asukkaille</i>	12
2.2.2	<i>Asukastyöpajojen tuloksia</i>	14
2.2.3	<i>Yritysten ja palveluntarjoajien vuorovaikutuksen tuloksia</i>	16
3	KOKO SUUNNITTELUALUETTA KOSKEVAT YLEISET TEEMAT	20
3.1	Kulttuurihistoria	20
3.2	Luontoarvot	22
3.3	Luonnonhoito	24
3.4	Palveluverkosto viheralueilla	26
4	YLEISTEN ALUEIDEN STRATEGINEN SUUNNITELMA	28
4.1	Keskeisiä strategisia suunnitelmia	28
4.1.1	<i>Helsingin yleiskaava 2002</i>	28
4.1.2	<i>Helsingin uusi yleiskaavaehdotus</i>	29
4.1.3	<i>Helsingin pyöräilyn tavoiteverkosto</i>	31
4.1.4	<i>Helsingin viher- ja virkistysalueiden strateginen kehityskuva</i>	32
4.2	Kampinmalmin ja Töölön yleisten alueiden strateginen suunnitelma	34
5	OSA-ALUEKUVAUKSET	40
5.1	Töölönlahti, Eläintarha ja Linnunlaulu	42
5.2	Taka-Töölö	43
5.3	Etu-Töölö	44
5.4	Lapinlahti ja Hietaniemi	45
5.5	Ruoholahti	46
5.6	Salmisaari	47

6 KUSTANNUKSET	48
7 HANKE-ESITYKSET	50
7.1 Hankkeiden valinnan perusteet	50
7.2 Puistohankkeet	52
7.2.1 Topeliuksen puisto	52
7.2.2 Sibeliuksen puisto	54
7.2.3 Lapinlahden sairaalan puisto	56
7.2.4 Arkkitehti Juhani Pallasmaan suunnitteleminen Ruoholahden tyyppikaiteiden, -aitojen, -katosten ja -pergoloiden päivittäminen ja kustannusarvio	58
7.2.5 Linnankoskenpuisto	59
7.2.6 Kellosaarenpuiston leikkipaikka	60
7.2.7 Ruoholahdenpuiston leikkipaikka	61
7.2.8 Leikkipuisto Ruoholahti	62
7.2.9 Selkämerenpuiston leikkipaikka	63
7.2.10 Hietakankaan leikkipaikka	64
7.2.11 Väinämöisenpuistikon leikkikenttä	65
7.2.12 Museon puiston leikkipaikka	66
7.3 Hankkeet, joissa katu- ja puistoalueita	67
7.3.1 Hesperian esplanadin ja Sigurd Frosteruksen puiston itäosan peruskorjaus sekä Hesperiankatujen pyöräily-yhteys	67
7.4 Katuhankkeet	70
7.4.1 Hietaniemenkatu	70
7.4.2 Kivelänkatu	72
7.4.3 Lapinlahdentie	73
7.4.4 Sibeliuksenkatu	74
7.4.5 Topeliuksenkatu	75
7.4.6 Ruoholahdentori	76
7.4.7 Töölöntori	78
LIITTEET	80
LÄHTEET	80

1. Perustiedot

1.1 Aluesuunnitelman sisältö ja tavoitteet

Aluesuunnitelma on Helsingin kaupungin rakennusviraston työväline yleisten alueiden ylläpitämiseksi Helsingin alueella. Aluesuunnitelmat koskevat kaavoissa katu- ja puistoalueiksi osoitettuja yleisiä alueita.

Tämä aluesuunnitelma on laadittu Kampinmalmin ja Töölön alueelle kymmenvuotiskaudelle 2017-2026. Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman taustaksi on laadittu tarveselvitys vuonna 2015.

Aluesuunnitelman tavoitteena on analysoida suunnittelualueen yleisten alueiden kokonaisuutta eri teemojen näkökulmasta ja tunnistaa alueen kehittämistarpeet ja peilata suunnittelussa Helsingin kaupungin strategisia tavoitteita suunnitelmaan. Aluesuunnitelman osana tunnistetaan tärkeimmät peruskorjaushankkeet seuraavaksi kymmenvuotiskaudeksi. Suunnitelma asettaa tavoitteet alueen kehittämiseksi ja suunnitelmaa toteutetaan käytävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Tässä aluesuunnitelmaraportissa kuvataan suunnittelutyön aikana tehty vuorovaikutus. Lisäksi käsitellään koko aluetta koskevia yleisiä teemoja ja esitellään yleisten alueiden strateginen suunnitelma. Suunnittelualueen osa-alueiden ominaispiirteitä ja arvoja kuvataan aluesuunnitelman osana laadittujen aluekorttien tiivistelmänä. Aluekortit löytyvät kokonaisuutenaan aluesuunnitelman liitteenä. Lopuksi esitellään peruskorjaushanke-ehdotukset.

1.2 Suunnittelun vaiheet

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelmaan liittyvä tarveselvitys laadittiin syksyn 2014 ja kevään 2015 aikana. Tarveselvityksen tavoitteena oli kartoittaa tarkastelualueen yleisten alueiden kunto ja määritellä erilaiset kehittämistarpeet. Tarveselvitykseen liittyvät kuntokartoituksen maastokäynnit tehtiin loppuvuodesta 2014. Tarveselvitysvaiheen raportti valmistui keväällä 2015.

Varsinaisen Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelmaraportin laatiminen aloitettiin syksyllä 2015 ja aluesuunnitelmaraportin luonnos valmistui syksyllä 2016. Luonnokseen oli mahdollista tutustua ja antaa sitä koskevaa palautetta 8. - 30.9.2016 välisellä ajalla.

1.3 Suunnittelualue

Suunnittelualue käsittää Töölön ja osan Kampinmalmin piiriä (Lapinlahti ja Ruoholahti) sekä lisäksi Linnunlaulun Töölönlahden puoleisen osan. Alue sijaitsee kokonaisuudessaan Helsingin eteläisessä suurpiirissä.

Suunnitelma koskee katu- ja viheralueiksi kaavoitettuja yleisiä alueita. Suunnittelualueella on rakennusviraston hoidossa olevia viheralueita noin 56 ha. Kaavan mukaisia katualueita on noin 72 ha, johon sisältyy myös katuvihreä.

Pohjakartta © Kaupunkimittausosasto, Helsinki 017/2013

- suunnittelualueen rajaus
- tämä osa Kampinmalmista sisältyy Keskustan ja Kampin aluesuunnitelmaan 2012-2021
- tarkastelussa mukana oleva alue

1.4 Tarveselvitysvaiheen keskeiset tulokset

Tarveselvitys koski suunnittelualueen yleisiä alueita. Selvitykseen liittyneestä kuntokartoituksesta oli rajattu pois tekeillä olevien asemakaavojen ja muiden hankkeiden alueet: Töölönlahti, Eläintarhan alue, Toivo Kuulan puisto, Lapinlahden sairaalan alue, Mechelininkatu, Mannerheiminkatu sekä Linnankoskenkatu osittain. Tarveselvitysvaiheen lähtötietoaaineistona toimi alueen asukkaille suunnatun Kerro kartalla -kyselyn vastaukset vuodelta 2013.

Maastokartoituksen havaintojen pohjalta määriteltiin yleisten alueiden kunto viisiportaisella asteikolla erittäin huonosta erittäin hyvään. Lisäksi määriteltiin kunnostus- ja peruskorjaustarpeet, ylläpidon tarpeet ja laadittiin alustava kustannusarvio.

Kuntokartoituksen perusteella suurin osa alueista oli kunnoltaan hyviä tai tyydyttäviä.

Kunnoltaan huonoja tai erittäin huonoja olivat:

- Linnankoskenpuisto
- Topeliuksen puisto
- Kivelänkadun katupuut
- Töölöntorin ympäristö
- Hesperian esplanadin itäosa
- Sigurd Frosteruksen puiston itäosa
- Hietaniemenkadun pohjoispuoli
- Lapinlahdentie
- Salmisaaren pohjoisranta

Tarveselvitysvaiheen tulokset ja työssä tunnistetut kehittämistä vaativat kohteet toimivat tämän aluesuunnitelman lähtökohtina.

1.5 Suunnitteluun vaikuttavat ajan-kohtaiset hankkeet

Suunnittelualueella on käynnissä tällä hetkellä lukuisia hankkeita, joita on listattu alla:

Valmisteilla olevat kaavat (www.kartta.hel.fi)

- Helsingin yleiskaava, 2012-012586
- Eduskunnan maanalaisen ajoyhteyden asemakaava, 2008-1282
- Eläintarhan alueen maankäytön periaatteet, asemakaava, 2012-013320
- Jätkäsaaren terassitalokorttelin asemakaava, 2011-0247
- Kellosaaren rannan asemakaava, 2016-006570

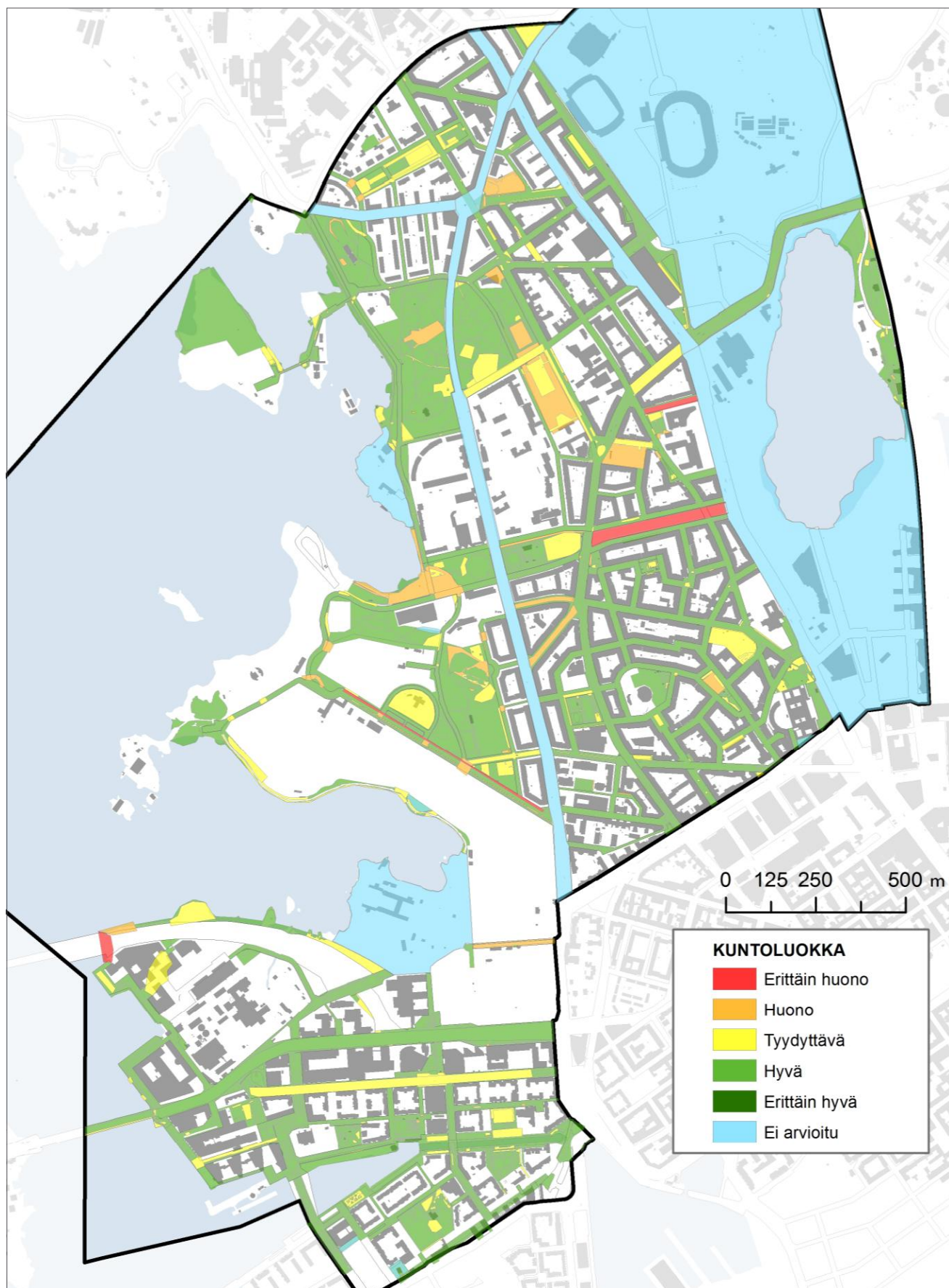
- Keskustatunnelin asemakaava, 2001-0461
- Mechelininkatu 34 asemakaava, 2014-006631
- Meilahden huvila-alue asemakaava, 2012-007286
- Rajasaarentie 6 asemakaava, 2015-005401
- Töölönlahden eteläosa asemakaava, 2010-0379
- Töölönkatu 28 asemakaava, 2014-000139

Liikennesuunnitelmat (www.kartta.hel.fi)

- Arkadiankadun pyörätiejärjestelyt, 2010-0178
- Kävelykeskusta, 2007-498
- Lapinlahden sairaala-alueen liikennesuunnitelma, 2011-0392
- Liikennesuunnitelma välillä Reijolankatu-Nordenskiöldinkatu, 2014-002791
- Länsisataman liikenneyhteyksien parantamistoimenpiteet, 2016-003394
- Länsiterminaalin liikenneyhteyksien yleissuunnitelma, 2014-002250
- Länsiväylän rampin siirto ja Salmisaarenkadun liikennesuunnitelma, 2009-0470
- Mannerheimintien pyörätiejärjestelyt, 2013-002548
- Messipojankujan ja Messityönkujan liikennesuunnitelma, 2014-012311
- Nordenskiöldin aukion ja Mechelininkadun liikennesuunnitelma, 2013-006377
- Nordenskiöldinkadun ja Mechelininkadun pyörätiet, 2010-0390
- Pyöräliikenteen Baana välillä Merikannontie-Mississipinraitti, 2014-002249
- Pyörätiejärjestelyt, Mannerheimintie-Hammarskjöldintie, 2013-011627
- Raitiotielinja 8 (Salmisaari-Arabia) kehittämisohjelma, 2011-0598
- Runeberginkadun liikennesuunnitelma, 2013-002546
- Urheilukadun ja Mäntymäentien nopeusrajoitus ym., 2009-1385
- Urheilulehdon ympäristön katujen liikennesuunnitelma, 2015-005500
- Veturitien liikennesuunnitelma, 2013-004742

Ratasuunnitelmat (www.liikennevirasto.fi)

- Pissararata, asemakaava hyväksytty 17.6.2015, ratasuunnitelma on hyväksytty ja kuulutus siitä on nähtävillä 5.8.-5.9.2016, rakentamissuunnitelma käynnissä, mahdollisen rakentamispäätöksen tekee eduskunta.

Yleisten alueiden kunto suunnittelualueella.

2. Suunnittelun vuorovaikutus

2.1 Vuorovaikutustilaisuudet ja -kyselyt

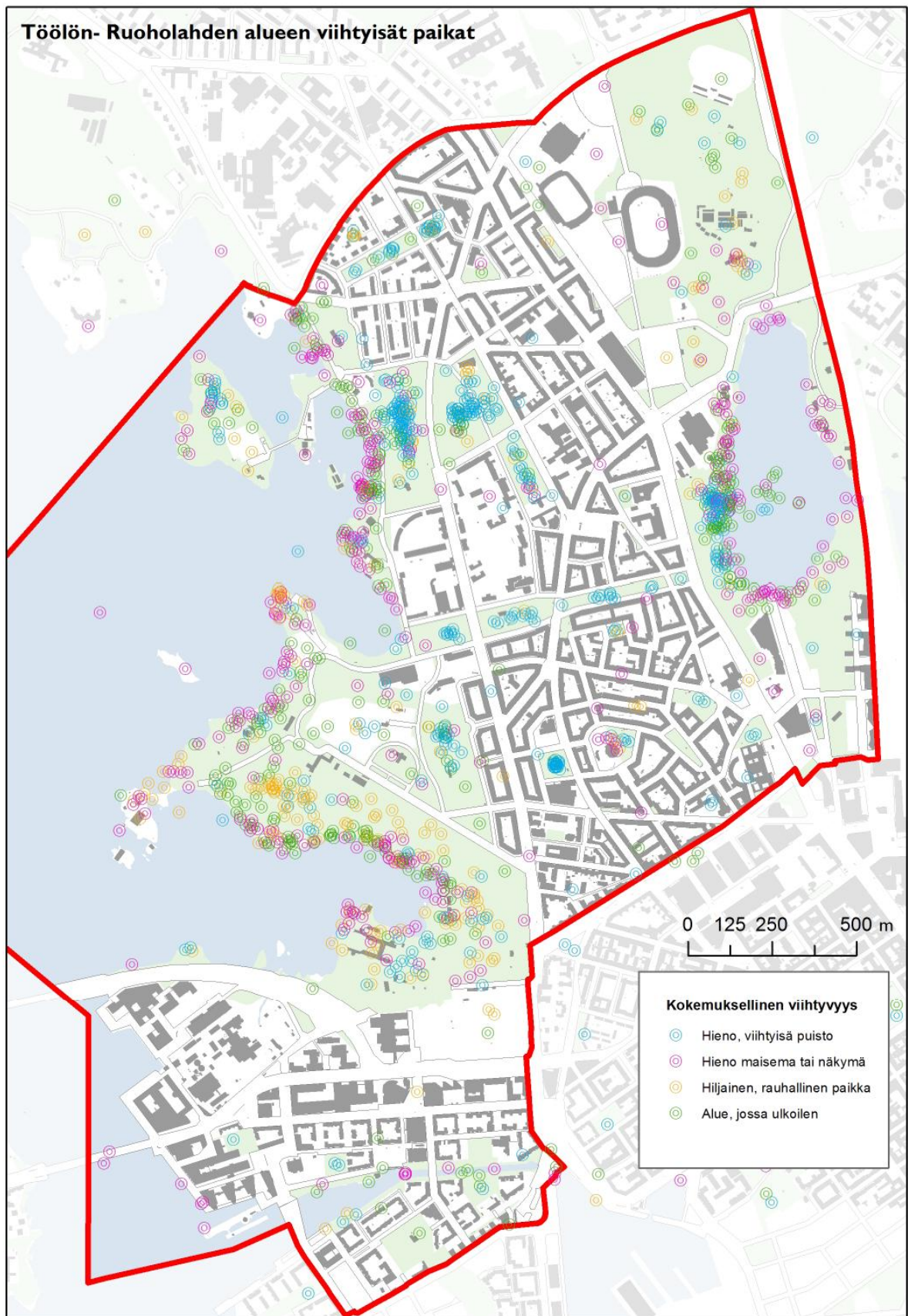
Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelma on laadittu vuorovaikutteisesti asukkaiden, viranomaistahojen sekä muiden sidosryhmien kanssa. Vuorovaikutusmahdollisuuksia alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa on järjestetty aiempaa enemmän. Uutena vuorovaiku-

tuksen osana järjestettiin verkkokysely ja vuorovaikutustilaisuus alueen palveluntarjoajille ja yrityksille.

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman aikana järjestettiin seuraavia vuorovaikutustilaisuuksia ja -kyselyitä:

- **Kerro kartalla -kysely alueen asukkaille, syksy 2013**
Ennen tarveselvityksen aloittamista loppusyksyllä 2013 asukkaiden näkökulmia alueen kehittämiseksi kerättiin avoimella Kerro kartalla -kyselyllä.
- **Kerro kartalla -kysely alueen yrittäjille ja palveluntarjoajille, kevät 2016**
Aluesuunnitelman laatimisen aikana keväällä 2016 järjestettiin Kerro kartalla -kysely, joka oli suunnattu alueen yrityksille ja palveluntarjoajille.
- **Avoin työpaja Laiturilla 09/2015**
Aluesuunnitelman aloitusvaiheessa järjestettiin avoin työpaja Laiturilla, jossa oli mahdollista keskustella suunnittelijoiden kanssa. Suunnittelualueen merellisyys ja mahdollisen rantaraitin yhtenäisyys olivat yksi tilaisuuden aiheista.
- **Alueen asukkaille suunnatut työpajat Töölössä ja Ruoholahdessa, 03/2016**
Aluesuunnitelman laatimisen aikana keväällä 2016 järjestettiin kaksi alueen asukkaille suunnattua työpajatilaisuutta, toinen Töölössä, toinen Ruoholahdessa.
- **Alueen yrityksille ja palveluntarjoajille suunnattu yrittäjien aamukahvitilaisuus, 03/2016**
Alueen yrityksille ja palveluntarjoajille järjestettiin aamukahvitilaisuus keväällä 2016.

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman aikana järjestetyt vuorovaikutustilaisuudet ja -kyselyt.

Viihtyisät paikat ja suositut ulkoiluapaikat Kerro kartalla -kyselyn (2013) perusteella.

2.2 Vuorovaikutuksen tuloksia

2.2.1 Kerro kartalla -kysely alueen asukkaille

Syksyllä 2013 toteutetusta Kerro kartalla -kyselystä lähetettiin tiedote alueen kotitalouksille ja julkisiin palvelupisteisiin sekä yrityksiin. Kyselyyn vastasi 573 henkilöä, jonka lisäksi paperilomakkeita palautettiin 23. Kyselystä saatiin tuloksena yhteensä 4462 kappaletta karttamerkintöjä. Käyttäjäkyselyn tulokset ovat toimineet alue-suunnitelman laatimisen lähtötietoina.

Alueen lähtökohtia, ongelmia ja arvoja analysoitiin kyselyn pohjalta.

Arvot

Vuorovaikutuksen tulosten perusteella selvitysalueen asukkaat ja muut toimijat kokevat pääosin, että alueella on hyvät ulkoilureitit ja että alueen kaduilla ja viheralueilla on turvallista liikkua. Toimivia, viihtyisiä katuja ovat Merikannontie, Museokatu ja Hietaniemen rantatiet. Toimia, viihtyisiä toreja ja aukioita ovat Töölöntori, Hesperianrantapuisto ja Hesperian esplanadi. Hienoiksi ja viihtyisiksi puistoksi on merkitty Sibeliuksen ja Topeliuksen puistot sekä Hesperian puistoalue ja Hesperian esplanadi. Hienoja maisemia tai näkymiä sekä alueita, joissa ulkoillaan eniten, ovat erityisesti Töölönlahti ja koko merenranta-alue. Nämä tarjoavat myös luontoelämyksiä.

Historiallisesti kiinnostavia paikkoja ovat Olympiastadion, Hietaniemen hautausmaa, Finlandiatalo ja Kansallismuseo, Temppeliaukionkirkko sekä Lapinlahden sairaala ja kappeli. Olympiastadionia, Uimastadionia ja Soutustadionia pidetään erityisinä helminä. Parhaina kohtauspaikkoina erottuvat Helsingin kaupunginmuseo,

Korjaamo, Soutustadion, Töölöntori (erit. vanhukset) sekä Kiasma-Mannerheiminaukio ja Ruoholahden metroaseman ympäristö. Viimeksi mainittu on mainittu erityisesti nuorison suosimina kohtaamispaikkoina Hietaniemen uimarannan lisäksi.

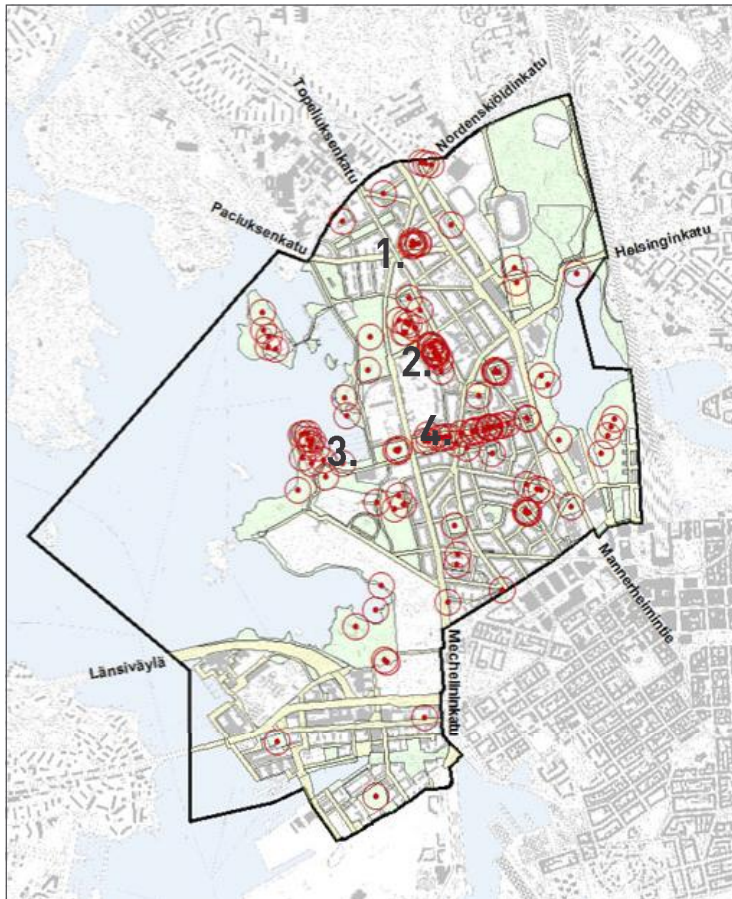
Ongelmat

Selvitysalueen ongelmista korostuivat erityisesti kaksi asiaa: liikenteellisesti turvattomaksi koetut paikat sekä roskaisiksi ja epäsiisteiksi koetut paikat. Liikenteellisesti turvattomaksi koetut paikat ovat Mannerheimintie Olympiastadionin lähistöllä, Runeberginkatu sekä Mechelininkatu Etu-Töölössä. Roskaisiksi ja epäsiisteiksi koetut paikat ovat Töölöntori sekä Ruoholahden metroaseman ympäristö, vaikkakin merkintöjä on tasaisesti myös muualla alueella.

Muuten rauhattomina, meluisina tai turvattomina koettiin erityisesti Nordenskiöldinaukion alue, Töölön sairaalan alue sekä Perhon ja Hankenin koulualueet ja niiden ympäristö.

Hoito- ja kunnostustarpeet

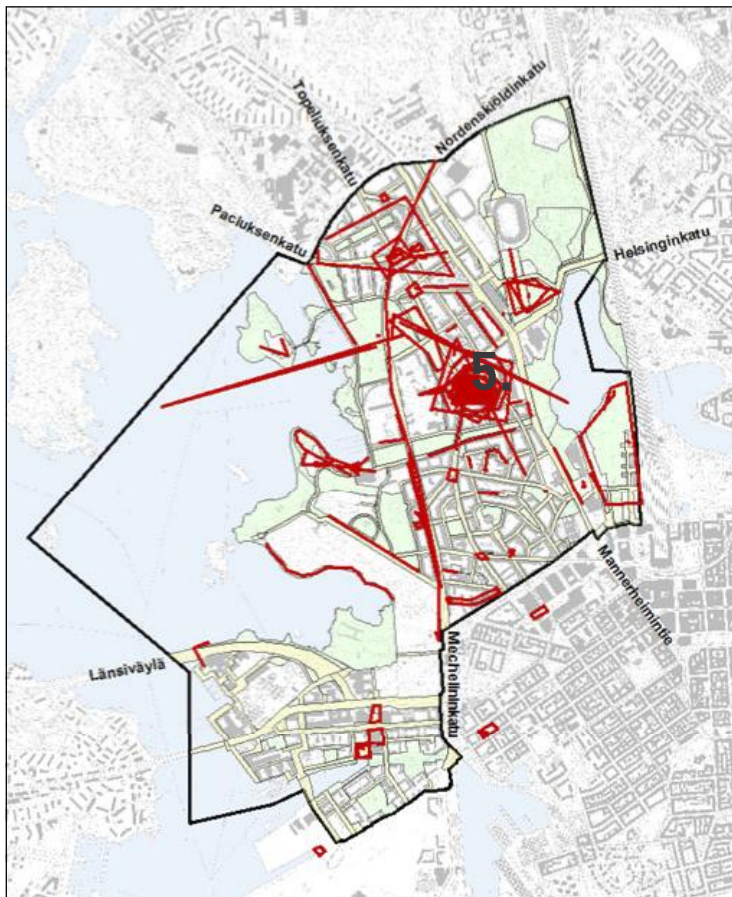
Kunnostusta kaipaavana katuna, torina tai aukiona erottuu selkeimmin Töölöntorin ympäristö. Kunnostusta kaipaavana puistona erottuvat selkeimmin Linnankoskenpuisto, Topeliuksen puisto, Sigurd Frosteruksen puisto ja Hesperian esplanadi. Huonokuntoisia kalusteita ja rakenteita merkittiin useimmin Topeliuksen puistoon. Huonosti hoidettua kasvillisuutta merkittiin useimmin Hesperian esplanadille.

Kunnostusta kaipaavat puistot Kerro kartalla -kyselyn (2013) perusteella.

Kunnostusta kaipaavana puistona erottuivat selkeimmin:

1. Linnankoskenpuisto
2. Topeliuksen puisto
3. Sigurd Frosteruksen puisto
4. Hesperian esplanadi

Kunnostusta kaipaavat kadut, torit ja aukiot Kerro kartalla -kyselyn (2013) perusteella.

Kyselyn perusteella kunnostusta kaipaavana aukiona erottui selkeimmin:

5. Töölöntorin ympäristö

2.2.2 Aukastyöpaiojen tuloksia

Kevään 2016 aikana järjestetyissä työpaioissa Töölössä ja Ruoholahdessa keskityttiin aluesuunnitelman aikana tunnistettujen alustavien peruskorjaushankkeiden kehittelyyn yhdessä asukkaiden kanssa. Työpaioissa osallistujat kiersivät "hankepisteitä" ja esittivät toiveita alueiden kehittämiseksi sanoin tai ideakuvin. Työpaioissa oli myös avoin palauteaste, jossa oli mahdollisuus antaa palautetta ja keskustella suunnittelijoiden kanssa kaikista yleisiä alueita koskevista aiheista. Työpaian yhteydessä oli mahdollista jättää myös kirjallista palautetta.

Töölössä järjestettyyn työpaiaan osallistui yli 100 asukasta ja Ruoholahden työpaiaan noin 20.

Kohdekohtaisia tuloksia

Alustavat peruskorjaushankkeet oli valittu tilaisuuksiin tarveselvityksen tulosten ja Kerro kartalla -kyselyn perusteella. Tilaisuuksiin valitut kohteet olivat: Töölöntori, Ruoholahdentori, Topeliuksen ja Sibeliuksen puistot, Topeliuksen- ja Sibeliuksenkadut, Hietaniemenkadun pohjoisreuna, Hesperian esplanadi ja Sigurd Frosteruksen puiston itäosa, Linnankoskenpuisto sekä Lapinlahden sairaalan puisto.

Työpaiojen tuloksista on laadittu kohdekohtaiset koosteet, joissa on esitetty tiivistetysti asukkaiden näkemykset alueiden kehittämisessä. Työpaioista nousseita näkökulmia on hyödynnetty peruskorjaushankkeiden

hankekorttien laatimisessa, joissa tuodaan esiin kohteisiin kohdistuvat alustavat tavoitteet ja toimenpiteet. Kohdekohtaisten työpaioakoosteiden tarkoitus on toimia lähtötietoineistona alueiden suunnittelun edetessä.

Yleistä palautetta asukkaiden työpaioilaisuuksista

Suurin osa työpaiaan osallistuneista henkilöistä oli tilaisuuksiin tyytyväisiä ja tilaisuuksista tuli runsaasti positiivista palautetta.

Jonkin verran sekaannusta aiheuttivat väärinkäsitys tilaisuuksissa käsiteltävistä aihepiireistä. Jotkut osallistujat olisivat halunneet esittää näkökulmia ajankohtaisista kaavahankkeista ja liikennesuunnittelua koskevista hankkeista. Kaava- tai liikennesuunnitteluhankkeiden käsitteleminen osana aluesuunnitelman vuorovaikusta ei ollut mahdollista, koska tilaisuudet eivät olleet osa lainmukaista kaavojen vuorovaikutusprosessia tai liikennesuunnittelun vuorovaikutusta.

Työpaian aikana jätetyissä kirjallisissa palautteissa nousivat esiin vahvimmin seuraavat teemat:

- *virastojen roolin selkeyttäminen asukkaille (useita kommentteja),*
- *Töölölähden ja Mäntymäen alueen säilyttäminen nykyisen kaltaisena (useita kommentteja),*
- *katupuiden säilyttäminen (useita kommentteja),*
- *pyöräilyn ja kävelyn kehittäminen (useita kommentteja) ja*
- *kritiikki työpaioamenetelmää kohtaan (joitakin kommentteja).*

Työpaioatyöskentelyä Töölön asukastyöpaioassa keväällä 2016.

Esimerkkikooste työpajassa kohteena olleen Töölöntorin kehittämisestä.

Työpajatyöskentelyä Ruoholahden asukastyöpajassa keväällä 2016.

2.2.3 Yritysten ja palveluntarjoajien vuorovaikutuksen tuloksia

Yritysten ja palveluntarjoajien näkökulmia kerättiin karttakyselyllä sekä yrittäjien aamukahvitilaisuudessa.

Keväällä 2016 toteutetun yrityksille ja palveluntarjoajille suunnatun Kerro kartalla -kyselyn tavoitteena oli kerätä alueen yrityksiltä ja palveluntarjoajilta näkökulmia yleisten alueiden kehittämisen tarpeista. Kyselystä lähetettiin tiedote asukastyöpajojen kutsujen yhteydessä alueen kotitalouksille sekä yritysverkostojen kautta alueen yrityksille ja palveluntarjoajille. Kyselyyn tuli vastauksia yhteensä 13 kpl. Suurin osa vastaajista oli palveluyrityksistä (75%).

Yrittäjien aamukahvitilaisuus järjestettiin keväällä 2016. Kutsu tilaisuuteen lähetettiin asukastilaisuuksien kutsun yhteydessä, joka toimitettiin alueen kaikkiin kotitalouksiin (lähetys 37 000 kpl). Lisäksi kutsua toimitettiin yrittäjäverkostojen kautta ja tiedotettiin HKR:n nettisivuilla. Tilaisuuteen osallistui kolme yrittäjien edustajaa.

Laajasta tiedottamisesta huolimatta yritys vuorovaikutus ei tavoittanut määrällisesti paljon osallistujia. Kyselyn ja tilaisuuden kautta saadut näkökulmat ovat kuitenkin antaneet otteen yrittäjien ja palveluntarjoajien edustajien näkökulmista ja ovat olleet tärkeitä aluesuunnitelman laadinnassa.

Yrittäjien aamukahvitilaisuuden tuloksia

Tilaisuudessa käytiin vapaata keskustelua alueen kehittämisestä yritystoiminnan ja palvelutarjonnan näkökulmasta.

Keskustelussa esiin nousseita keskeisiä näkökulmia yleisten alueiden kehittämiseksi yritystoiminnan näkökulmasta:

- *Yrittäjien asiointi kaupungin kanssa tulisi tehdä mahdollisimman helpoksi. Tärkeää on vähentää yrittäjien kynnystä toiminnalle niin, että kaikki asiointi kaupungin kanssa toimisi nk. "yhden luukun" kautta.*
- *Virastojen välistä yhteistyötä tulee kehittää.*
- *Laaja yhteistyö on tärkeää keskeisten alueiden kehittämiseksi. Aiheesta keskusteltiin erityisesti Töölöntorin kehittämisen yhteydessä, jossa tärkeäksi koettiin että eri virastot, yrittäjät, alueen muut toimijat yms. ovat mukana kohteen kehittämisessä.*
- *Kaupungin edustajat nostivat esiin yritys vaikutusten arvioinnin tärkeyden. Vaikutusten arviointi tulee laatia yritystoimintaa koskevia päätöksiä tehtäessä. Päätöksiä tehtäessä tulee pyrkiä edistämään yritysten toimintaa ja minimoimaan haitalliset vaikutukset.*

Kohdekohtaisessa keskustelussa käsiteltiin erityisesti Töölöntoria ja Ruoholahdentoria. Kohdekohtaisia tuloksia on käsitelty tämän aluesuunnitelman osana olevissa hankkeiden kuvauksissa luvussa kuusi.

1 Vahvuuksia

2 Epäkohtia

3 Julkisten ulkotilojen tärkeydestä yleisesti

4 Vastaaajatiedot

Seuraava

Merkitse kartalle rajatulle suunnittelualueelle paikkoja, joissa julkisen ulkotilan ominaisuudet tukevat hyvin liiketoimintaa:

Klikkaa ensin ominaisuutta ja sitten paikkaa kartalla.

[Ohjeet kyselyyn vastaamiseen](#)

1. Paikan yleinen viihtyvyys	😊
2. Toiminnallisuus	😊😊
3. Siisteys	😊😊😊
4. Liikkuminen, saavutettavuus, esteettömyys	😊😊😊😊
5. Paikoituksen riittävyys	😊😊😊😊😊
6. Jokin muu	😊😊😊😊😊😊

Seuraava

© Helsingin kaupunki 2015

Copyright © [Helsingin kaupunki](#) | [Tietoa palvelusta](#) | [Netiketti](#) | [Rekisteriseloste](#) | [Kerrokartalla](#)

Alueen yritysten ja palveluntarjoajien näkemyksiä kysyttiin Kerro Kartalla -kyselyllä keväällä 2016.

Yrityksille ja palveluntarjoajille suunnatun kyselyn tuloksia

Karttakyselyssä kysyttiin yleisten alueiden kehittämisen merkitystä yritystoiminnan tai palvelun tarjoamisen kannalta seuraavilla kysymyksillä:

- *Puistot:* Kuinka tärkeänä pidät suunnittelualueen puistojen kehittämistä yritystoiminnan tai palvelujen tarjoamisen kannalta?
- *Kadut:* Kuinka tärkeänä pidät suunnittelualueen katujen kehittämistä yritystoiminnan tai palvelujen tarjoamisen kannalta?
- *Aukiot / torit:* Kuinka tärkeänä pidät suunnittelualueen aukoiden ja torien kehittämistä yritystoiminnan tai palvelujen tarjoamisen kannalta?

Vastaajien keskuudessa yleisten alueiden kehittämistä pidettiin tärkeänä. Vastaajista puistojen kehittämistä pitivät erittäin tai melko tärkeänä 79 %, katujen kehittämistä 96 % sekä aukoiden ja torien kehittämistä 93 % vastaajista.

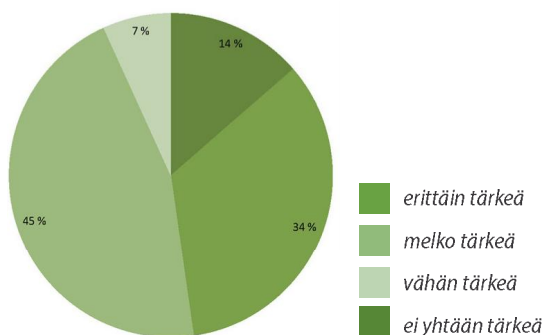
Karttakyselyssä kerättiin paikkatietona yleisiin alueisiin liittyviä positiivisia ja negatiivisia kokemuksia seuraavilla kysymyksillä:

- *Merkitse kartalle rajatulle suunnittelualueelle paikkoja, joissa julkisen ulkotilan ominaisuudet tukevat hyvin liiketoimintaa.*
- *Merkitse kartalle merkitylle alueelle paikkoja, jossa julkinen ulkotila kaipaa kehittämistä tukeakseen liiketoimintaa alueella.*

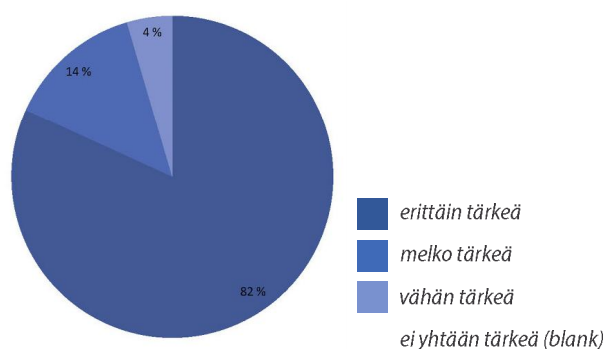
Positiivisia merkintöjä oli osoitettu erityisesti puisto- ja ranta-alueille. Yksittäisenä joitakin negatiivisia merkintöjä keränneenä kohteena korostui Mechelininkatu, jonka todettiin kommentteissa kärsivän liian vilkkaasta liikenteestä ja moottoritiemäisestä vaikutelmasta, minkä todettiin heikentävän kivijalkaliikkeiden menestymismahdollisuuksia.

Kyselyn vastauksissa ehdotettiin muun muassa erilaisia toimintoja alueelle sekä muita ehdotuksia alueiden kehittämiseksi ja kunnostamiseksi.

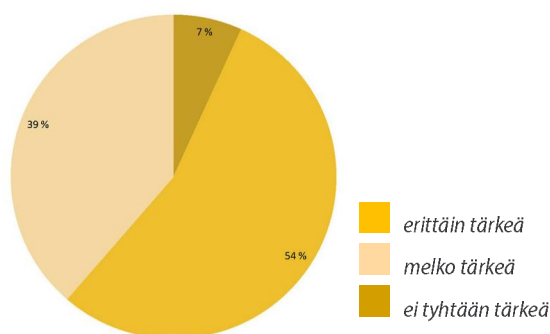
Puistojen tärkeys yritystoiminnalle

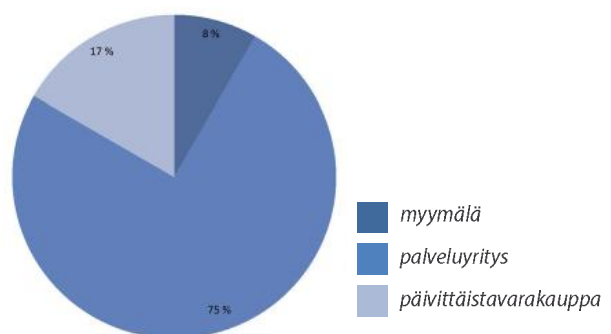
Katujen tärkeys yritystoiminnalle

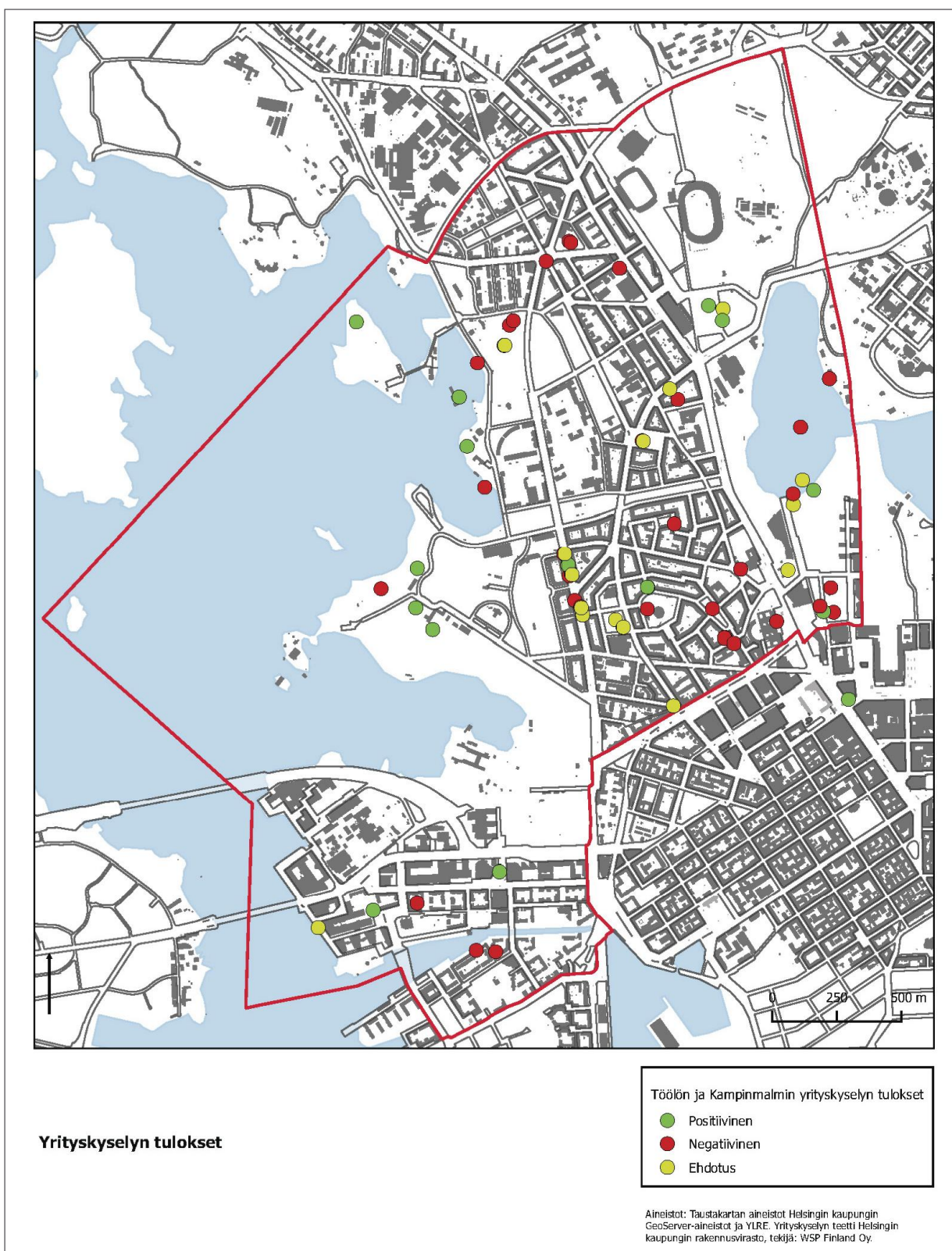
Aukoiden ja torien tärkeys yritystoiminnalle

Kyselyyn vastanneiden toimiala

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman yrityksille ja palveluntarjoajille suunnatun Kerro kartalla -kyselyn vastaajien toimialan jakaantuminen sekä tuloksia yleisten alueiden merkittävyydestä.

Alueen yrityksille ja palveluntarjoajille suunnatun Kerro kartalla -kyselyllä (2016) kerättiin yleisiin alueisiin liittyviä positiivisia ja negatiivisia piirteitä sekä ehdotuksia alueiden kehittämiseksi.

3. Koko suunnittelualuetta koskevat yleiset teemat

3.1 Kulttuurihistoria

Suunnittelualue kuuluu kokonaisuudessaan osaksi Helsingin kantakaupunkia ja se on valtaosaltaan arvotettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Suunnittelualueeseen sisältyy lukuisia Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöiksi luokiteltuja kohteita.

Useiden kaupunkirakenteessa keskeisten yleisten alueiden hahmo on peräisin alueen historiallisista asemakaavoista, kuten Gustaf Nyströmin ja Lars Sonckin laatimasta Töölön asemakaavasta vuodelta 1906. Alueella on lukuisia puistohistoriallisesti arvokkaita kohteita. Lapinlahden sairaalan puisto on alueen ainoa asemakaavalla suojeltu puisto.

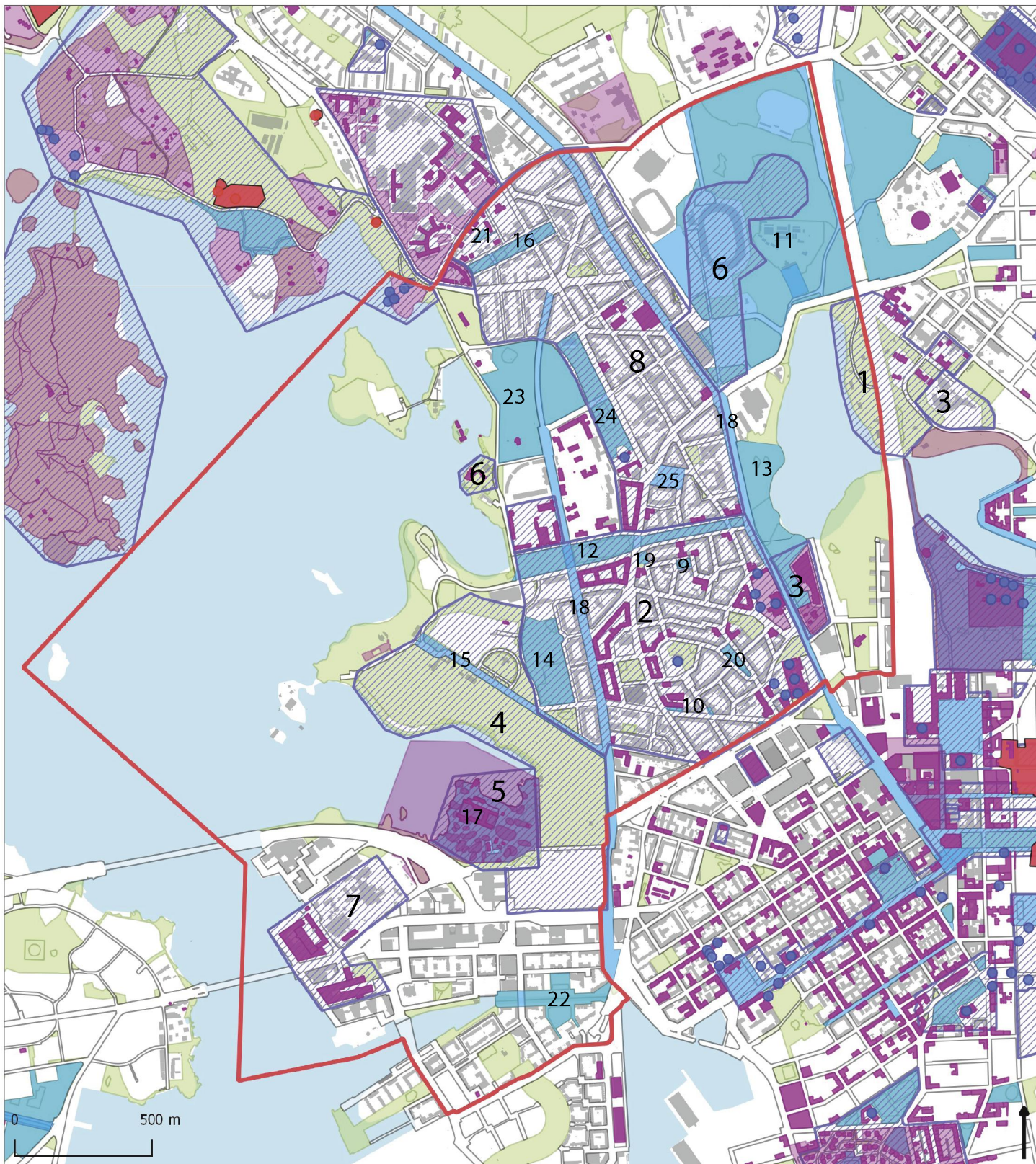
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) (www.rky.fi)

1. Eläintarhan huvilat ja yleishyödylliset laitokset
2. Etu-Töölön kaupunginosa
3. Finlandia-talo, Kaupunginteatteri ja Kulttuuritalo
4. Hietaniemen hautausmaat
5. Lapinlahden sairaala-alue
6. Olympiarakennukset
7. Salmisaaren teollisuusalue
8. Taka-Töölön kerrostaloalue

Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöjä (HKR) (Helsingin karttapalvelu)

9. Apollonpuistikko
10. Arkadiankadun puistikot
11. Eläintarhan alue
12. Hesperian esplanadi
13. Hesperian puisto ja Hakasalmen puisto
14. Hietakannas (puistoalue)
15. Hietaniemenkatu
16. Kirjailijan puisto
17. Lapinlahden sairaalapuisto
18. Mechelininkatu ja Mannerheimintie
19. Mika Waltarin puisto
20. Nervanderin puistikko
21. Piilopuisto
22. Ruoholahdenpuisto (kanavan ympäristö puistoinen)
23. Sibeliuksen puisto
24. Topeliuksen puisto
25. Töölöntori

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman suunnittelualueelle sijoittuvat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sekä Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöt.

ARVOKKAAT JA SUOJELLUT KULTTUURIYMPÄRISTÖKOhteet

Aineistot: Taustakartan aineistot Helsingin kaupungin GeoServer-aineistot ja YLRE.
Asemakaavalla suojellut alueet ja rakennukset: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto; Muinaisjäännökset, rakennusperintö ja rakennetut kulttuuriympäristöt: Museovirasto, Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöt: Helsingin rakennusvirasto.

	Asemakaavalla suojeltu rakennus		Rakennusperintö (alue)
	Asemakaavalla suojeltu alue		Rakennusperintökohte (piste)
	Muinaisjäännös (alue)		Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) (alue)
	Muinaisjäännös (piste)		Helsingin yleisten alueiden arvoympäristö (alue)

3.2 Luontoarvot

Suunnittelualueelle ei sijoitu luonnonsuojelu- eikä Natura-alueita. Myöskään tunnettuja luonnonsuojelulailla suojeltuja luontotyyppejä ei ole alueella. Helsingin karttapalvelun mukaan alueella on tunnistettu arvokkaita kasvikohteita, lintu- ja lepakkoalueita sekä arvokas geologinen kohde.

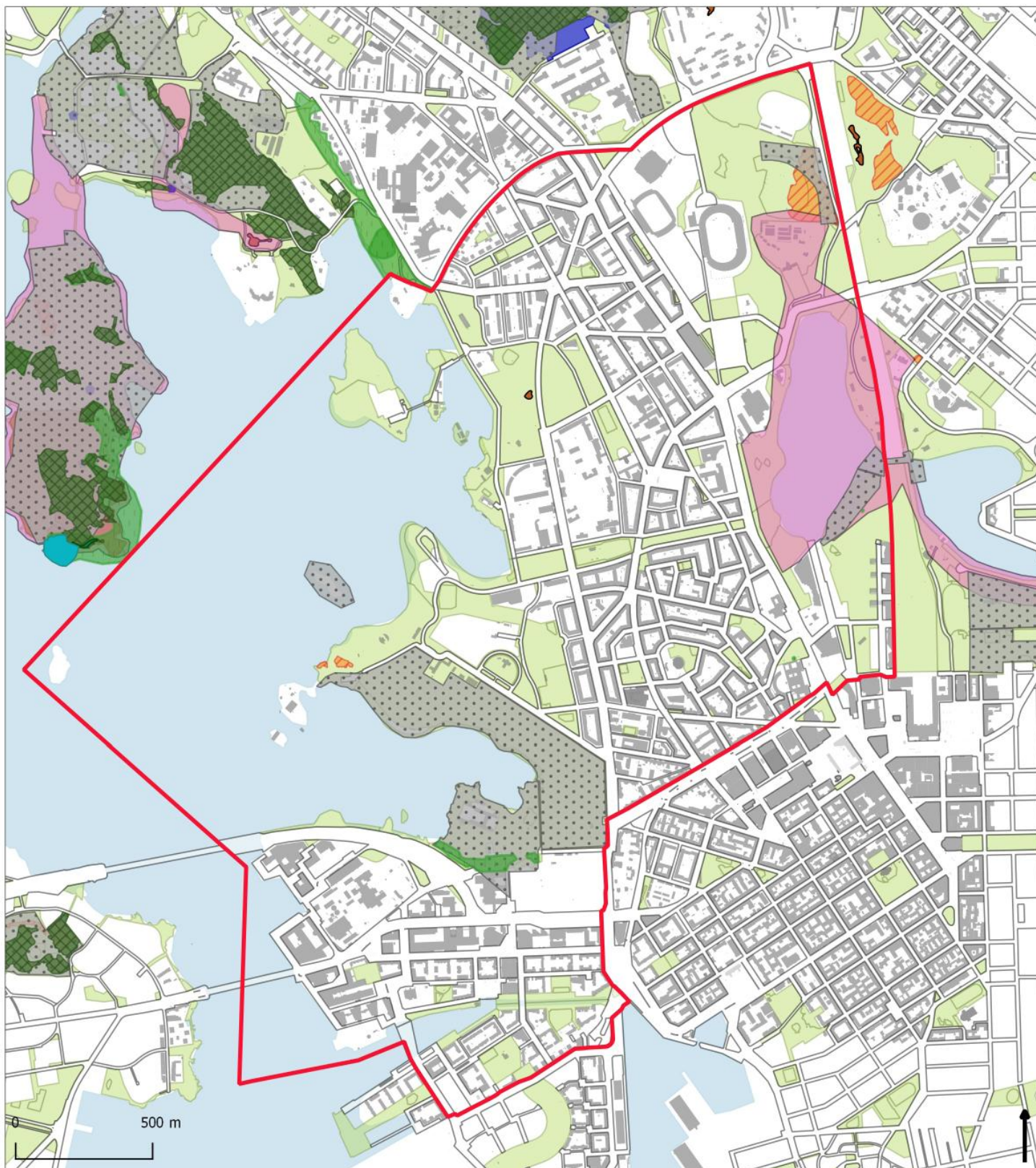
Arvokkaita kasvikohteita sijoittuu erityisesti Lapinlahden sairaalan puiston yhteyteen. Linnuston kannalta arvokkaita alueita sijoittuu Lapinlahden sairaalan puiston, Hietaniemen hautausmaiden alueelle, Lapinlahden rannoille, Töölönlahden ympäristöön sekä Eläintarhan alueelle. Tärkeä lepakkoalue sijoittuu Töölönlahden ympäristöön. Merkittäväksi geologiseksi kohteeksi on arvotettu kallio-alue uimastadionin ja Alppiharjun välissä.

Töölönlahden ympäristö on muun muassa arvokasta lepakkoaluetta.

Lapinlahden sairaalan puisto on linnuston ja kasvillisuuden kannalta arvokas.

ARVOKKAAT LUONTOKOhteet

Aineistot: Taustakartan aineistot Helsingin kaupungin GeoServer-aineistot ja YLRE. Luontoarvot, vesistö ja rauhoitetut kohteet Helsingin kaupungin karttapalvelu.

	Luonnonsuojelualueet		Kääpäkohteet
	Suojellut luontotyytit		Tärkeät matelija- ja sammakkoeläinkohteet
	Metsäverkosto		Purot ja lammet
	Arvokkaat lintukohteet		Luonnonmuistomerkit
	Arvokkaat kasvialueet		Arvokkaat geologiset linjat
	Arvokkaat lepakoalueet		Arvokkaat geologiset kohteet

3.3 Luonnonhoito

Nykyiset luonnonhoitoalueiden hoidon kehittäminen

Suunnitelma-alueen muutamia aiemmin osittain luonnonalueiksi luokitellut kohteet sijaitsevat Töölön eri osissa. Kohteiden aiempi hoitoluokitus on monilta osin vanhentunut, eikä enää kuvaa kohteiden luonnetta, nykyistä ylläpito-/kehittämistarvetta tai edes kohteiden nykyistä käytännön ylläpitoa. Kohteille ei ole tarpeen tehdä tarkempaa luonnonhoidon suunnitelmaa. Osa kohteista voidaan joko hoitoluokitaa uudelleen. Osalla (esim. pääosa kallioista) ei ole tarvetta luonnonhoidolle. Vielä jatkossakin luonnonalueiksi luokiteltavat kohteet voidaan ylläpitää joko ympäröivän puistonhoidon yhteydessä tai niillä voidaan ajoittain tarvittava luonnonhoito (lähinnä rakennettujen alueiden reunamien sekä reitinvarsien pienpuustonhoito maiseman- ja turvallisuuden ylläpitämiseksi) toteuttaa erikseen, säännöllisin välein toistuvilla hoitokäynneillä.

Hoitoluokituksen muutoksista laaditaan erillinen suunnitelma kuvioilta C, D,E, ja F. Hoitokustannukset nousevat näillä kuvioilla. Kustannusten korotus arvioidaan suunnittelun yhteydessä.

A. Lapinlahden Sairaalan alueella on neljä aiemmin C-hoitoluokkaan merkittyä kohdetta. Kaksi niistä on kapeita, puuttomia rantakaistoja/rantakallioita, yksi parin metrin levyinen kaistale rakennuksen ympärillä sekä viimeinen pieni osuus puustoista aluetta muuten kauttaaltaan puistona ylläpidettävää aluetta. Kohteilla ei ole tarvetta luonnonhoidon toimenpiteille, ja ne merkitään samaan hoitoluokkaan ympäröivän alueen kanssa.

B. Hietaniemen uimarannalla, liikuntaviraston hallinnoiman alueen osana on pieni osuus avaraa rantaa sekä avokalliota, joka jostain syystä myös on aiemmin luokiteltu C-hoitoluokkaan. Kohteella ei ole luonnonhoitotarvetta tai muusta ranta-alueesta poikkeavaa ylläpitotarvetta, joten sen luokitetaan samaan luokkaan muun ranta-alueen kanssa.

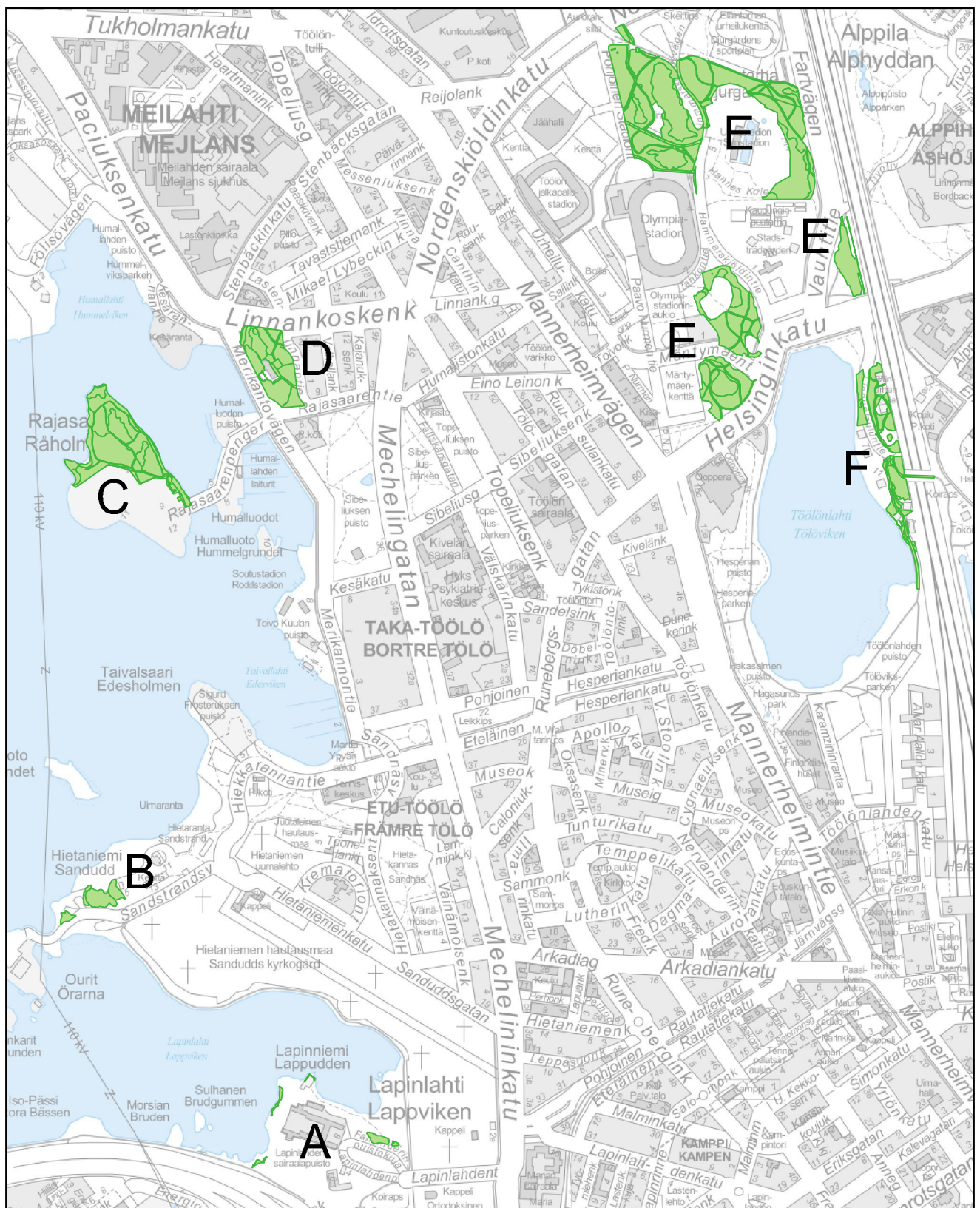
C. Rajasaaren koira-aitaus pysäköintipaikkoineen kaikkineen on aiemmin luokiteltu lähimetsäksi. Alue on puoliksi kallioista avoaluetta/rantaa ja puoliksi puustoista kauttaaltaan kulunutta metsänpohjaa. Saarella on huvilapuutarhan jäänteitä: kasvillisuutta ja rakenteita. Nykykäytöllä aluetta on erittäin kovan kulutuksen ja vuoksi hyvin vaikea mitenkään kehittää metsänhoidon toimenpitein (esimerkiksi puustoa uudistaa). Ylläpito on lähinnä silloin tällöin tarpeen mukaan tehtävää vaaraa aiheuttavien puiden kaatamista maahan. Alueen hoito luokitetaan eri-

tyisalueeksi ja ylläpitää jatkossakin tarpeen mukaan tehtävin yksittäistoimenpitein.

D. Linnakoskenkadun puisto on puistomainen kalliomäki ja sairaalarakennuksen pihapiiri: avokalliota, nurmikoita, puistopuita, käytäviä, tietä, parkkipaikkaa ja piharakenteita. Alue on nykyisellään kauttaaltaan hoitoluokiteltu lähimetsäksi, vaikka oikea luokitus olisi rakennettua aluetta ja avointa viheraluetta sekä puustoista puistoa. Alueen hoitoluokitus tulee uusia. Mikäli jokin osuus vielä jää luonnonmukaiseksi alueeksi, voidaan sen ylläpito hoitaa puistonhoidon yhteydessä.

E. Eläintarhan-Mäntymäen alue sekä Stadionin-uimastadionin kalliot on aiemmin laajalti luokiteltu lähimetsäksi. Alueella on kulunutta avokalliota, paikoin kalliopuustoa, nurmikoita, hoidetumpaa puistoa, liikenneväyliä, käytäviä, piharakenteita ja käyttöalueita. Kallio-osuuksilla ei juurikaan ole metsänhoitotarpeita, hoidon piiriin jäävä puusto kasvaa paljolti puistomaisilla nurmialueilla ja käytävien varsilla. Alueen keski- ja itäosa on omassa lajissaan erinomaista luonnonmukaista puistometsää, jossa voi ihastella mm. vanhoja puita, keloja sekä harkitusti maastoon jätettyä maalahopuuta. Alueella kasvaa myös jalopuita. Osa-alueen yleisilme on esteettisesti korkeatasoinen, mutta samalla biologisesti rikas. Lisäarvoa alueelle tuovat reuna-alueiden lehdot, joista uimastadionin itäpuolinen rinnelehto täyttäneen myös luonnonsuojelulain 29 § mukaisen jalopuumetsän kriteerit (rinnelehdossa yli 30 luontaisesti kehittyneitä puumaista vaahteraa). Alueella on kolme hoitoluokitettua niittyä, jotka niitetään nykyisinkin kerran vuodessa. Muu tarvittava ylläpito on lähinnä siivousta ja puisto-osuuksien hoitoa. Tarvittava luonnonhoito (lähinnä rakennettujen alueiden reunamien sekä reitinvarsien pienpuustonhoito maiseman- ja turvallisuuden ylläpitämiseksi) voidaan toteuttaa erikseen esimerkiksi n. 5 vuoden välein toistuvilla hoitokäynneillä, ilman tarkempaa hoitosuunnitelmaa.

F. Linnunlaulun huvilapuistikko: pieni kaistale Töölönlahden rantaa, avokallioita, nurmikoita, puistoa, liikenneväyliä, käytäviä ja muita käyttöalueita. Kallio-osuuksilla ei metsänhoitotarpeita. Alueen puusto kasvaa lähinnä huvilapihojen jatkeena olevalla puisto- ja nurmialueella. Jatkuva ylläpito on lähinnä siivousta ja puisto-osuuksien hoitoa. Alueen merkitään jatkossa kauttaaltaan A-hoitoluokkaan tai ainakin kokonaan hoitaa puistonhoidon yhteydessä.

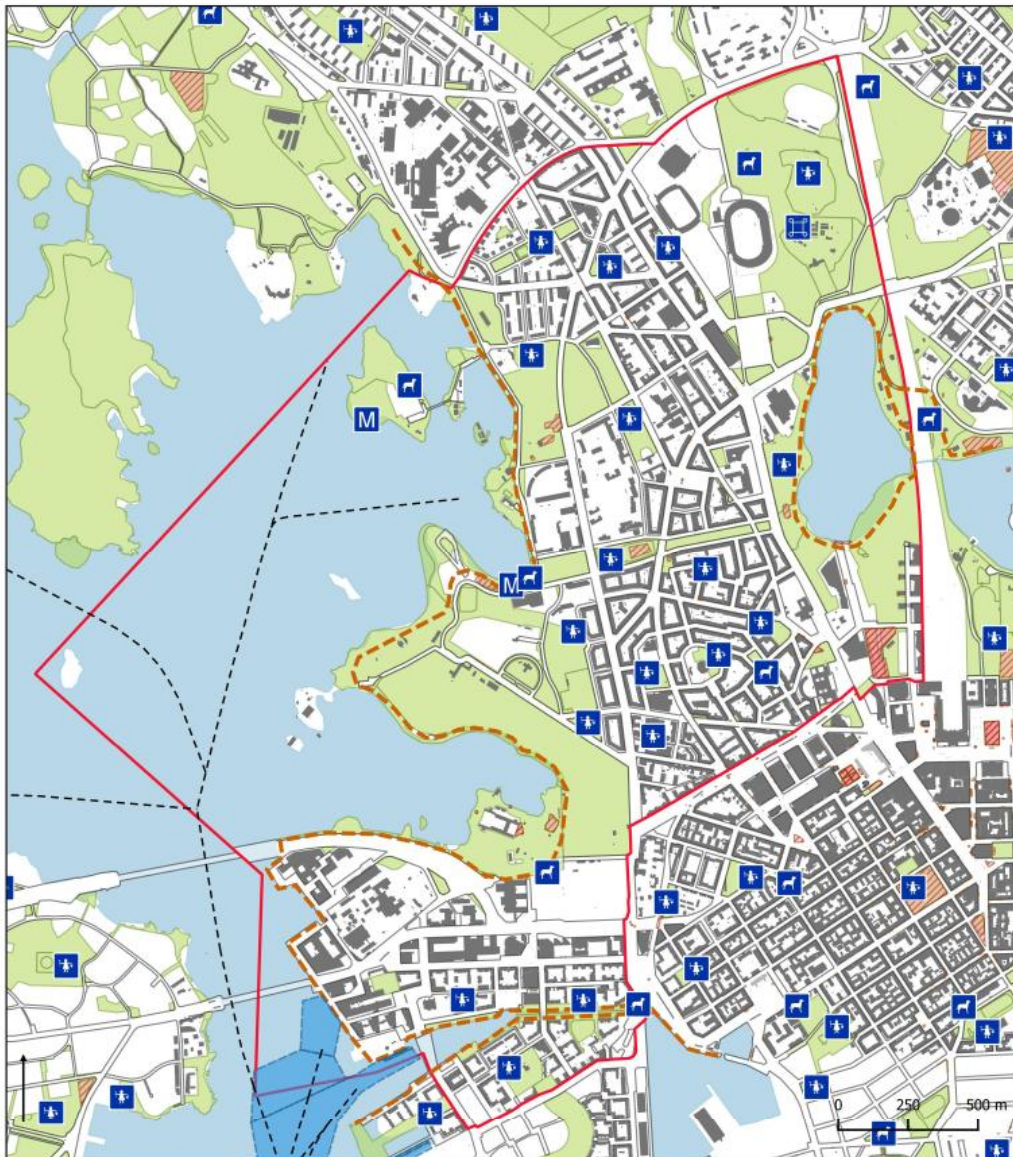
VIHERKUVIOIDEN INDEKSIKARTTA

3.4 Palveluverkosto viheralueilla

Suunnittelualueen yleisille alueille sijoittuvien palveluiden verkosto on varsin tiheä. Suunnittelualueelle sijoittuu Helsingin kaupungin rakennusviraston ja Liikuntaviraston hallinnoimien alueiden lisäksi yksityisten palveluntarjoajien tuottamia virkistyspalveluita.

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman tarveselvityksessä on kartoitettu yleisten alueiden palveluiden kehittämistarpeita. Tarveselvityksessä todettiin palveluverkoston olevan pääasiassa riittävä, mutta kunnosta-

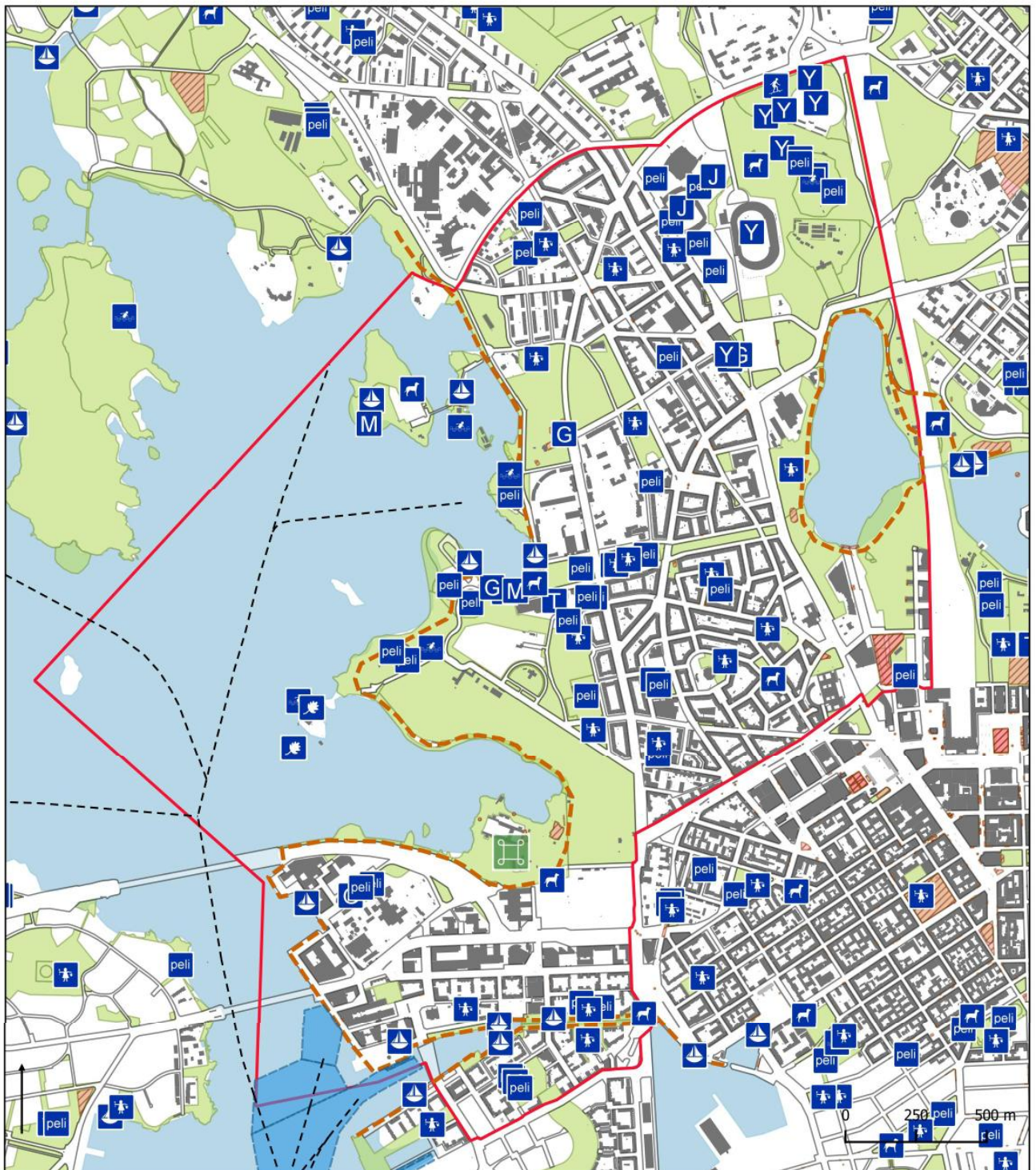
mistarpeita on noussut esiin. Alueella on melko kattava leikkipuistojen ja -paikkojen verkosto, mutta useat alueet ovat peruskorjauksen tarpeessa. Alueelle on kuusi koira-aitausta ja Rajasaaren laaja koirien ulkoilualue. Käyttäjäkyselyn perusteella koirien ulkoiluttajien ja muun virkistyskäytön ristiriitoja ilmenee paikoin. Rakennusviraston ylläpitämiä puistokenttiä sijoittuu alueelle lukuisia. Tarveselvityksen mukaan puistokentät ovat osin kunnostuksen tarpeessa.

PALVELUT VIHERALUEILLA,
Helsingin kaupungin
rakennusviraston ylläpitämät

Aineistot: Taustakartta- ja toiminnallisuusaineisto
Helsingin kaupungin GeoServer-aineistot ja YLRE.

Toimipisterekisteri, palvelut HKR	
	Nähtävyydet
	Leikkipuistot
	Leikkipuistotoiminta tai muut leikkipaikat
	Mattolaiturit
	Koira-aitaukset
	Winkki, vuokraukset ja tapahtumat yleisillä alueilla
	Rantareitit

PALVELUT VIHERALUEILLA, kaikki toimijat

Palvelut toimipisterekisterin mukaan (kaikki toimijat)

	Leikkipuistot		Pelikenttä
	Leikkipuistotoiminta tai muut leikkipaikat		Mattolaiturit
	Koira-aitaukset		Venesatamat
	Ulkoilusaaret		Uimapaikka
	Yleisurheilukenttä		Luontotorni
	Tenniskenttä		Golf
	Jalkapallo		Skeittauspaikka

Kulttuuripalvelut

Meriliikenne

-- navigointilinjat
 väyläalueet

Reitit

Rantareitit

Tapahtumat ja aluevuokraukset

Winkki, vuokraukset ja tapahtumat yleisillä alueilla

4. Yleisten alueiden strateginen suunnitelma

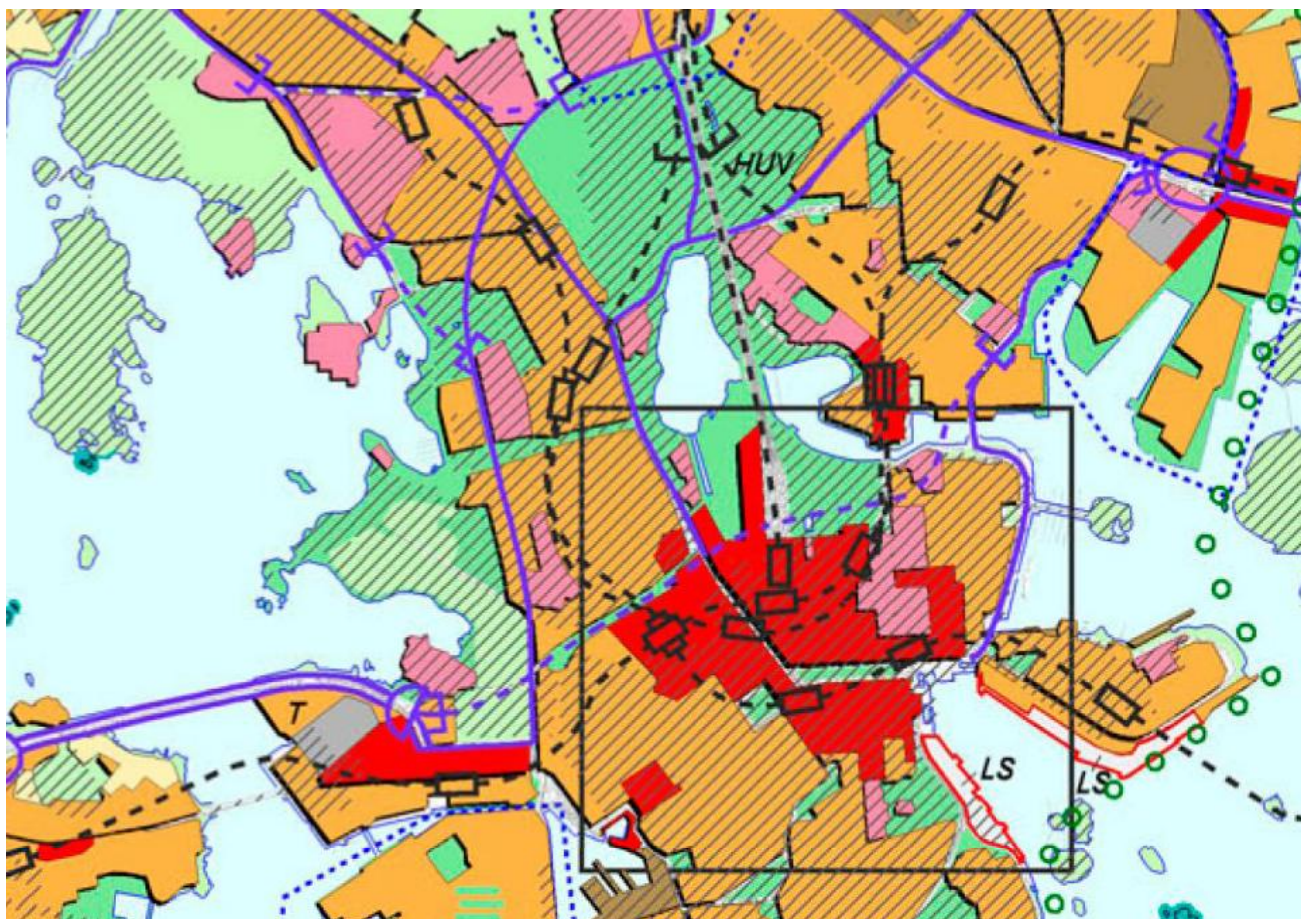
Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman yleisten alueiden strategisen suunnitelman tavoitteena on osoittaa alueelliset kehittämistavoitteet ja -periaatteet. Strategisen suunnitelman tarkoituksena on osaltaan edistää laajempia Helsingin strategisia tavoitteita ja suunnitelmia alueellisesti. Yleisten alueiden strateginen suunnitelma toimii osaltaan pohjana yleisten alueiden kehittämisessä ja kohdekohtaisessa suunnittelussa.

Suunnitelmaan on koottu tavoitteita ja periaatteita Helsingin keskeisistä strategisista suunnitelmista. Tärkeinä lähtökohtina ovat olleet Helsingin uudessa yleiskaavaehdotuksessa määritellyt kehittämisperiaatteet sekä yleiskaavatyön yhteydessä käynnissä olevan Helsingin viheralueiden strategisen kehityskuvan VISTRAn aineistot (luonnos 22.8.2016, VISTRA osa II). Myös Helsingin pyöräilyn edistämisohjelman tavoitteet on huomioitu suunnitelmassa. Lisäksi on otettu huomioon Kampinmalmin ja Töölön tarveselvityksen tuloksia sekä aluesuunnitelman vuorovaikutuksen aikana esiin tulleita näkemyksiä.

4.1 Keskeisiä strategisia suunnitelmia

4.1.1 Helsingin yleiskaava 2002

Helsingin voimassa olevan yleiskaavan 2002 kaavakartassa (ks. alla) Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman suunnittelualue sijoittuu suurimmaksi osaksi kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävälle alueelle (harmaa vinoviivoitus). Yleiskaavan mukaan aluetta "kehitetään siten, että alueen arvot ja ominaisuudet säilyvät." Suurin osa aluesuunnitelman puistoista on yleiskaava 2002:ssa merkitty kaupunkipuistoksi (vihreä), joita tulee kaavan mukaan kehittää "monipuolisina toiminta-, kohtaamis-, kulttuuri- ja luonnonympäristöinä." Osa Hietaniemen ja Lapinlahden alueesta on merkitty virkistysalueeksi (vaalean vihreä), jonka "maisema- ja luontoalueita kehitetään koko kaupungin kannalta merkittävänä virkistys- ja ulkoilualueina, jotka jäsentävät kaupunkirakennetta".

Ote Helsingin yleiskaavan 2002 kaavakartasta.

4.1.2 Helsingin uusi yleiskaavaehdotus

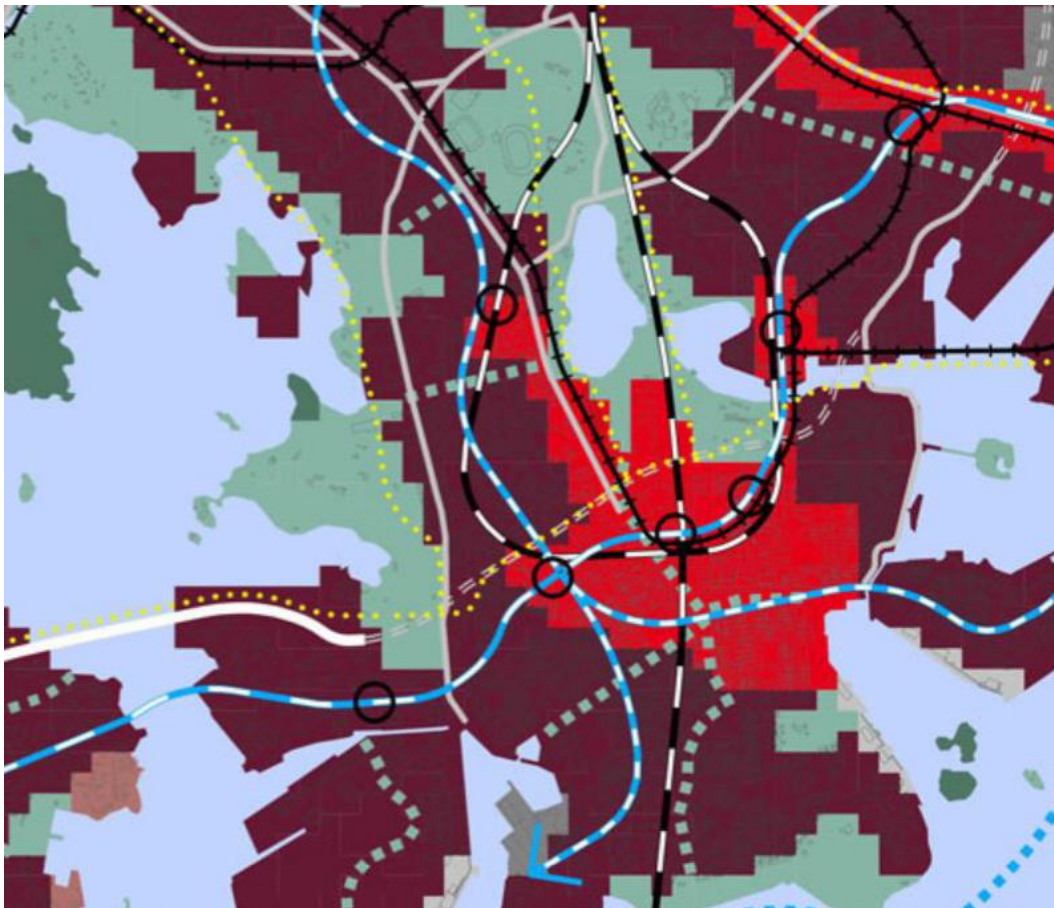
Helsingin uudessa tarkennetussa yleiskaavaehdotuksessa (14.6.2016) Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman suunnittelualueen laajat puistoalueet on määritelty pääasiassa virkistys- ja viheralueiksi (vihreä), Taivalsaari on määritelty merellisen virkistys- ja matkailun alueeksi (tumman vihreä). Vihreällä katkoviivalla on osoitettu viheryhteydet Hesperian esplanadia pitkin sekä Sibeliuksen puiston ja Eläintarhan välille. Keltaisella pisteviivalla on osoitettu baanaverkko, joka sijoittuu suunnittelualueen osalta Töölönlahden ja Eläintarhan alueille sekä Salmisaaren pohjoisrantaan sekä Hietaniemeen ja Taivallahden rannalle.

Suunnittelualue sijoittuu suureksi osaksi kantakaupungin alueelle (tumman punainen) sekä osin liike- ja palvelukeskustan alueelle. Merkinnot pitävät sisällään laajoja viheralueita pienemmät puistoalueet.

Mustavalkoisella katkoviivalla esitetyn Pisararadan asema on merkitty Töölöntorin läheisyyteen. Raideliikenteen runkoyhteys on merkitty valkosinisellä katkoviivalla.

Helsingin yleiskaavaehdotuksen teemakartoissa Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman suunnittelualueelle sijoittuvia yleisiä alueita koskevia aiheita käsitellään mm. viher- ja virkistysverkosto-, kaupunkiluonto-, kulttuuriympäristö-, kantakaupunki- sekä tie-, katu- ja baanaverkko -teemakartoilla.

Yleiskaavaehdotuksen keskeiset yleisiä alueita koskevat tavoitteet on pyritty huomioimaan tämän aluesuunnitelman strategisessa suunnitelmassa.

Ote Helsingin uuden yleiskaavaehdotuksen (tarkennettu ehdotus 14.6.2016) kaavakartasta.

Ote viher- ja virkistysverkosto -teemakartasta. (Helsingin tarkistettu yleiskaavaehdotus (14.6.2016))

Viher- ja virkistysverkosto-teemakartta

Helsingin uuden yleiskaavan tarkennetun ehdotuksen (14.6.2016) viher- ja virkistysverkoston teemakartassa Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman alueelle on osoitettu vihersormina ja muina laajoina viheralueina (vihreä alue) Hietaniemen, Lapinlahden ja Taivallahden ranta-alueet sekä Töölönlahden ympäristö. Kaupungin-osapuistoja (sinivihreä ympyrä) on osoitettu Hesperian esplanadille, Topeliuksen puistoon sekä Töölönlahdelle. Töölönlahden ympäristö on merkitty lahtien virkistyskohteeksi (musta katkoviiva). Lähes koko suunnittelualue sijaitsee keskustan historiallisten puistojen ja kaupunkitilojen alueella (oranssi katkoviiva). Viherlinja kulkee Taivallahden rannalta Eläintarhan alueelle sekä keskustan merkittävä puistoakseli ja -yhteys (vihreä katkoviiva) kulkee Hesperian esplanadia pitkin.

Kaupunkiluonto-teemakartta

Helsingin uuden yleiskaavan tarkennetun ehdotuksen (14.6.2016) kaupunkiluonto-teemakartassa (ks. alla) Lapinlahden, Hietaniemen ja Taivallahden ranta-alueet kuuluvat osaksi metsäverkostoa (vihreä katkoviiva). Lisäksi Hesperian esplanadia ja Töölönlahden rantaa pitkin on osoitettu kehitettävä metsäverkostoyhteys. Sibeliuksen puiston lampi on osoitettu siniverkoston osaksi.

Ote kaupunkiluonto-teemakartasta. (Helsingin tarkistettu yleiskaavaehdotus (14.6.2016))

4.1.3 Helsingin pyöräilyn tavoiteverkosto

Kaupunkisuunnitteluviraston laatiman Helsingin pyöräilyn edistämishjelman (2014) visioksi on määritelty kaupungin nousu maailman parhaaksi kestävästä liikkumisesta metropoliksi. Edistämishjelmassa tärkeimmiksi pyöräilyä edistäviksi toimenpiteiksi on todettu puuttuvien yhteyksien ja pullonkaulojen poistaminen sekä työmatkaliikenteelle suunnatun laatukäytäväverkon rakentaminen. Tavoiteohjelmassa on esitetty kantakaupungin tavoiteverkko, jonka on tarkoitus muodostua vuosien 2012–2025 välisellä ajalla.

Aluesuunnitelman suunnittelualueelle sijoittuu Helsingin kantakaupungin pyöräliikenteen pääverkon tavoitetilan 2025 mukaan lukuisia pyöräliikenteen kannalta kehitettäviä osia. Ne on huomioitu tämän aluesuunnitelman hankeohjelmissa.

Pääpyöräreittien sijoittaminen Lapinlahden, Etu- ja Taka-Töölön valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun ympäristöön (RKY) ei ole ongelmallista. Pyöräreitin linjauksen vaikutusta ympäristön arvoihin ja säilytettäviin piirteisiin tulee tutkia tarkemmin ja sovittaa ratkaisut ympäristöön soveltuviksi.

Tällainen kohteita ovat Lapinlahden sairaalan puisto ja Hesperian esplanadin puisto, johon on osoitettu kaavamaisesti puiston läpi kaksisuuntainen pyörätie. Puistot on myös listattu arvoympäristökohteeksi (arvoympäristökortisto). Toteutuessaan pyöräväylä muuttaisi näiden puistojen luonteen ja sen arvokkaat piirteet häviäisivät. Hesperian puiston pyöräväylät tulee toteuttaa katu-alueilla ja Lapinlahden sairaalan pyöräväylä tulee linjata, niin ettei sen rakentaminen haittaa luonnon monimuotoisuutta ja arvokasta kasvillisuutta.

Ote Helsingin kantakaupungin pyöräliikenteen pääverkon tavoitetilasta 2025. (Kaupunkisuunnittelulautakunnan hyväksymä 22.5.2012)

Kartassa on esitetty yksisuuntaiset (punainen) ja kaksisuuntaiset (sininen) pyöräliikenteen järjestelyt, pyöräliikenne ajoradalla / liikenteen rauhoittaminen (punainen katkoviiva) tai selvitystarve (sininen katkoviiva).

4.1.4 Helsingin viher- ja virkistysalueiden strateginen kehityskuva

Helsingin viheralueiden strategista kehityskuvaa, VISTRAA on laadittu Helsingin uuden yleiskaavan rinnalla Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa. Vuonna 2013 valmistuneessa Viher- ja virkistysalueiden strategisen kehityskuvan ensimmäisessä vaiheessa määriteltiin viher- ja virkistysalueiden yleisiä tavoitteita ja periaatteita. Syksyllä 2016 ilmestyneessä viher- ja virkistysalueiden strategisen kehityskuvan toisessa vaiheessa (Luonnos 22.8.2016) on esitetty kehittämistoimenpiteitä.

Viher- ja virkistysalueiden strategisen kehityskuvan visiossa on määritelty, että:

"tulevaisuuden Helsingissä on toimivat ja palvelevat virkistysalueet",

"Helsinki on merellinen, vihreä ja kerroksellinen" ja

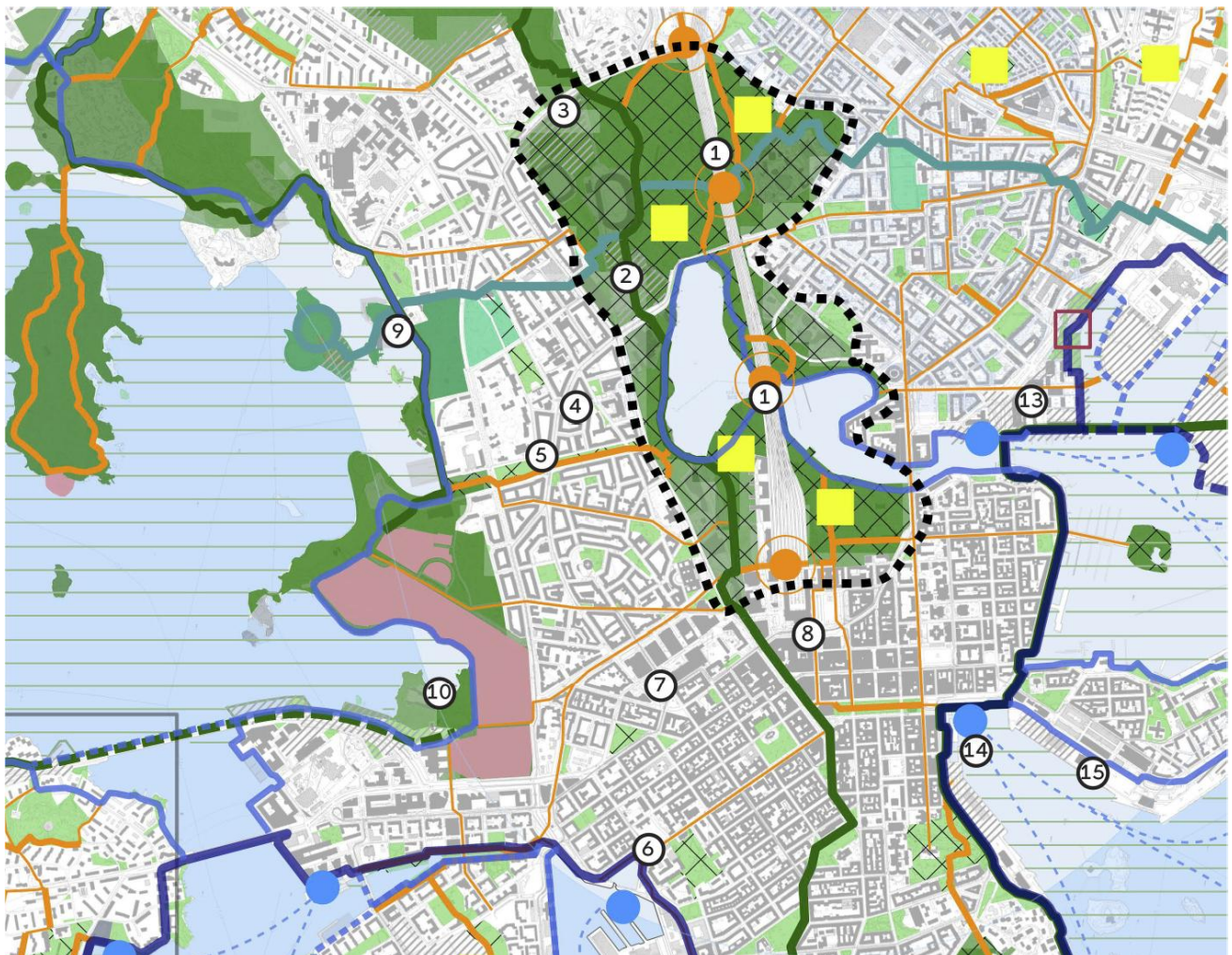
"tulevaisuuden Helsinki on myös kestävä".

①

Kehittämiskohteita:

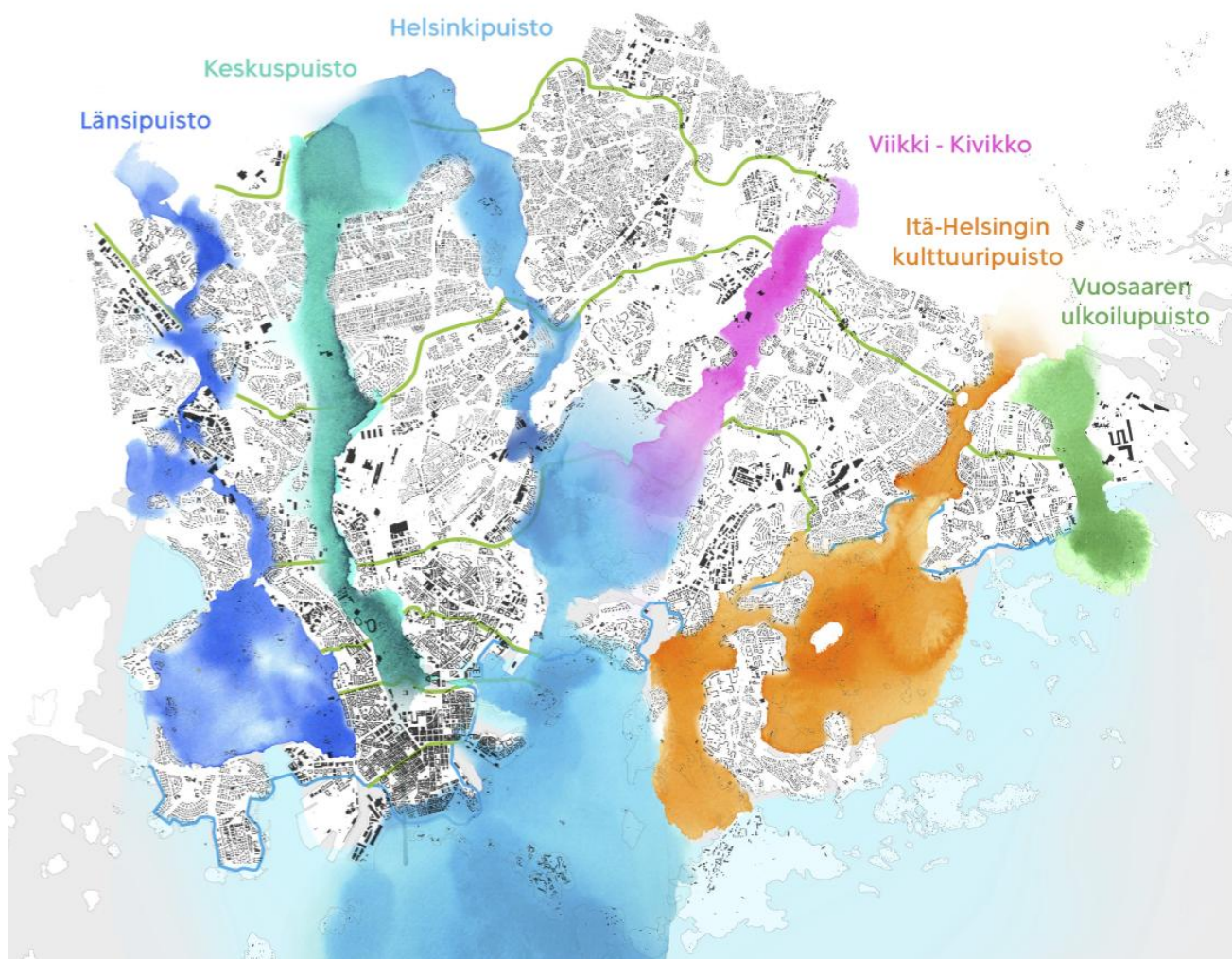
1. Yhteydet radan yli ja ali, 2. Mäntymäen kentän ympäristön kehittäminen, 3. Puistoyhteyden eheyden säilyttäminen, 4. Töölöntorin kunnostaminen, 5. Hesperian esplanadin puistoakselin kehittäminen, 9. Rajasaaren virkistyskäytön kehittäminen ja Sibeliuksen puiston kunnostaminen ja 10. Lapinlahden sairaala-alueen virkistyskäytön kehittäminen.

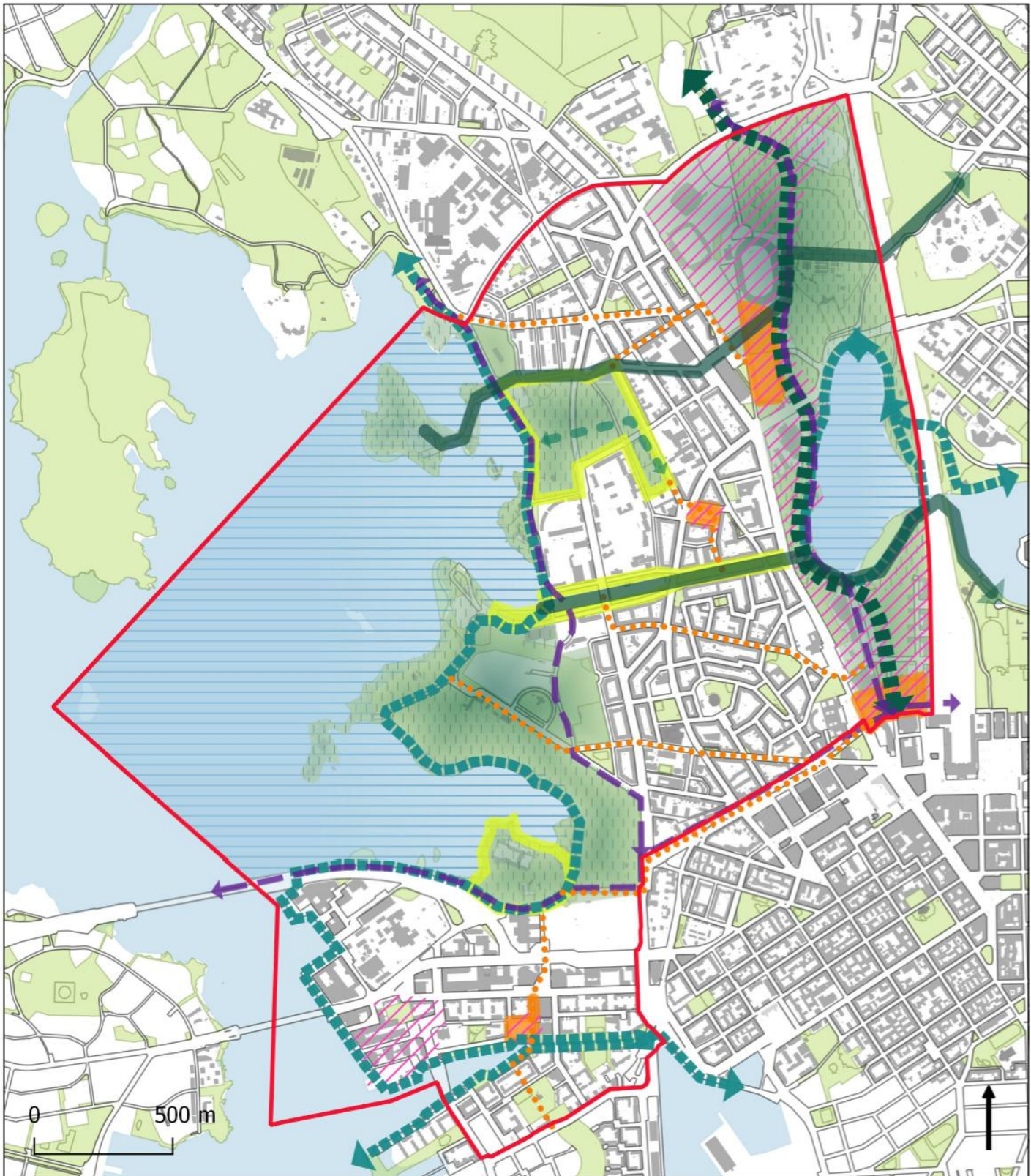
Ote Helsingin viher- ja virkistysalueiden strategisen kehityskuvan (Luonnos 22.8.2016, VISTRA osa II) kantakaupungin tavoitteellisesta viher- ja virkistysverkostosta.

Helsingin viher- ja virkistysalueiden strategisessa kehityskuvassa virkistysalueiden merkitystä on analysoitu kolmesta näkökulmasta.

Helsingin vihersormet, Sinikammen ja viherlinjat. Helsingin viherverkoston rungon muodostaa kuusi säteittäistä, laajaa viheraluetta eli vihersormea. Ne ulottuvat Helsingin rannoilta Helsingin rajalle asti. (Helsingin viher- ja virkistysalueiden strateginen kehityskuva, luonnos 22.8.2016, VISTRA osa II))

YLEISTEN ALUEIDEN STRATEGINEN SUUNNITTELMA

Aineistot: Taustakartan aineistot Helsingin kaupungin GeoServer-aineistot ja YLRE.

	Töölön-Kampinmalmin aluerajaus		Rantareitti
	Vihersormen osa		Kehitettävä yhteystarve
	Viherlinja		Viheryhteyksiä täydentävät katu-yhteydet
	Kehitettävä aukio		Tavoitteellinen baana
	Kehitettävä puisto, peruskorjaushanke		Vesivirkistysten ja rantatoimintojen alue
	Keskeinen viheryhteys		Kulttuuri-, urheilu- ja kaupunkitapahtumat
			Kaupunkiluonnon kannalta tärkeä alue

4.2 Kampinmalmin ja Töölön yleisten alueiden strateginen suunnitelma

Kampinmalmin ja Töölön yleisten alueiden strategisen suunnitelman kartassa kulttuurihistoriallisesti merkittäviä alueita ei ole erikseen osoitettu, vaan alue tulee huomioida kokonaisuudessaan kulttuurihistoriallisesti merkittävänä. Kappaleessa 3.1 on esitetty tarkemmin alueella tunnistetut kulttuuriympäristön kannalta merkittävimmät alueet.

KEHITTÄMISEN PERIAATEET

- Yleisten alueiden kehittäminen huomioiden alueiden kulttuuriympäristön ominaispiirteet ja arvot.
- Aluekorttien hyödyntäminen alueiden kehittämisen yhtenä lähtökohtana. Tämän aluesuunnitelman yhteydessä laadituissa aluekorteissa on määritelty alueiden ominaispiirteitä ja arvoja miljöötyypeittäin.
- Olemassa olevat historialliset selvitykset tai historiallisten selvitysten laadinta kulttuurihistoriallisesti merkittävien yleisten alueiden kehittämisen pohjana.
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävien yleisten alueiden suojelun turvaaminen hallintokuntien välisellä yhteistyöllä ja tarvittaessa kaavoituksella.

KEHITTÄMISEN PERIAATEET

- Vihersormien kehittämisessä huomioitava niiden asema keskeisenä ja tärkeänä Helsingin viher- ja virkistysverkon runkona. Alueita kehitettävä osana laajempaa kokonaisuutta.
- Vihersormien kehittämisessä on tärkeää huomioida niiden jatkuvuus ja alueiden kytkeytyneisyys.
- Vihersormien kehittämisessä huomioitava niiden asema ekologisen verkoston osana.
- Alueiden kehittämisessä otettava huomioon Helsingin viheralueiden strategisessa kehityskuvassa (luonnos 22.8.2016, VISTRA osa II) määriteltyjä tavoitteita kunkin vihersormen kehittämiseksi.

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman suunnittelualue pitää sisällään kahden keskeisen vihersormen, Länsipuiston ja Keskuspuiston, kantakaupungin puoleiset osat.

Keskuspuisto, "Metsäinen selkäranka kivikaupungista korpeen" (Helsingin viher- ja virkistysalueiden strategisen kehityskuva, luonnos 22.8.2016, VISTRA osa II)

Keskuspuisto muodostaa Helsingin viherverkoston keskeisen osan, joka yhdistää Töölönlahden ja Eläintarhan alueet kaupungin läpi kulkevaksi metsä- ja puistovyöhykkeeksi, joka ulottuu aina Vantaanjoelle asti.

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman suunnittelualueella Keskuspuiston alueisiin kuuluvat Töölönlahden ja Eläintarhan ympäristöt.

Länsipuisto, "Mätäjoen vartta ja Seurasaarenlahden rantoja seuraileva helminauha" (Helsingin viher- ja virkistysalueiden strateginen kehityskuva, luonnos 22.8.2016, VISTRA osa II)

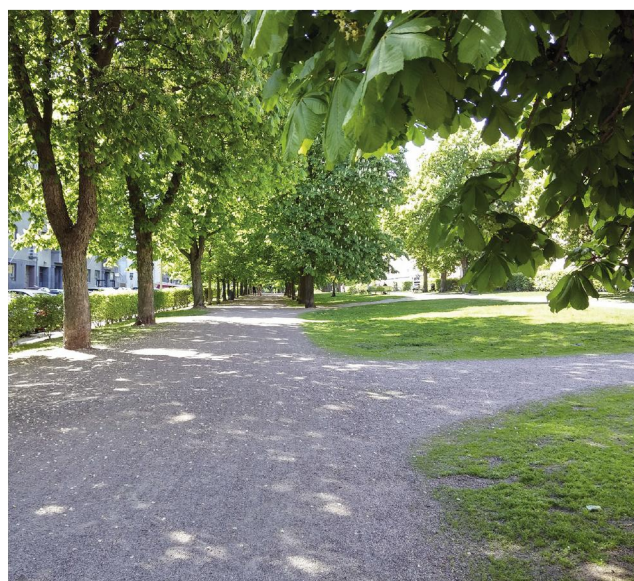
Länsipuisto käsittää nimensä mukaisesti Helsingin läntisimmän vihersormen osat. Alue ulottuu Seurasaaren selän ympäristöstä Malminkartanoon.

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman suunnittelualueella Länsipuiston alueisiin kuuluvat Lapinlahden sairaalan ympäristö, Lapinlahden, Hietaniemen ja Taivalahden rantavyöhykkeet.

Aluesuunnitelmatyön aikana on tunnistettu alueen keskeiset kehitettävät kohteet, joilla on viher- ja virkistysverkoston ja kaupunkirakenteellisen sijaintinsa kannalta erityinen merkitys.

Suurina kehityshankkeina alueella on käynnissä Eläintarhan alueen maankäytön periaatteiden laatiminen sekä Töölönlahden eteläosien asemakaavoitus. Kyseiset, keskeiset osa-alueet eivät ole tarkemmin mukana tämän aluesuunnitelman hankkeiden määrittelyssä vaan niiden kehittämistä pohditaan osana kaavoitusta.

Keskeisiä kehitettäviä kohteita alueella ovat Ruoholahdentori (yllä) ja Töölöntori (keskellä) sekä Hesperian esplanadi (alla).

KEHITTÄMISEN PERIAATEET

- Keskeisiä kehitettäviä puistoja ovat Lapinlahden sairaalan puisto, Hesperian esplanadi sekä Sibeliuksen ja Topeliuksen puistot. Puistojen keskeisenä kehittämistavoitteena on niiden kunnostus alueiden kulttuurihistoriallisia arvoja vaalien. Lisäksi erityisesti Hesperian esplanadilla on tärkeä rooli Töölönlahden ja Taivallahden yhdistävänä keskeisenä puistoakselina. Kohteet on otettu mukaan tämän aluesuunnitelman hankkeohjelmaan ja niiden kehittämisen tavoitteita on esitelty tarkemmin luvussa kuusi.
- Keskeisiä kehitettäviä aukioita ovat Töölöntori ja Ruoholahdentori. Aukioiden osalta keskeinen kehittämistavoite on kohteiden toiminnallisuuden kehittäminen ja tukeminen. Kohteet on otettu mukaan tämän aluesuunnitelman hankkeohjelmaan ja niiden kehittämisen tavoitteita on esitelty tarkemmin luvussa kuusi.
- Töölönlahden ja Eläintarhan kehittämisessä on huomioitava keskeisinä aukioina Kansalaisaukio Musiikkitalon, Kiasman ja rautatien välissä sekä Mäntymäen kenttä Olympiastadionin eteläpuolella.

REITISTÖT JA YHTEYDET

Keskeinen viheryhteys

Keskeisiksi viheryhteyksiksi on määritelty alueellisesti merkittävimmät, pääasiassa puistoalueilla kulkevat yhteydet. Tämän aluesuunnitelman suunnittelualueella keskeinen viheryhteys muodostuu Töölönlahden, Eläintarhan ja Keskuspuiston yhteydestä.

Viherlinja

Helsingin viher- ja virkistysalueiden strategisen kehityskuvan luonnoksessa 22.8.2016, VISTRA osa II on määritelty keskeiset viherlinjat, jotka ”muodostavat säteittäisten laajojen vihersormien kanssa Helsingin viheralueverkoston rungon, jota merenrantareitti täydentää”. Viherlinjat muodostuvat puistojen, luonnonalueiden ja kävelyraitien kokonaisuuksista, joiden tavoitteena on yhdistää eri kaupunginosia ja luontevaa pääsyä laajempiin vihersormien viher- ja virkistysalueisiin.

Aluesuunnitelman suunnittelualueelle sijoittuu kaksi viherlinjaa. Niistä toinen kulkee Taka-Töölöstä Eläintarhan alueen halki itään päin. Se on erilaisten aukoiden, puistojen ja katutilojen kokonaisuus. Helsingin viher- ja virkistysalueiden strategisen kehityskuvan luonnoksessa 22.8.2016, VISTRA osa II, todetaan, että ”viherlinjan toteutuminen edellyttää ylikulkusiltaa Alppipuiston ja Helsingin kaupunginpuutarhan välillä.”

Toinen viherlinja liittyy Hietaniemen ja Hakaniemen kaupungin läpi poikittain kulkevalla viherakselilla. Tämä viherlinja kulkee Taivallahden ja Töölönlahden yhdistävää Hesperian esplanadia pitkin.

Rantaraitti

Helsingin uudessa yleiskaavassa korostetaan merellisyyttä ja yhtenä osana on Helsingin ranta-alueiden kehittäminen. Helsingin yleiskaavaan liittyvässä selvityksessä Meri-Helsinki yleiskaavassa -selvityksessä todetaan, että ”Helsingin rantaraitti kokoa merelliset toiminta-alueet helminauhan tavoin yhteen ja lisää rantojen saavutettavuutta ympäri vuoden.”

Aluesuunnitelman suunnittelualueella länsirannan rantaraitti kulkee myötäillen Lapinlahden, Hietaniemen ja Taivallahden alueita. Töölönlahden ympäri kiertävä rantaraitti on tärkeä osa keskustan virkistysreitistöä.

Kehitettävä yhteystarve

Kehitettävä yhteystarve osoittaa keskeisiä viheryhteyksiä pienemmän tunnistetun yhteystarpeen.

Viheryhteyksiä täydentävät katu yhteydet

Helsingin viher- ja virkistysalueiden strategisen kehityskuvan luonnoksessa 22.8.2016, VISTRA osa II, on määritelty viheryhteyksiä täydentäviä katu yhteyksiä, jotka on otettu Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman strategiaan mukaan. Niitä on täydennetty joiltakin osin. Kaduilla kulkevat reitit yhdistävät viherverkoston eri osia toisiinsa ja täydentävät osaltaan viher- ja virkistysverkostoa.

Tavoitteellinen baana

Helsingin uudessa yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu tavoitteellisten pyöräliikenteelle tarkoitettujen baanojen verkosto. Pyöräliikenteen edistämiseksi on laadittu lisäksi tavoiteverkosto vuodelle 2025.

KEHITTÄMISEN PERIAATEET

- Keskeisten viheryhteyksien kehittäminen poistamalla viheryhteyksien katkoskohtia ja edistämällä kävely- ja pyöräliikenteen sujuvuutta. Hesperian esplanadi on yksi keskeinen kehitettävä kohde osana Hietaniemeä ja Hakaniemeä yhdistävää viherlinjaa. Sen kehittämisessä tulee huomioida sen merkittävä asema kaupunkirakenteessa Taivallahden ja Töölönlahden välissä. Hesperian esplanadi on yksi aluesuunnitelmassa valittuja peruskorjattavia hankkeita, ja sen kehittämisperiaatteita on esitetty tarkemmin luvussa kuusi.
- Rantaraittien kehittäminen niiden sujuvuutta ja selkeyttä lisäten. Erityisesti Lapinlahden, Hietaniemen ja Taivallahden ranta-alueiden tällä hetkellä paikoin epäselvän reitistön kehittäminen on tärkeää. Olenasta on sovittava yhteen jalankulku ja pyöräily. Rantaraittien suunnittelu kokonaisuutenaan on tärkeää – reiteille tulee mahdollistava erityyppisiä osa-alueita, niin aktiivisia toiminnallisia alueita, kuin rauhallisempia luonnonomaista kaltaisia osia.
- Laajempien yhteystarpeiden lisäksi on tunnistettu yhteystarve Topeliuksen ja Sibeliuksen puiston välillä, jonka parantamiseksi on jo laadittu liikennesuunnitelma. Sujuvaa yhteyttä on tärkeää hahmottaa myös laajemminkin yhdistämään Töölön keskeisiä kaupunkitiloja aina Taivallahden ranta-alueilta Sibeliuksen ja Topeliuksen puistojen halki Töölöntorille ja sieltä Hesperian esplanadille.
- Virkistysverkostoa täydentävien katu yhteyksien kehittämisessä huomioidaan reitistöjen jatkuvuus ja katu ympäristön laatu. Paikoin yhteyksien selkeyttä voidaan parantaa mahdollisesti opastuksella.
- Alueiden kehittämisessä huomioitava pyöräilyn tavoiteverkosto ja tavoitteellisten baanojen linjaukset.

Kulttuuri-, urheilu- ja kaupunkitapahtumat

Helsingin strategiaohjelmassa 2013-2016 on määritelty yhtenä tavoitteena kaupungin tapahtumallisuuden kehittäminen. Strategiaohjelmassa todetaan, että "kaupunki haluaa olla hauska ja toimiva tapahtumakaupunki, jossa on tilaa erilaisten tapahtumien järjestämiselle ja jossa tapahtumajärjestäminen on mutkatonta ja joustavaa."

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman suunnittelualue sijoittuu keskeisesti Helsingin kantakaupungin alueelle. Alueelta on tunnistettu paikkoja, jotka ovat erityisen potentiaalisia tapahtumien järjestämisen kannalta. Töölönlahden ja Eläintarhan alueet ovat keskeisin ja laajin kulttuuri-, urheilu- ja kaupunkitapahtumien alue. Lisäksi Kaapelitehtaan ympäristö toimii tapahtumien keskuksena. Keskeisillä kaupunkiaukioilla Töölötorilla ja Ruoholahdentorilla voisi olla nykyistä suurempi potentiaali toiminnallisina tapahtumien paikkoina.

Vesivirkistykseen ja rantatoimintojen alue

Suunnittelualueen laajin vesivirkistykseen ja rantatoimintojen alue on Hietaniemen ja Taivallahden ranta-alueet. Ranta-alueella on tällä hetkellä jo paljon toimintoja. Töölönlahden alue on kaupunkirakenteessa erittäin keskeinen virkistysalue, jonka kehittämisen keskustelu on aktiivisesti käynnissä mm. Kansalaispuisto-hankkeen ympärillä.

KEHITTÄMISEN PERIAATEET

- *Tapahtumien tukeminen tapahtumille soveltuvilla yleisillä alueilla.*
- *Potentiaalisten kaupunkiaukioiden kehittäminen tukemaan alueen tapahtumien järjestämistä ja muuta toimintaa. Töölöntori ja Ruoholahden tori ovat tässä aluesuunnitelmassa tunnistettuja hankkeita, joiden kehittämisen periaatteita on määritelty tarkemmin luvussa kuusi.*
- *Vesivirkistykseen ja rantatoimintojen kehittäminen erityisesti Lapinlahden, Hietaniemen ja Taivallahden rantavyöhykkeellä sekä Töölönlahden ympäristössä. Kehittämismahdollisuuksia on Lapinlahden sairaalan puiston ja erityisesti Taivalsaaren kehittämisessä. Alueen suunnittelussa tulee huomioida alue laajempaa osana vihersormea sekä Helsingin rantareitistön kokonaisuutta. Toiminnallisuuden kehittämisen lisäksi ranta-alueilla on tärkeää huomioida toimintojen sovittaminen alueen ominaispiirteisiin ja arvoihin, kuten kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvoihin.*

Töölönlahden ympäristö on suunnittelualueen keskeistä kulttuuri-, urheilu- ja kaupunkitapahtumien aluetta.

Alueelle sijoittuu lukuisia kulttuurihistoriallisesti merkittäviä puistoja. Kulttuurihistoriallisten arvojen lisäksi puistot ovat tärkeitä kaupunkiluonnon monimuotoisuuden kannalta ja asukkaiden virkistyskohteina. Katuvihreällä, kuten katupuilla on tärkeä kaupunkikuvallinen merkitys. Lisäksi ne sitovat katupölyä ja suodattava ilman epäpuhtauksia.

KEHITTÄMISEN PERIAATEET

- Viheralueita suunnitellaan osana merkittävää kulttuuriympäristöjen kokonaisuutta ja vihersormia.
- Kantakaupungin tiivisti rakennettujen korttelialueiden ja hoidettujen puistojen lisäksi on tärkeää vaalia luonnontilaisempia alueita ja säilyneitä luonnon elementtejä, kuten avokallioita.
- Puustoisten alueiden sekä katupuiden merkitys huomioitava myös maisemakuvallisesti alueiden kehittämisessä, esimerkiksi Mäntymäen puustoinen silhuetti on tärkeä maisemakuvallinen tekijä Töölönlahden reunalla ja Eläintarhan alueella.
- Luonnon arvokohteet tulee huomioida alueiden kehittämisessä.
- Suunnittelussa huomioidaan Helsingin kaupunkipuulinjaus.

Kaupunkipuita Topeliuksenkadun varrella. Kaupunkipuut ovat kaupunkikuvallisesti tärkeitä.

5. Osa-alueiden kuvaukset

Suunnittelualue on jaettu kuuteen osa-alueeseen miljöötyypeittäin ja kullekin osa-alueelle on laadittu aluekortti. Aluekorttien tavoitteena on esittää tiivistetysti kullekin alueelle tyypillisiä ominaispiirteitä ja arvoja sekä kuvata niiden tavoitetilä. Aluekorttien on tarkoituksena toimia alueiden kehittämisen ja kohteiden tarkemman suunnittelun pohjatietona.

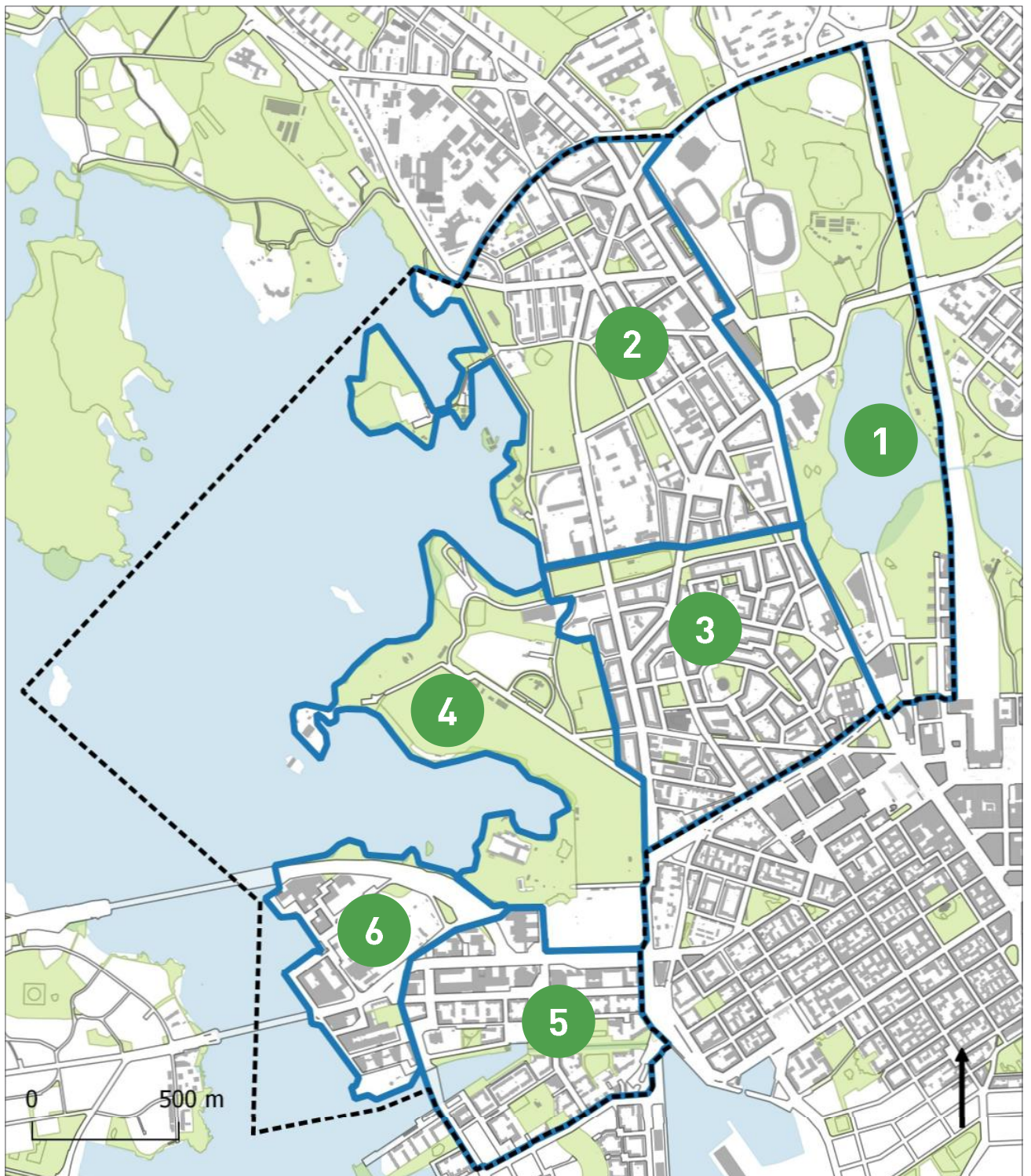
Seuraavilla sivuilla löytyvät tiivistetyt kuvaukset osa-alueista. Aluekortit on kokonaisuutenaan esitetty tämän raportin liitteenä.

Esimerkki aluekortista.

Aluekorttien osa-alueet.

Osa-alueiden rajaukset.

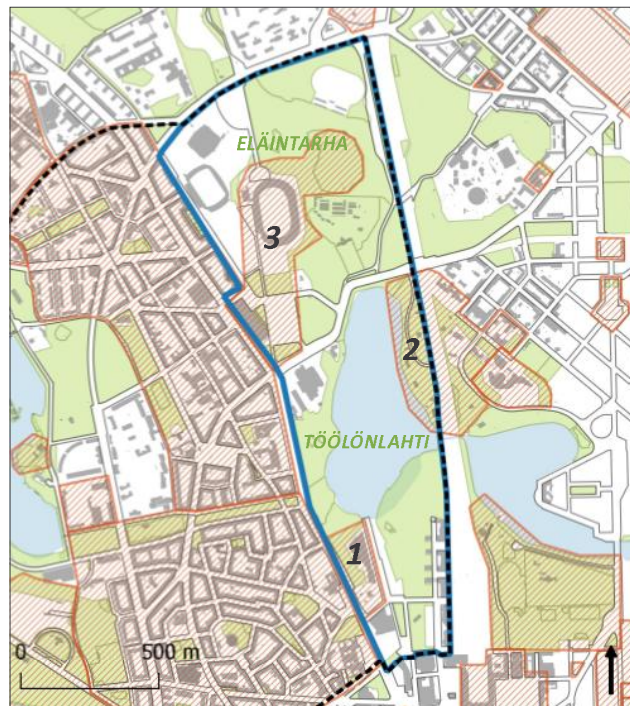
5.1 Töölönlahti, Eläintarha ja Linnunlaulu

Töölönlahden ja Eläintarhan alue muodostaa Helsingin kaupunkirakenteellisen keskusakselin, keskuspuiston, eteläisimmän osan, joka ulottuu Helsingin ytimeen. Maisemarakenteellisesti Töölönlahti sijoittuu laaksoon, joka rajautuu Linnunlaulun ja Eläintarhan kallioisiin selänne-alueisiin.

Alueella on kolme valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä tai niiden osaa: Helsingin olympiarakennukset, Linnunlaulu ja Finlandia-talo. Koko alue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen Helsingin keskusta-alueen kokonaisuuteen. Lisäksi Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöihin kuuluvat Eläintarhan alue sekä Hesperian ja Hakasalmen puistot.

Töölönlahden rannalle Töölön puolelle on sijoittunut useita kansallisesti merkittäviä kulttuurirakennuksia, kuten Finlandia-talo ja Kansallisoppera. Eläintarhan alueelle sijoittuu Suomen urheiluhistorian merkkirakennuksia, kuten Helsingin olympiakisoja varten rakennettu Olympiastadion. Alueen puistojen kokonaisuus muodostaa kerroksellisen 1800-luvun lopulta aina 2000-luvulle rakentuneen, edustavan ja kaupunkikuvallisesti merkittävän laajan kokonaisuuden.

Alue on merkittävää kulttuuri- ja urheilutoimintojen sekä tapahtumien aluetta. Töölönlahden rantoja kiertävä reitti on ydinkeskustan tärkein virkistysreitti. Maisemakuvalisestisesti tärkeitä elementtejä rakennettujen ympäristöjen ohella ovat alueella säilyneet luonnon elementit, erityisesti Mäntymäen kallioalueet puustoineen. Maamerkit ja pitkät näkymäakselit erityisesti Töölönlahdelle ja Olympiastadionin ympäristössä ovat lisäksi maisemakuvallisesti merkittäviä ominaispiirteitä.

Töölönlahden, Eläintarhan ja Linnunlaulun osa-alue. Oranssilla vinoviivoituksella valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY).

RKY 2009-alueet

- Finlandia-talo, Kaupunginteatteri ja Kulttuuritalo. Finlandia-talo ja Hakasalmen puisto mainittu osana Finlandia-talon ympäristön kuvausta (1, kohdenumero kartalla)
- Eläintarhan huvilat ja yleishyödylliset laitokset -Töölön- ja Eläintarhanlahden rantakallioiden huvila-alueet eli Linnunlaulun huvila-alue (2)
- Olympiarakennukset -Olympiastadion ja uimastadion (3)

5.2 Taka-Töölö

Pääosin 1920-30-luvuilla rakennetun kaupunginosan asemakaava perustuu asemakaavakilpailuun, jonka tuloksena Gustaf Nyström ja Lars Sonck laativat umpikortteleihin perustuvan vuonna 1906 vahvistetun Töölön asemakaavan. Tämän jälkeen kaava uudistui voimakkaasti Bertel Jungin toimesta vuonna 1916 ja asemakaavamuutoksia tehtiin 1930-luvun lopulle asti. Umpikorttelit muuttuivat kaavamuutosten myötä avoimemmiksi.

Taka-Töölö muodostaa tiiviin ja kaupunkikuvaltaan yhtenäisen kokonaisuuden, jota elävöittävät useat julkiset rakennukset. Kaupunginosaa jäsentävät lukuisat puistot ja puistikot, kuten Sibeliuksen ja Topeliuksen puistot, Kirjailijan puisto sekä Linnankoskenpuisto. Niiden rooli kaupunkirakenteessa on tärkeä. Töölöntori puolestaan muodostaa kaupunginosan keskeisen aukion.

Topeliuksen ja Sibeliuksen puistojen kokonaisuus sekä ranta-alueet muodostavat alueen keskeisen viheralueiden kokonaisuuden. Ranta-alueella Merikannontien suuntaisesti kulkeva rantaraitti on osa laajempaa Helsingin rantoja kiertävää rantaraitin kokonaisuutta. Rantaviivan edustalla on useita osin virkistyskäytössä olevia saaria, kuten Rajasaari ja Humalluodot.

Taka-Töölön osa-alue. Oranssilla vinoviivituksella valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY).

RKY 2009-alueet

- RKY 2009: Taka-Töölön kerrostaloalue (1, kohdenumero kartalla)
- RKY 2009: Puolustusvoimien 1930-luvun arkkitehtuuri Helsingissä (Taivallahden autokomppanian kortteli) (2)
- RKY 2009: Olympiarakennukset (Soutustadion) (3)
- RKY 2009: Meilahden huvila-alue (Kesäranta) (4)

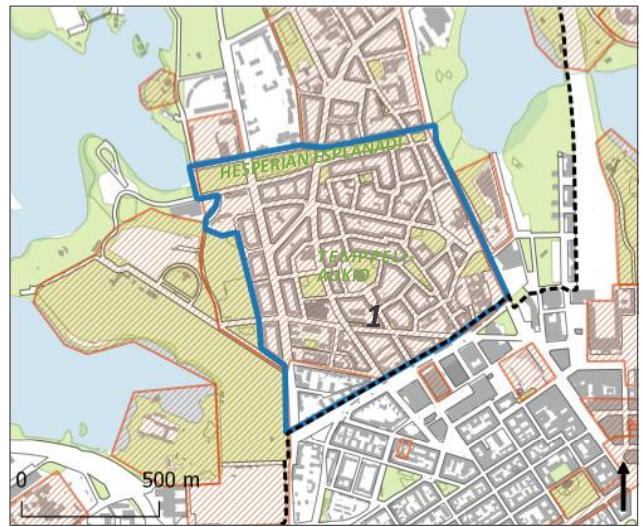
5.3 Etu-Töölö

Alueen ensimmäisen asemakaavan laativat Lars Sonck ja Gustav Nyström vuonna 1906 ja ensimmäiset korttelit rakennettiin 1910-luvun alussa. Etu-Töölö ilmentää hyvin 1900-luvun alkupuolen kaupunkisuunnitteluihanteita. Alue on pääosin umpikerrostalokortteleiden muodostamaa tiivistä kaupunkirakennetta, joka on rakennettu maastonmuodoiltaan vaihtelevaan kalliomaastoon. Korttelit muodostavat suljettuja suurkorttelipihoja. Korttelirakennetta jäsentävät pienet puistot ja puistikot (Sammonpuistikko, Temppeliaukio, Apollonpuistikko, Mika Waltarin puisto, Museonpuisto, Nervanderinpuistikko, Perhonkenttä, Arkadian kulmapuistot).

Etu-Töölön kaupunginosa muodostaa kokonaisuudessaan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY). Kaupunginosassa on monia kansallisesti merkittäviä julkisia rakennuksia kuten Eduskuntatalo, Suomen kansallismuseo sekä kirkkoja, kouluja ja oppilaitoksia, joista Helsingin kauppakorkeakoulu kuuluu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernismin merkkiteosvalikoimaan.

Alueen kaupunkirakennetta keskeisesti jäsentäviä elementtejä ovat Hesperian esplanadi pohjoisessa ja Temppeliaukion kirkon kallioalue alueen korkeimmalla kohdalla. Temppeliaukio muodostaa Etu-Töölön säteittäisten katujen keskipisteen. Kirkko on louhittu kalliokumpareen sisään 1960-luvulla. Hesperian esplanadi toimii kaupunkirakenteessa tärkeänä akselina yhdistäen Taivallahden ja Töölönlahden. Lännessä Etu-Töölön kaupunkirakenne rajautuu Hietakannaksen ja Väinämöisen kentän puistoalueeseen.

Aluetta halkovat suuret kadut Mechelininkatu ja Runeberginkatu sekä aluetta rajaa idässä Mannerheimintie.

Etu-Töölön osa-alue. Oranssilla vinoviivoituksella valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY).

RKY 2009-alueet

- Etu-Töölön kaupunginosa, (1, kohdenumero kartalla)

5.4 Hietaniemi ja Lapinlahti

Lapinlahden sairaalan puisto, Hietaniemen hautausmaat, Hietaniemen uimaranta sekä muu rantavyöhykkeen ympäristö muodostavat vehreän maisemallisen kokonaisuuden. Hietaniemenkatu, Hiekkarannantie sekä Lapinlahdentie ovat alueen tärkeimmät kadut.

Alue on suurelta osin valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (RKY). Hietaniemen hautausmaa-alue on laaja ja ainutlaatuinen eri uskontokuntien hautausmaakokonaisuus, johon liittyy rakennusviraston alueina mm. krematorion alue, vanha venäläinen hautausmaa sekä hautausmaa-aluetta kiertävä rantareitti. Lapinlahden sairaala oli Suomen vanhin mielisairaala ja sairaalaa ympäröivä puisto puutarhoineen on yksi Helsingin tärkeistä historiallisista puistoista.

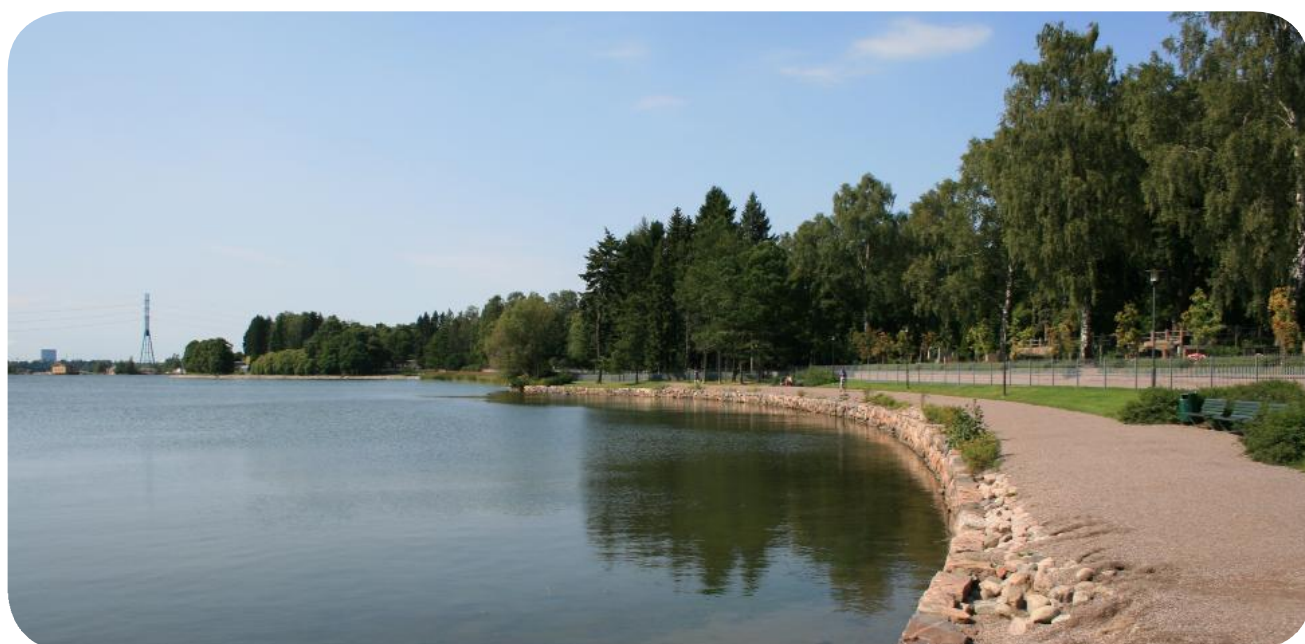
Alueen vehreys muodostaa kontrastin ympäröivään tiiviiseen kaupunkirakenteeseen. Rannoilta avautuu pitkiä näkymiä Seurasaaren selälle. Hietaniemen ja Lapinlahden alueet ovat suosittuja vapaa-ajanviettopaikkoja. Rantavyöhykkeellä kulkeva rantaraitti on osa laajempaa Helsingin rantoja kiertävää rantareitin kokonaisuutta.

Hietaniemen ja Lapinlahden osa-alue. Oranssilla vinoviivituksella valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY).

RKY 2009-alueet

- Lapinlahden sairaala-alue, (1, kohdenumero kartalla)
- Hietaniemen hautausmaat, (2)
- Etu-Töölön kaupunginosa, (3)

5.5 Ruoholahti

Ruoholahti on rakentunut pääosin 1990-luvulla entiselle satamatoimintojen alueelle. Ruoholahden asuinkorttelit jatkavat Helsingin kantakaupungin tiivistä umpikorttelirakennetta. Toimistorakennukset ovat sijoittuneet Länsiväylän, Porkkalankadun ja Itämerenkadun ympäristöön.

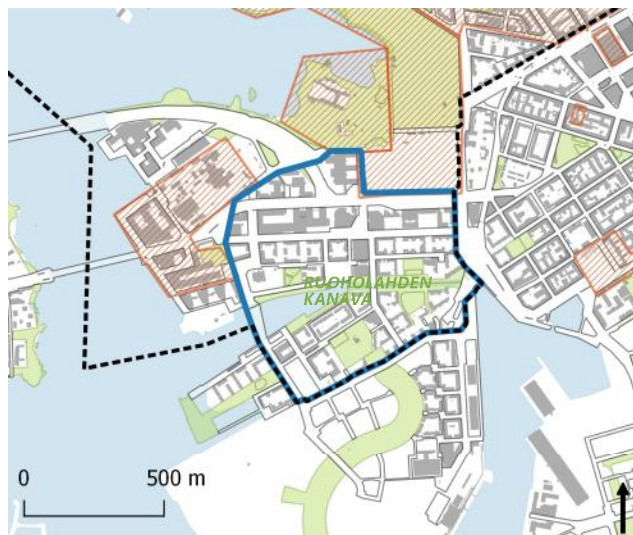
Ruoholahden alueen sydän muodostuu alueen kaupunkirakenteen läpi itä-länsisuunnassa kulkevasta kanavasta ja sen varteen sijoittuvista puistoalueista.

Ruoholahti oli rakentamatonta, ortodoksisen hautausmaan ranta-alueita ennen 1800-luvun lopulla aloitettua rantaradan rakentamista. Ruoholahden merialueita täytettiin ja alueelle levittyä satama-, teollisuus ja varasto toimintaa.

Ruoholahti oli yksi vuoden 1984 Helsingin maankäyttöselvityksessä osoitettuja kehitettäviä alueita, jotka olivat olleet aiemmin suljettuja kantakaupungin laidan ranta-alueita. Alueelle järjestettiin asemakaavakilpailu, jonka pohjalta laadittu asemakaavaluonnos hyväksyttiin vuonna 1988. Alueen rakentaminen alkoi 1990-luvulla.

Ruoholahden yleisten alueiden suunnittelussa on toteutettu suunnitteluajankohdan ihanteita heijastavia edistyksellisiä ratkaisuja. Ruoholahden puistot perustuvat Arkkitehtitoimisto Juhani Pallasmaan laatimaan Ruoholahden julkisten ulkoalueiden yleissuunnitelmaan. Pallasmaa vastasi myös alueelle tyypillisten kalusteiden ja varusteiden suunnittelusta.

Ruoholahden alue on onnistunut esimerkki yleisten alueiden suunnittelusta, jossa Ruoholahden aluetta varten suunnitellut ratkaisut luovat hienon yhtenäisen kokonaisuuden. Alueen julkiset ulkotilat ovat merkittävä osa

Ruoholahden osa-alue. Oranssilla vinoviivoituksella valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY).

alkuperäistä suunnittelukokonaisuutta siltoineen, katoksineen ja yhtenäisine materiaali-, valaistus- ja kalustusmaailmoineen. Yleisillä alueilla on merkittävä rooli kaupunkirakenteessa ja niillä on merkittäviä kaupunkikuvallisia ja maisema-arkkitehtonisia arvoja.

Ruoholahdenpuisto on määritelty Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöksi. Puisto on kaupunkirakenteellisesti keskeinen, vahvailmeinen puisto, jonka alkuperäinen 1990-luvun suunnitteluihanteita edustava puistosommitelma on säilynyt. Puisto on olennainen osa kokonaisuutena suunniteltua Ruoholahden asuinalueita ja se muodostaa eheän kaupunkikuvallisen kokonaisuuden Ruoholahden rakennuskannan kanssa.

Ruoholahden kanavan ympäristö on palkittu Vuoden ympäristörakenteena vuonna 1995.

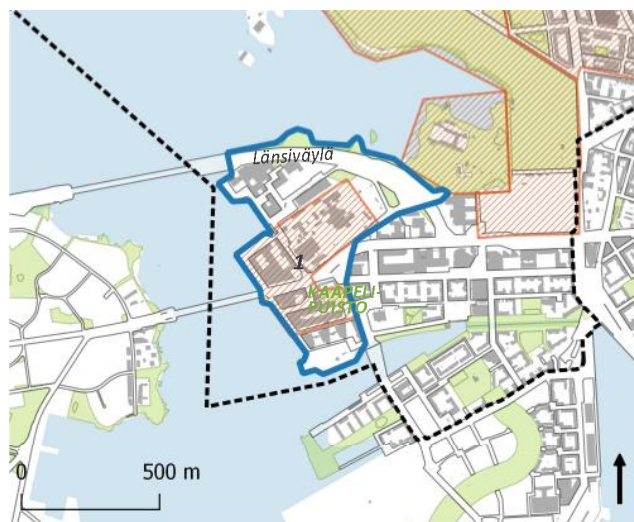
5.6 Salmisaari

Salmisaari on leimallisesti 1900-luvun teollisuusaluetta, joka on täydentynyt toimistorakentamisella 1990- ja 2000-luvuilla. Salmisaaren kaupunkikuvaa hallitsevat suurimittakaavaiset teollisuushistorialliset merkkikohteet, joista Kaapelitehdas ja Alkon tehdas ovat onnistuneita esimerkkejä teollisuuskiinteistöjen uudelleenkäytöstä. Kokonaisuuteen kuuluvat myös Salmisaaren voimalaitoksen rakennukset. Salmisaarenrannan uudisrakentaminen on sovitettu tehdasarkkitehtuurin mittakaavaan.

Alueeseen kuuluvat Salmisaaren ja Kaapelitehtaan alueet Porkkalankadun molemmin puolin. Alue rajautuu idässä Länsiväylään sekä Itämerenkatuun ja Länsisatamankatuun. Alueen pohjoisosassa kulkee Länsiväylä, jonka pohjoispuolelle jää kapea kaistale osin luonnonmukaista rantaa. Alue on suurelta osin valtakunnallisesti arvokasta rakennettua ympäristöä (RKY). Alueen rannan julkisivu Lauttasaaren suuntaan on kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Alueen julkiset ulkotilat on suunniteltu ja rakennettu uudelleenkäytön ja lisärakentamisen yhteydessä. Julkisisa ulkotiloissa käytetyt materiaalit ja tyyli muistuttavat alueen historiasta. Kun Salmisaaren voimalaitoksen hiilivarastot siirrettiin maan alle louhittuihin tiloihin vuonna 2004, alueelle vapautui tilaa paitsi mittavalle toimistokorttelille ja liikuntahallille myös yleisille alueille.

Salmisaaren ulkotilat suunniteltiin yhtenäisenä kokonaisuutena, joka avautuu leveän portaikon kautta rantaan. Hiilivarastojen siirtyminen maan alle mahdollisti myös rantaraitin kehittämisen. Rantaraitti kiertää koko Salmisaaren ja liittyy pohjoisessa Lapinlahden sairaalan puistoon ja etelässä Jätkäsaareen.

Salmisaaren osa-alue. Oranssilla vinoviivoituksella valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY).

RKY 2009-alueet

- Salmisaaren teollisuusalue, suurimittaiset teollisuushistorialliset merkkikohteet, (1, kohdenumero kartalla)

Alueella on useita suurimittakaavaisia taideteoksia, kuten Martti Aihan Rumba Itämerenkadun ja Porkkalankadun risteyksessä, Raimo Utraisen Vooki Tammasaaren laiturilla sekä Maria Dunckerin kuusiosainen veistossarja Liian painavat vieraat Salmisaarenrannassa.

6. Kustannukset

Suunnittelualue on aikaisempia aluesuunnitelmia laajempi ja siksi tässä kustannusten loppusummat ovat myös suuria.

Kustannusarviot on laadittu Fore-järjestelmän hankeosalaskentana ja ne ovat suuntaa antavia.

Suunnittelualue on suurimmaksi osaksi Helsingin kaupunkirakenteen iäkkäimpiä osia. Alueella on korkea kaupunkikuvallinen laatutaso ja suojelutavoitteet. Erityisesti suunnittelualueen puistot nousevat esiin peruskorjaustarpeineen kustannusten yhteenvedossa. Töölön viher-

Puistot	<i>kiireellisyysluokka</i>	<i>kustannusarvio</i>
<i>Hesperian esplanadi</i>	1	1 900 000
<i>Martta Ypyän aukio ja Sigur Frosteriuksen puisto</i>	1	500 000
<i>Lapinlahden sairaalan puisto, rantamuri</i>	1	355 000
<i>Sibeliuksen puisto</i>	1	530 000
<i>Topeliuksen puisto</i>	1	910 000
<i>Ruoholahdenpuiston leikkipaikka</i>	1	272 000
<i>Leikkipuisto Ruoholahti, aitojen ja muiden tyyppirakenteiden korjaaminen</i>	1	570 000
<i>Hesperianpuisto, puistosuunnitelma tehty 2012 (ei uutta hankeohjelmaa)</i>	1	3 700 000
<i>Linnankoskenpuisto</i>	2	322 000
<i>Hietakankaan leikkipaikka</i>	2	172 000
<i>Kellosaarenpuiston leikkipaikka, laajennus, tyyppirakenteiden korjaaminen</i>	2	335 000
<i>Museon puiston leikkipaikka</i>	2	184 000
<i>Väinämöisenpuistikon leikkipaikka</i>	3	222 000
Kadut ja aukiot		
<i>Hietaniemenkatu</i>	1	1 304 000
<i>Hesperian esplanadi, pyöräilyväylät ja kadut</i>	1	378 000
<i>Kivelänkatu</i>	2	217 500
<i>Lapinlahdentie</i>	2	326 000
<i>Sibeliuksenkatu</i>	2	528 000
<i>Topeliuksenkatu</i>	2	905 000
<i>Töölöntori</i>	2	117 000
<i>Ruoholahdentori</i>	3	1 190 000
Taitorakenteet		
<i>Ruoholahden tyyppikaiteiden, -aitojen, -katosten ja -pergoloiden inventointi, tyyppipiirustusten päivittäminen ja korjaustarpeiden kustannusarvio</i>	1	60 000
Kustannukset yhteensä		14 997 500
Puistot yhteensä		9 972 000
Kiireelliset puistot		8 737 000
Kadut yhteensä		4 965 500
Kiireelliset kadut		1 682 000
Taitorakenteiden inventointi ja suunnittelu		60 000

aluesuunnitelmassa vuonna 2002 peruskorjauskohteiksi esitettyjä puistoja ei ole korjattu. Näin laajoja peruskorjaushankkeita ei nykyisessä kustannusraamissa voida kymmenessä vuodessa tehdä. Hankkeiden kiireellisyysluokitus antaa kuitenkin kuvaa korjaustarpeista.

Katujen merkittävimmät hankkeet ovat Hietaniemenkadun puukujanteen pohjoisosan peruskorjaus sekä pyöräilyväylien, baanaverkoston toteuttamisen hankkeet. Toriaukioiden kehittäminen ei ensivaiheessa vaadi isoja investointeja. Kiireellisten katuhankkeiden yhteenlaskettu kustannusarvio on 1,6 euroa. Tähän sisältyy Ruoholahden taitorakenteiden inventointi ja tyyppipiirustusten päivitys. Kaikki katuhankkeet yhteensä ovat 4,9 miljoonaa euroa.

Puistohankkeista kiireellisimmät ovat Hesperian esplanadin kunnostus, Martta Ypyän aukion ja Sigurd Frosteriuksen puiston rakentaminen ja Lapinlahdensairaalan erittäin huonokuntoisen rantamuurin korjaaminen. Töölössä on arvoympäristöiksi luokiteltuja puistoja paljon ja niitä ei ole peruskorjattu. Tämä näkyy kustannusten yhteenveotaulukossa suurena puistojen korjaustarpeena. Kiireellisten puistohankkeiden yhteenlaskettu kustannusarvio on noin 8,7 miljoonaa euroa ja kaikki puistohankkeet 9,9 miljoonaa euroa.

Jatkosuunnittelussa tulee osaan puistoja laatia hoito- ja kehittämissuunnitelmat, jos peruskorjausten rahoituksen ohjelmointi ei onnistu investointien kustannusraamissa.

7. Hanke-esitykset

6.1 Hankkeiden valinnan perusteet

Aluesuunnitelman tarveselvityksen ja vuorovaikutuksen tuloksena on tunnistettu 20 kohdetta, jotka on valittu aluesuunnitelman hankeohjelmaan seuraavaksi 10-vuotiskaudelle. Hankkeiden valintaperusteina ovat olleet ensisijaisesti alueiden kunto ja turvallisuus. Suurin osa kohteista on noussut esille asukaspalautteen kautta. Kohteiden valinnassa on huomioitu myös strategiset tavoitteet alueiden kehittämiseksi.

Suunnittelualueella on käynnissä useita kaavoitukseen tai muun suunnittelun piirissä olevia kohteita, jotka eivät ole mukana aluesuunnitelman peruskorjaushankkeissa. Kyseisten alueiden kehittämistä pohditaan muun muassa osana kaavoitusta.

Aluesuunnitelman aikana valituista kohteista on laadittu hankeohjelmat. Tässä kappaleessa on esitetty tiivistetysti hankekohteet, niiden nykytila, asukaspalautte, tavoitteet sekä alustavat toimenpiteet kohteiden peruskorjaamiseksi.

Hankkeet on luokiteltu kolmeen kiireellisyysluokkaan, joista ykkösluokka on kiireellisin. Muutamien Ruoholahden alueen leikkipaikkojen peruskorjauksen kiireellisyyttä lisää leikkipaikkojen ja -puiston puutteellinen ja turvaton aitaus. Osa näistä kohteista on muuten kohtuullisessa kunnossa.

Aluesuunnitelman aikana tunnistetut kohteet, joista on laadittu hankeohjelma:

Puistot ja leikkipaikat

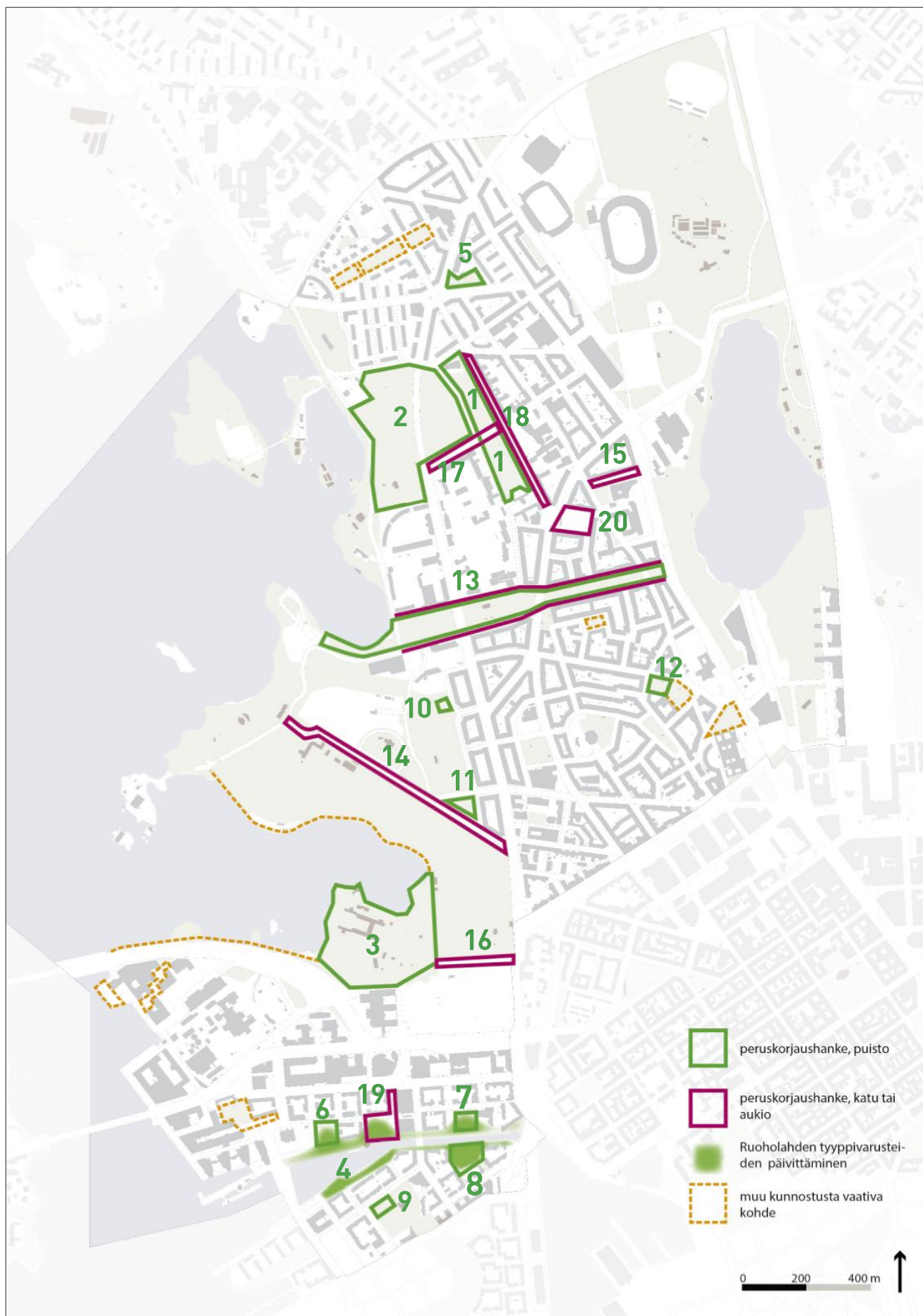
1. *Topeliuksen puisto, kiireellisyysluokka 1*
2. *Sibeliuksen puisto, kiireellisyysluokka 2*
3. *Lapinlahden sairaalan puisto, kiireellisyysluokka 3*
4. *Arkkitehti Juhani Pallasmaan suunnitteleminen Ruoholahden tyyppikaiteiden, -aitojen, -katosten ja -pergoloiden päivittäminen ja kustannusarvio, kiireellisyysluokka 1*
5. *Linnankoskenpuisto, kiireellisyysluokka 1*
6. *Kellosaarenpuiston leikkipaikka, kiireellisyysluokka 1*
7. *Ruoholahdenpuiston leikkipaikka, kiireellisyysluokka 1*
8. *Leikkipuisto Ruoholahti, kiireellisyysluokka 1*
9. *Selkämerenpuiston leikkipaikka, kiireellisyysluokka 2*
10. *Hietakankaan leikkipaikka, kiireellisyysluokka 1*
11. *Väinämöisenpuistikon leikkikenttä, kiireellisyysluokka 3*
12. *Museon puiston leikkipaikka, kiireellisyysluokka 1*

Hanke, jossa puisto- ja katualueita

13. *Hesperian esplanadin ja Sigurd Frosteruksen puiston itäosan peruskorjaus sekä Hesperiankatujen pyöräily-yhteys, kiireellisyysluokka 1*

Kadut ja aukiot

14. *Hietaniemenkatu, kiireellisyysluokka 1*
15. *Kivelänkatu, kiireellisyysluokka 2*
16. *Lapinlahdentie, kiireellisyysluokka 2*
17. *Sibeliuksenkatu, kiireellisyysluokka 2*
18. *Topeliuksenkatu, kiireellisyysluokka 2*
19. *Ruoholahdentori, kiireellisyysluokka 3*
20. *Töölöntori, kiireellisyysluokka 2*

Valitut peruskorjaushankkeet.

7.2 Puistohankkeet

7.2.1 Topeliuksen puisto

Nykytila

Topeliuksen puiston muotopuutarha on puistohistoriallisesti merkittävä kohde.

Topeliuksen puisto on osin huonokuntoinen. Alueen kasvillisuus on osin uusimisen tarpeessa ja alkuperäinen puistosommitelma on osin muuttunut uudistusten yhteydessä. Kasvillisuus on paikoin ylikasvanutta ja näkymä kunnostetulle Töölön kirkolle on osin peittynyt korkeiden puiden taakse.

Asukaspalaute

Asukaspalautetta on kerätty Kerro kartalla -kyselyllä 2013 sekä Töölön asukastyöpajassa keväällä 2016.

Puiston kulttuurihistoriallisia piirteitä arvostetaan yleisesti ja useat asukkaat toivoivat alueen tyylipiirteiden säilyttämistä.

Puistoalueen vehreyttä ja rauhaa arvostettiin, toisaalta toivottiin myös alueen toiminnallisuuden kehittämistä.

Jotkut kokivat puiston olevan turvaton erityisesti pimeällä paikoittain huonon valaistuksen ja huonokuntoisten rakenteiden vuoksi.

Topeliuksen puiston hankealue kartalla.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on peruskorjata puisto sen ominaispiirteitä ja arvoja vaalien. Topeliuksen puiston kunnostaminen tulee perustua ympäristöhistoriallisiin selvityksiin. Topeliuksen puiston peruskorjauksen pohjana tulee olla historiallisen puistosommitelman tarkastelu ja mahdollinen ennallistaminen. Hankkeen tavoitteena on selkeyttää myös alueen reitistöä.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 1.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Kasvillisuusinventoinnin laatiminen ennen peruskorjaussuunnittelun käynnistymistä.
- Historiallisen puistosommitelman tarkastelu ja mahdollinen ennallistaminen.
- Puiston kasvillisuuden ominaispiirteiden säilyttäminen ja osin ennallistaminen.
- Puiston alkuperäislajien vaaliminen puiston kasvillisuuden kunnostuksessa. Puistosta hävinneiden alkuperäislajien palauttaminen mahdollisuuksien mukaan.
- Puiston aksiaalisten näkymien avaaminen.
- Töölön kirkon edessä olevien puiden karsiminen (kirkon edessä useita isoja puita), jotta kirkko näkyy maisemassa Topeliuksen puiston puolelta tarkasteltaessa.
- Topeliuksen puiston leikkipaikan eteläpuolelle puistoakselin keskelle istutettujen lehmusten poistaminen.
- Puiston reitistön selkeyttäminen. Lukuisten oikopolkujen osittainen integroiminen tarvittaessa reitistön osaksi.
- Puistokäytävien kunnostaminen tarpeen mukaan ja niiden rajaaminen siististi ympäröivistä alueista.
- Kivirakenteisten portaiden kunnostus.
- Koirakäymälöiden sijoittaminen puiston maisemaan hienovaraisesti sovittaen.
- Topeliuksen puiston leikkipaikan uudelleen jäsennöinti puistosommitelmaan nykyistä paremmin sovittaen.

7.2.2 Sibeliuksen puisto

Nykytilanne

Sibeliuksen puiston maisemapuistomainen kerroksellinen kokonaisuus sisältää eri aikakausien puistosuunnittelun piirteitä. Sibeliuksen puisto on puistohistoriallisesti merkittävä kohde.

Puiston kasvillisuus on monipuolista ja osin luonnonmukaista. Puistolle tyypillistä ovat koivikot sekä puiston osialueiden vaihtelevuus ja runsaslajinen puusto. Puiston lajivalikoima on huomattavasti köyhtynyt viime vuosikymmenien aikana. Puiston tilallinen rakenne on muuttunut muun muassa lisääntyneen varjostuksen takia.

Alueella on lukuisia reittejä ja reitistön hierarkia on epäselvä.

Nykyisellään puisto on suosittu kaupunkilaisten sekä matkailijoiden keskuudessa. Sibelius-monumentti houkuttelee paikalle paljon kävijöitä. Monumentin ympäristö ei ole viimeistelyä ja se on kovan käytön vuoksi kulunut.

Asukaspalaute

Asukaspalautetta on kerätty Kerro kartalla -kyselyllä 2013 sekä Töölön asukastyöpajassa keväällä 2016.

Sibeliuksen puiston kulttuurihistoriallisia piirteitä arvostetaan yleisesti ja useat asukkaat toivoivat alueen tyylipiirteiden säilyttämistä. Puistoalueiden vehreyttä ja rauhaa arvostettiin, toisaalta toivottiin myös alueen toiminnallisuuden kehittämistä.

Useat toivoivat Sibeliuksen puiston eri osien nykyistä paremman yhteyden kehittämistä Mechelininkadun yli.

Useat asukkaat toivoivat puiston puuston säilyttämistä, toiset puuston harventamista. Lisäksi ehdotettiin musiikin tuomista Sibelius-monumentin ympäristöön.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on peruskorjata Sibeliuksen puisto. Osa alueesta on melko hyväkuntoista ja peruskorjaus kohdistuu alueen huonokuntoisimpiin osiin kuten Sibelius-monumentin ympäristöön. Puiston kunnostus tulee perustua ympäristöhistorialliseen selvitykseen.

Sibelius-monumentin ympäristön suunnitellaan nykyistä toimivammaksi ja laadukkaammaksi.

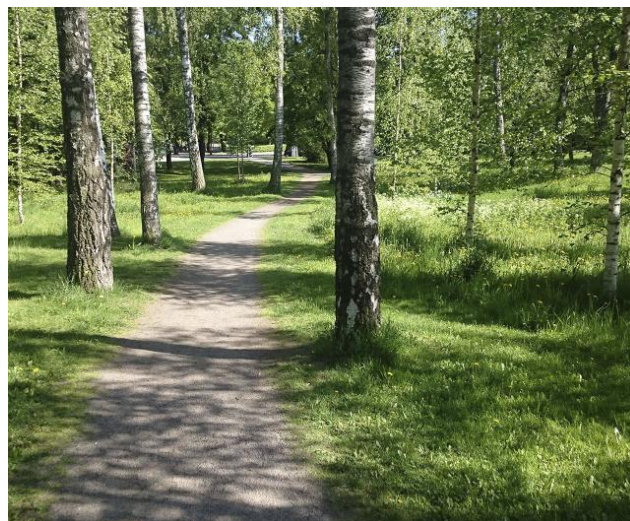
Puiston reitistöä tulee selkeyttää. Sibeliuksen puiston eri osien välistä yhteyttä tulee kehittää Mechelininkadun kohdalla.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 2.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- *Sibeliuksen puiston reitistön selkeyttäminen tunnistamalla ja tuomalla pääreitit esiin.*
- *Sibelius-monumentin ympäristön suunnittelu – jäsennöinti, reitistöt, rakenteet ja kasvillisuus vastaamaan isojen kävijävirtojen vierailua.*
- *Sibeliuksen puiston eri osien liikennevalottoman yhteyden parantaminen Mechelininkadun yli liikennesuunnitelman mukaisesti.*
- *Kasvillisuusinventoinnin laatiminen ennen peruskorjaussuunnittelun käynnistymistä.*
- *Sibeliuksen puiston monipuolisen lajiston ja huomionarvoisten kasvillisuusyksilöiden säilyttäminen osana puistokokonaisuutta.*
- *Puiston koivikkoisten osuuksien kunnostaminen tarvittavilta osin poistamalla huonokuntoiset puut ja täydennysistuttamalla.*
- *Koirakäymälöiden sijoittaminen puiston maisemaan hienovaraisesti sovittaen.*

Sibeliuksen puiston hankealue kartalla.

7.2.3 Lapinlahden sairaalan puisto

Nykytila

Lapinlahden sairaalan puisto on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, jonka vanhimmat kerrostumat ovat 1800-luvulta. Alkuperäisessä käytössäan mielenterveyslaitoksena ja terapiaympäristönä vuoteen 2008 asti toiminut Lapinlahden sairaala oli vanhin Suomessa ja vanhimpien joukossa maailmassa. Tällä hetkellä Lapinlahden sairaalan tiloissa ovat tilapäiset vuokralaiset. Alueella toimivan Lapinlahden Lähde -hankkeen toimijoiden tavoitteena on luoda sairaalasta uudenlainen mielen hyvinvoinnin ja yhteisöllisen toiminnan paikka.

Puisto on arvokas historiallisesti, maisema-arkkitehtuurisesti, kaupunkirakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti, kaupunkirakenteellisesti ja luontoarvoiltaan. Historiallinen sairaalapuisto on suojeltu asemakaavalla tavoitteena vaalia ja vahvistaa maisemapuutarhan piirteitä. Se on kaavoitettu julkiseksi puistoksi, joka on luonteeltaan rauhallinen, aidattu oleskelupuisto. Puistossa on useita hoitoluokkia. A2-puiston lisäksi siellä on mm. arvo- niittyjä, uimapaikka ja viljelypalsta (Helsingin kaupungin karttapalvelu).

Puiston yleisilme on osin ränsistynyt.

Asukaspalaute

Aluesuunnitelman laatimisen yhteydessä järjestetyissä asukastilaisuuksissa asukkaat toivoivat aluetta kehitettävän tunnelmaltaan rauhallisena mutta toiminnaltaan monipuolisena alueena. Liikenteen melu koettiin alueella ongelmalliseksi. Pyöräilyn ja kävelyn reiteille toivottiin lisää selkeyttä. Alueelle toivottiin parempaa opastusta. Kasvillisuudelta toivottiin luonnontilaisuutta mutta myös värikkyyttä ja puutarhamaisuutta. Toimintoja haluttiin lisää, mm. enemmän oleskelupaikkoja, kaupunkiviljelyä, pelejä ja vapaamuotoisia paikkoja leikkiin, lisäksi alueelle ehdotettiin lasten luontopolkua.

Tavoitteet

Tämän aluesuunnitelman yhteydessä laadittu Lapinlahden sairaalan puiston hankeohjelma tähtää hoitokortiston laatimiseen ja korjaushankkeiden avulla tapahtuvaan kohentamiseen. Puiston rantamuuuri määritellään hankeohjelmassa yksittäiseksi kunnostuskohteeksi. Muita alueen kunnostamisen toimenpiteitä ei hankeohjelmassa määritellä tarkemmin. Hoitokortiston tarkoituksena on ohjata alueen kunnostamista ja ylläpitoa. Alueen kehittämisen tavoitteita on määritelty vuonna 2012 hyväksytyssä asemakaavassa.

Puiston hoidossa ja kunnostuksessa alueen kulttuuri- ja luontoarvot tulee olla lähtökohtina. Puiston arvojen säilyminen edellyttää asiantuntevaa ja suunnitelmallista hoitoa.

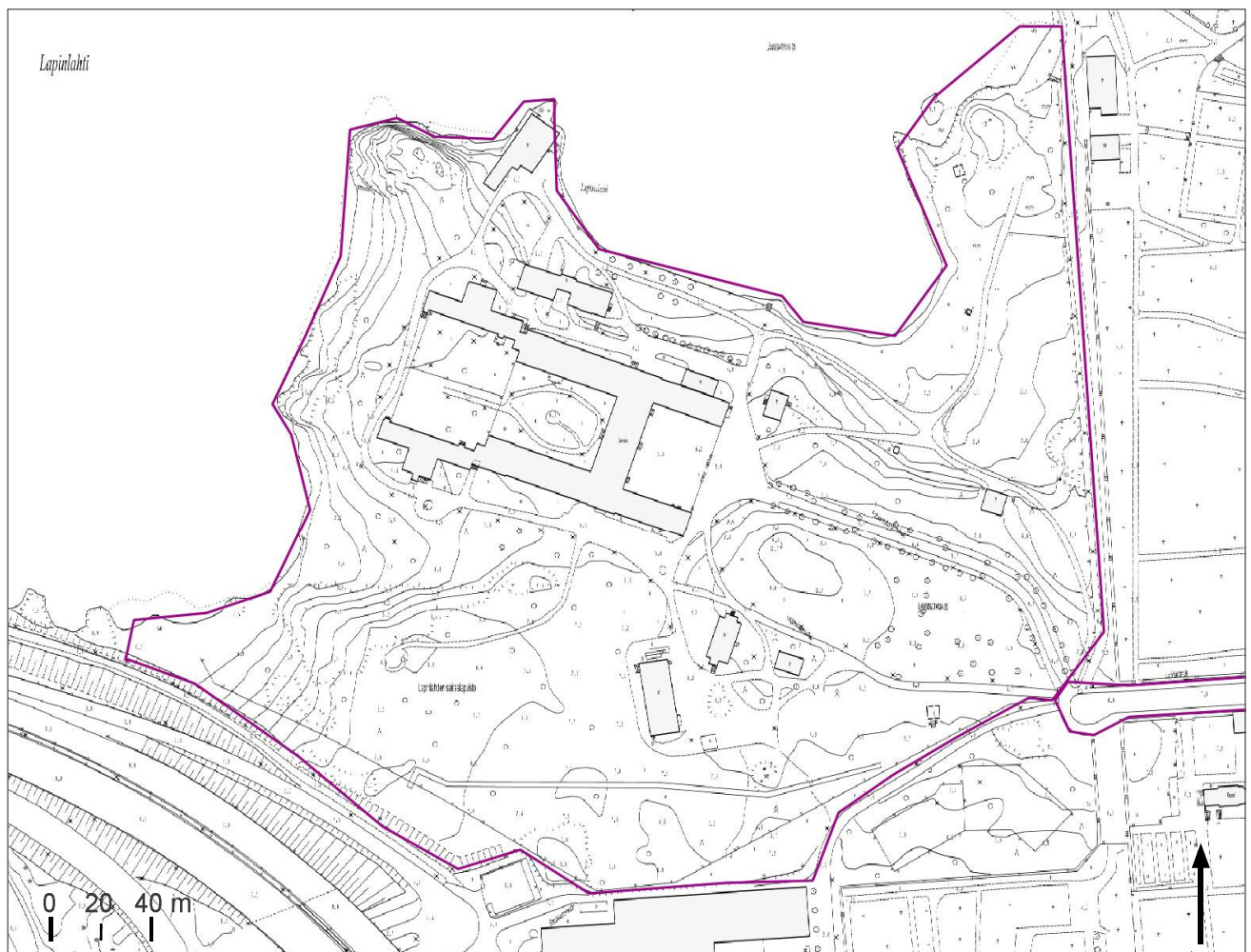
Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 3.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmissa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Hoitokorttien laatiminen. Hoitokorteissa tulee kuvata puiston kunkin osa-alueen kasvillisuus, osa-alueen arvot ja ongelmat, kehittämisen yleiset tavoitteet, kunnostustoimenpiteet sekä jatkuva hoito. Puistoon on osoitettu vuonna 2004 laaditussa suojelutavoitteissa ja jatkosuunnittelun ohjeistuksessa 21 osa-aluetta jatkosuunnitteluohjeineen. Nämä soveltuvat hoitokorttien lähtökohdaksi.*
- Ensimmäisenä toimenpiteenä alueella on 70 metriä pitkän luonnonkivisen rantamuurin kunnostus.*

Lapinlahden sairaalan puiston hankealue kartalla.

7.2.4 Arkkitehti Juhani Pallasmaan suunnitteleminen Ruoholahden tyyppikaiteiden, -aitojen, -katosten ja -pergoloiden päivittäminen ja kustannusarvio

Nykytila

Kaiteet, aidat, katokset ja pergolat ovat olennainen osa Ruoholahden kaupunkikuvaa. Alkuperäiset rakenteet on suunnitellut arkkitehti Juhani Pallasmaa ja ne edustavat suunnitteluaiakauttaan 1990-lukua hienosti. Vuosien kuluessa rakenteita on kuitenkin korjattu, niiden ulko-asua on muutettu ja niitä on korvattu kokonaan uusilla. Alueen yhtenäinen kokonaisilme rakenteiden osalta on kärsinyt. Osa rakenteista ei vastaa nykyisiä vaatimuksia turvallisuuden osalta.

Ruoholahden kanavan rannoilla ja silloilla on useita erityyppisiä kaiteita. Siltojen ja kanavan kaiteiden liitoskohdissa on turvattomia aukkoja. Kanavan ja siltojen kaiteet eivät täytä nykyisiä turvallisuusvaatimuksia. Kaiteissa on muun muassa liian väljät vaakajuoksut, kaiteet ovat paikoin liian matalia ja joissakin on pään juuttumisvaara.

Katoksia on käytetty Ruoholahden aukioilla ja puistoissa keskeisinä rajaavina elementteinä. Kaikissa rakenteissa ja varusteissa puuosat ovat huonokuntoisimpia ja paikoin irronneet.

Leikkipuistojen aidoissa on paljon turvallisuuspuutteita, osa aidoista on liian matalia, joidenkin ali pääsee ryömiään ja joissakin on pään juuttumisvaara.

Rakenteiden kunnostamis- ja uusimistarve vaihtelee.

Asukaspalaute

Rakenteista ei ole annettu asukaspalautetta avoimessa Kerro kartalla -kyselyssä.

Tavoitteet

Tämän aluesuunnitelman yhteydessä laadittu tyyppikaiteiden, -aitojen, -katosten ja -pergoloiden hankeohjelma tähtää tyyppisuunnitelmien päivittämiseen. Aidat, kaiteet, katokset ja pergolat ovat olennainen osa Ruoholahden kaupunkikuvaa. Kokonaisuus pyritään säilyttämään yhtenäisenä ja eheänä sekä paikoin palauttamaan alkuperäisiä tyylipiirteitä.

Tyyppisuunnitelmat tulee päivittää vaalien Pallasmaan suunnitelmien henkeä ja kunnioittaen suunnitteluajankohdalle tyypillisiä piirteitä. Lisäksi tulee ottaa huomioon turvallisuuteen ja ylläpitoon liittyvät vaatimukset. Vaalittavia piirteitä ovat muun muassa aitojen ja kaiteiden turkoosinvihreä väri, väljät vaakajuoksut, suhteellisen pienisilmäiset ruudukkoverkot, pyöreät käsijohteet sekä katosten säleiköt ja katosten muoto. Leikkipaikoilla ja kanavan varrella sijaitsevat kaiteet ja aidat tulee suunnitella turvallisiksi.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 1.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään seuraavia toimenpiteitä:

- *Tyyppipiirustusten päivittäminen:*
 - Alkuperäisten Pallasmaan suunnitelmien analysointi.
 - Rakenteiden inventointi ja tyypittely, kehittämistarpeiden tunnistaminen sekä kunnan arviointi sisältäen Ruoholahden aidat, kaiteet, katokset ja pergolat.
 - Päivitettyjen tyyppipiirustusten laatiminen työselostuksineen ja kustannusarvioineen.
- *Tarkemman inventoinnin ja tyypittelyn jälkeen määritellään kunnostettavat ja/tai uusittavat rakenteet kohdekohtaisesti.*

7.2.5 Linnankoskenpuisto

Nykytila

Taka-Töölössä sijaitseva Linnankoskenpuisto kuuluu yleiskaavassa määritellylle kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurillisesti merkittävälle alueelle. Puisto on rakennettu 50-luvulla, mutta puistoon on tehty muutoksia myöhemmin. Vuonna 2014 laaditun Helsingin rakennusviraston leikkipuistojen peruskorjausjärjestyksen mukaan alueen kunto arvioitiin huonokuntoiseksi (kiireellisyysluokka 2).

Kaupunkikuvallisesti puiston asema on säilynyt tähän päivään saakka, mutta puistoalueen sisällä puistosommitelma on osin muuttunut. Puisto jakaantuu kahteen osaan: puiston itäpuolella sijaitsee hiekkakenttä ja leikkipaikka, länsipuolella yhtenäinen nurmialue. Näiden osien välissä on betonikivipintainen puiston halki kulkeva pääreitti, jonka yhteydessä on istuskelupaikkoja.

Linnankoskenpuisto on osin huonossa kunnossa, erityisesti puiston leikkipaikka. Leikkipuisto on nykyisellään jäsentämätön ja yleisilmeeltään kulunut ja epäsiisti.

Asukaspalaute

Asukaspalautetta on kerätty Kerro kartalla -kyselyllä 2013 sekä Töölön asukastyöpajassa keväällä 2016.

Puisto koetaan nykyisin erityisesti leikkipaikan osalta huonokuntoiseksi ja epäsiistiksi. Varsinkin pimeään aikaan alue koetaan turvattomaksi.

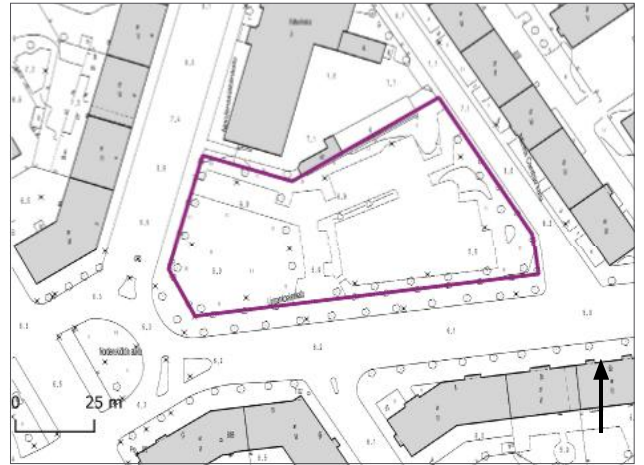
Asukkaat kaipaavat puistoon lisää vehreyttä ja uusia viihtyisiä oleskelupaikkoja. Puistoon toivottiin lisää avaruutta ja valoisuutta. Asukkaiden näkemysten mukaan leikkipaikan kehittämisessä laajuuden sijaan tärkeää olisi nykyistä korkeatasoisempi toteutus. Puistoon toivottiin tilaa myös nuorisolle. Alueelle toivottiin lisäksi tilaa pienimuotoisten tapahtumien järjestämistä varten.

Tavoitteet

Puiston peruskorjauksen tavoitteena on kehittää puistoa viihtyisäksi korttelipuistoksi. Alueen kunnostuksessa tulee kiinnittää huomiota puiston historiaan ja Töölön puistoille tyypillisiin ominaispiirteisiin.

Puiston viihtyisyyttä, valoisuutta ja turvallisuutta lisätään kiinnittämällä huomiota puiston valaistukseen ja kasvillisuuden sijoitteluun.

Hanke on luokiteltu aluesuunnitelmassa kiireellisyysluokkaan 1.

Linnankoskenpuiston hankealueen rajaus.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Puiston leikkipaikka uudistetaan kokonaan.
- Pintamateriaaleja ja kasvillisuutta uusitaan tarpeen mukaan.
- Betonikiveys muutetaan toiseksi pintamateriaaliksi (esim. kivituhka), joka soveltuu nykyistä paremmin Töölön puistojen ominaispiirteisiin.
- Puiston valoisuutta lisätään puustoa karsimalla.
- Puiston valaistusta lisätään.
- Puiston penkit uusitaan kaupunkikalusteohjeen mukaan.

7.2.6 Kellosaarenpuiston leikkipaikka

Nykytila

Hankkeen tarkastelualue käsittää Kellosaaren puiston. Vuonna 2014 laaditun Helsingin rakennusviraston leikki-
puistojen peruskorjausjärjestyksen mukaan alueen kun-
to arvioitiin tyydyttäväksi (kiireellisyysluokka 3), mutta
aitojen turvallisuus puutteet vaativat kiireellisiä toimia
(kiireellisyysluokka 1).

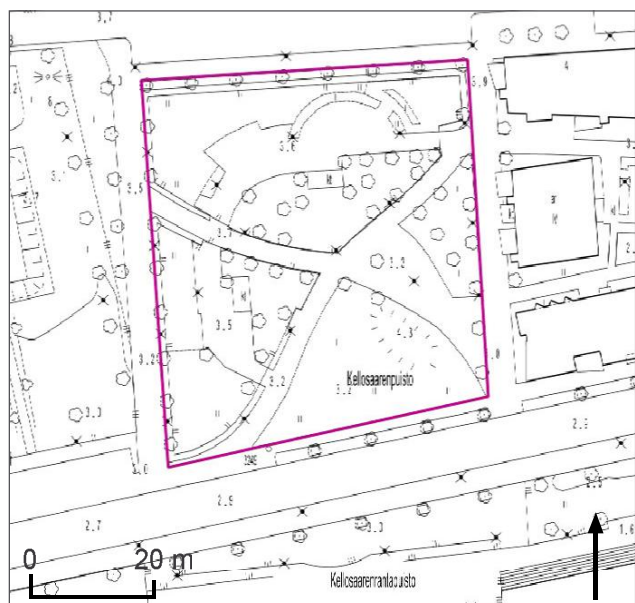
Puiston halki diagonaalisti kulkevat kävelyreitit jakavat
puiston neljään osaan, jotka sisältävät kaksi leikkiaitasta ja
kaksi puistomaista osaa. Puiston leikkiaitasten ulkopuoli-
set osat pitävät sisällään puiston keskellä olevan oleskelu-
paikan, kallioisen istutussaiheen sekä muuta kasvillisuutta.

Alue on viihtyisä ja vihreä, mutta kalusteet, varusteet ja
osin myös kasvillisuusalueet ovat kuluneita ja leikkipaik-
kojen turvallisuudessa on puutteita.

Leikkipaikan nykyinen viihtyisyys perustuu tilallisuuteen:
mittakaavaan ja jäsentelyyn, pensasaitojen muodosta-
maan rajaukseen, Ruoholahdelle tyyppillisiin rakenteisiin
ja vihreään kasvillisuuteen. Nykyiset pikkupuut ovat tär-
keä viihtyisyyden muodostaja.

Kellosaaren leikkipaikka on Ruoholahden alueelle tyy-
pillinen. Tilajako ja kasvillisuuden ryhmittely sekä lajisto
ilmentävät Ruoholahden alueelle tyyppillistä henkeä. Leik-
kipaikan aidat ja katosrakenteet ovat erityisesti Ruoho-
lahden alueelle suunniteltuja ja osa alueen omaleimaista
arkkitehtuuria. Aidoissa on turvallisuuspuutteita ja katok-
sissa huonokuntoisia osia.

Alueella on käynnissä asemakaavan muutos (Kellosaar-
renranta, asemakaava 2016-006570), jonka osallistumis-
ja arviointisuunnitelma on julkaistu 14.6.2016.

Kellosaarenpuiston leikkipaikan hankealueen rajaus.

Asukaspalaute

Leikkipaikka on suosittu ja vilkkaassa käytössä. Vuonna
2013 toteutetussa Kerro kartassa -kyselyssä aluetta kos-
ki vain yksi kommentti, jonka mukaan alue on viihtyisä.
Ruoholaden asukastyöpajassa toivottiin leikkialueiden
laajennusta, koska tilat ovat käyttäjämääriin nähden pie-
net.

Tavoitteet

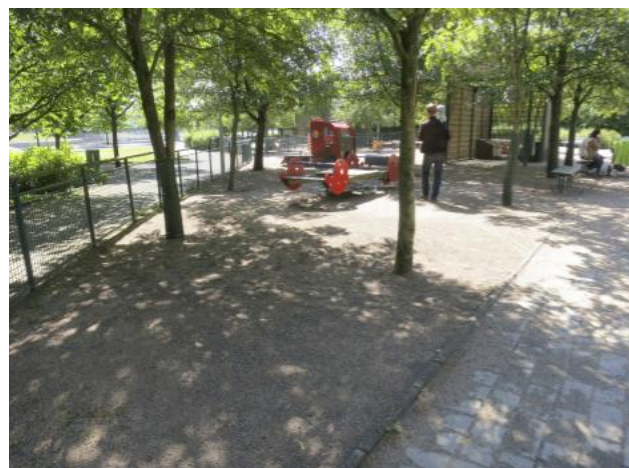
Hankkeen tavoitteena on leikkipaikan kunnostaminen
turvalliseksi arkkitehtuurin leimallisia piirteitä vaalien ja
puiston viihtyisyysarvot säilyttäen. Tavoitteena on tutkia,
onko leikkipaikan laajentaminen mahdollista, esim. si-
joittamalla puistoon yksi leikkiaitaus lisää. Leikkipuiston
aidat ja katokset tulee kunnostaa / uusia turvalliseksi.

Hanke on luokiteltu aluesuunnitelmassa kiireellisyysluok-
kaan 1.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimen-
piteitä:

- *Leikkipaikan laajennuksen mahdollisuutta tutkitaan puis-
toon.*
- *Leikkipaikan nykyiset aidat uudistetaan turvalliseksi osana
Ruoholahden tyyppirakenteiden päivittämistä.*
- *Katokset kunnostetaan osana Ruoholahden tyyppiraken-
teiden päivittämistä.*
- *Rinneliukumäen alue uudistetaan siten, että toiminto säily-
tetään, mutta kokonaisuus suunnitellaan uudelleen*
- *Huonokuntoiset leikkivälineet uusitaan. Turva-alueet kun-
nostetaan.*
- *Kuivatuksen toimivuus tarkistetaan.*
- *Kuluneet kasvillisuusalueet uudistetaan.*

7.2.7 Ruoholahdenpuiston leikkipaikka

Nykytila

Hankealueeseen kuuluu Ruoholahdenpuiston leikkipaikka sekä sen pohjoispuolella sijaitseva pelikenttä. Vuonna 2014 laaditun Helsingin rakennusviraston leikkipuistojen peruskorjausjärjestyksen mukaan alueen kunto arvioitiin huonokuntoiseksi (kiireellisyysluokka 2). Pelikentän kunto on tarveselvitysvaiheessa arvioitu tyydyttäväksi.

Leikkipaikka on kahteen aitaukseen jaettu pitkänomainen, suorakaiteen muotoinen leikkipaikka. Se on yleisilmeeltään kulunut ja karu. Leikkipaikka pitää sisällään muuten tasaisesta pinnasta nousevan kumpareen, johon sijoittuu rinneliuku. Kumpareen reunoilla on turvattomia paikkoja, joista voi helposti tippua. Turva-alustoina on käytetty synteettistä turvalaattaa ja -sora. Kasvillisuutta on alueella vähän ja se on osin huonokuntoista. Leikkipuistoa reunustaa Ruoholahdelle tyypillinen katos, jonka puurimoitus on huonokuntoinen. Leikkialue on aidattu 1000 mm korkealla Ruoholahden leikkipuistoille tyypillisellä metalliverkkoaidalla. Aita ei täytä nykyisiä turvallisuusvaatimuksia.

Leikkipaikalla pintamateriaalina on käytetty myös melko hyväkuntoista betonikiveystä.

Asukaspalaute

Vuonna 2013 toteutetussa Kerro kartassa -kyselyssä alueesta ei esitetty yhtään palautetta.

Tavoitteet

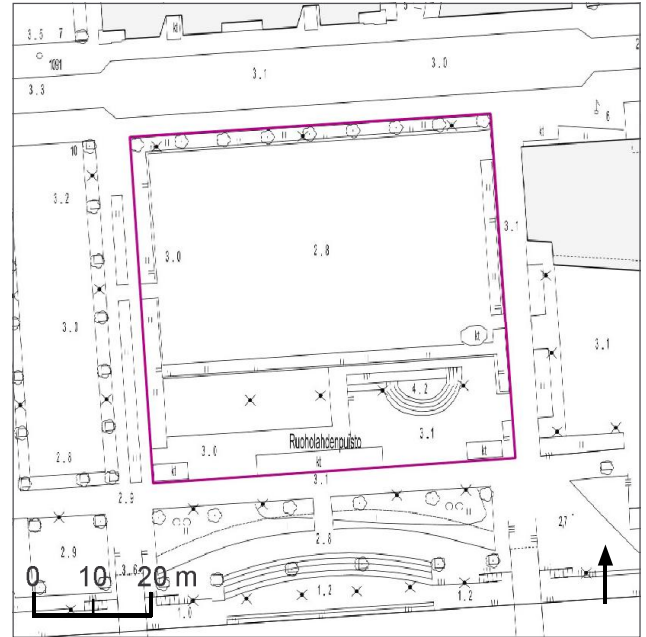
Hankkeen tavoitteena on leikkipaikan ja viereisen pelikentän peruskorjaaminen turvalliseksi ja viihtyisäksi Ruoholahden alueelle tyypilliset piirteet huomioiden.

Hanke on luokiteltu aluesuunnitelmassa kiireellisyysluokkaan 1.

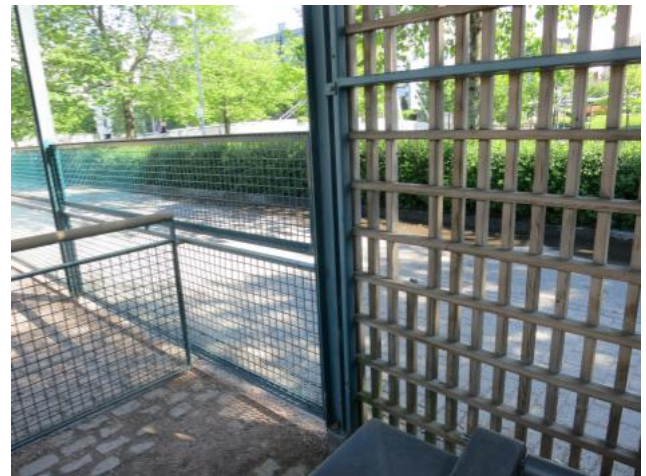
Suunnittelussa huomioitavaa

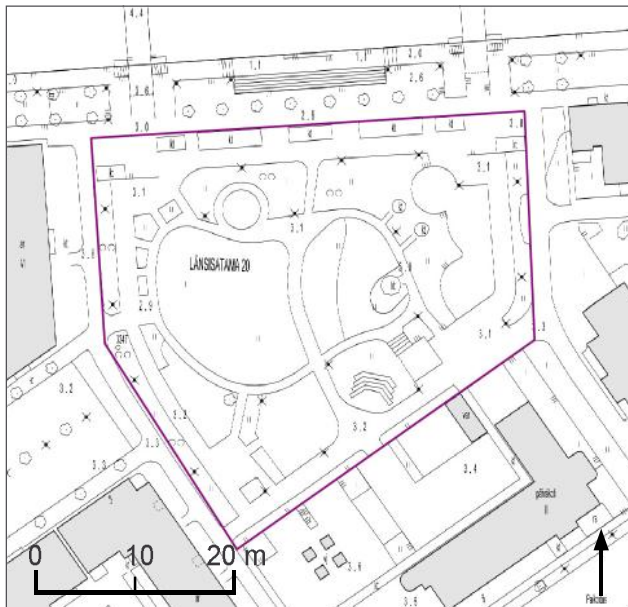
Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Pelikentän pinnoittaminen hiekkatekonurmella. Leikkipaikan nykyiset aidat uudistetaan turvallisiksi osana Ruoholahden tyyppirakenteiden päivittämistä.
- Leikkipaikan kokonaisuus suunnitellaan uudestaan ja peruskorjataan huomioiden kuitenkin alkuperäiset tyylipiirteet.
- Katokset kunnostetaan osana Ruoholahden tyyppirakenteiden päivittämistä.
- Alueen vehreyttä lisätään uudistamalla leikkipaikan kasvillisuutta.
- Alkuperäinen betonikiveys pyritään säilyttämään mahdollisuuksien mukaan.
- Pelikentän pinnoite uusitaan.

Ruoholahdenpuiston leikkipaikan hankealueen raja.

Leikkipuisto Ruoholahden hankealueen raja.

7.2.8 Leikkipuisto Ruoholahti

Nykytila

Hankealueeseen kuuluu Ruoholahden leikkipuiston alue. Vuonna 2014 laaditun Helsingin rakennusviraston leikkipuistojen peruskorjausjärjestyksen mukaan alueen kunto arvioitiin tyydyttäväksi (kiireellisyysluokka 3). Kyseessä on laaja, avara leikkipuisto Ruoholahden kanavan eteläpuolella. Leikkipuiston keskellä on laajoja nurmialueita ja -kumpareita, leikkivälineet sijoittuvat puiston reunalle.

Kanavanrannan puolella leikkipuisto rajautuu Ruoholahden alueelle tyypillisellä katosrakenteella.

Leikkipuiston alue on vain osin aidattu. Aitana on käytetty 1000 mm korkeata Ruoholahden alueelle tyypillistä aitausta, joka on turvallisuuden kannalta puutteellinen. Leikkipuiston sisälle sijoittuu pienten lasten erillinen, aidattu leikkipaikka. Aitaus on rakennettu muutaman vuoden sisällä. Myös muita leikkipuiston osia on korjattu.

Palaute

Vuonna 2013 toteutetussa Kerro kartassa -kyselyssä alueesta ei esitetty yhtään palautetta. Asukastyöpajassa ja varhaiskasvatusviraston palauteissa on todettu aitarakenteet liian mataliksi pientenlasten leikkialueella.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on leikkipuiston peruskorjaaminen turvallisiksi ja viihtyisiksi Ruoholahden alueelle tyypilliset piirteet huomioiden. Leikkipuistossa on hyväkuntoisia osia ja peruskorjaustoimenpiteet kohdistetaan huonokuntoisimpiin osiin, erityisesti rinneliukumäki-alueelle sekä leikkipuiston kaakkoiskulmaan.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 1, leikkipaikkaa ympäröivän aidan turvallisuuspuutteiden takia.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Leikkipaikka aidataan kokonaan. Leikkipaikan nykyiset aidat uudistetaan turvallisiksi osana Ruoholahden tyyppirakenteiden päivittämistä.
- Rinneliukumäen alue uudistetaan siten, että toiminto säilytetään, mutta kokonaisuus suunnitellaan uudelleen.
- Huonokuntoiset leikkivälineet uusitaan.
- Olemassa olevat hyväkuntoiset pinnat säilytetään mahdollisuuksien mukaan.
- Kanavanrannan puoleinen katos kunnostetaan osana Ruoholahden tyyppirakenteiden päivittämistä.
- Kalusteita lisätään katokseen.

7.2.9 Selkämerenpuiston leikkipaikka

Nykytila

Hankealue käsittää Selkämerenpuistossa sijaitsevan Selkämeren leikkipaikan alueen. Vuonna 2014 laaditun Helsingin rakennusviraston leikkipuistojen peruskorjausjärjestyksen mukaan alueen kunto arvioitiin huonoksi (kiireellisyysluokka 3). Kyseessä on suurehko leikkiäita, joka on jaettu osiin. Leikkipaikan lounaispuolelle sijoittuu suuri pelikenttä, josta leikkipaikka on erotettu Ruoholahden alueelle tyypillisellä katosrakenteella. Katoksen seinämänä oleva puusäleikkö on erittäin huonossa kunnossa.

Leikkipaikan yleisilme on melko vihreä. Alueella on kauniita pikkupuuryhmiä, pensaita ja köynnöksiä katoksen seinämillä. Aluetta rajaa pensasaita, ja sen avulla leikkipaikka jakaantuu myös pienempiin osa-alueisiin.

Leikkipaikka on rajattu 1200 mm korkealla kolmilanka-aidalla, joka poikkeaa Ruoholahden alueella yleisesti käytössä olevasta tyyppiaidasta. Aita täyttää turvallisuusvaatimukset.

Asukaspalaute

Vuonna 2013 toteutetussa Kerro kartassa -kyselyssä alueesta ei esitetty yhtään palautetta. Asukastyöpajassa ja varhaiskasvatusviraston palauteessa on todettu taitorakenteet huonokuntoisiksi.

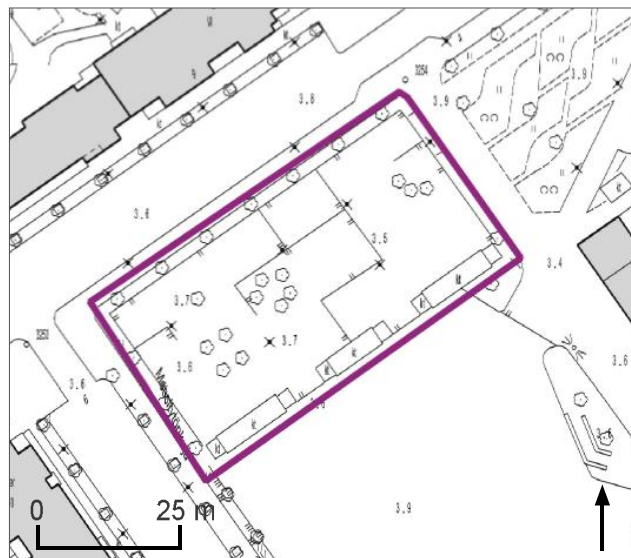
Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on leikkipuiston peruskorjaaminen turvallisiksi ja viihtyisäksi Ruoholahden alueelle tyypilliset piirteet huomioiden. Leikkipaikalla on hyväkuntoisia osia ja peruskorjaustoimenpiteet kohdistetaan erityisesti Ruoholahden tyyppirakenteisiin, jotka tulee päivittää turvallisiksi. Hanke on luokiteltu aluesuunnitelmassa kiireellisyysluokkaan 2.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Leikkipaikan kokonaisuusjäsentelyä kehitetään, esimerkiksi varaamalla oleskeluun sopivia paikkoja.
- Leikkipaikan nykyiset aidat uudistetaan osana Ruoholahden tyyppirakenteiden päivittämistä.
- Katos kunnostetaan osana Ruoholahden tyyppirakenteiden päivittämistä.

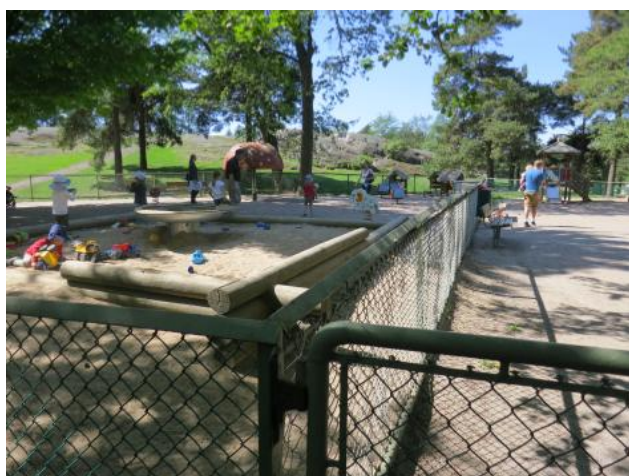
Selkämerenpuiston leikkipaikan hankealue.

7.2.10 Hietakankaan leikkipaikka

Hietakankaan leikkipaikan hankealue.

Nykytila

Etu-Töölössä sijaitseva Hietakankaan leikkipaikan kunto on vuonna 2014 laaditun Helsingin rakennusviraston leikkipuistojen peruskorjausjärjestyksen mukaan arvioitu huonoksi (kiireellisyysluokka 2). Leikkipaikka on yleisilmeeltään hoitamaton. Alue on vilkkaassa käytössä ja se toimii myös päivähoitoryhmien puistona. Kookkaat puut luovat leikkipaikkaan viihtyisyyttä.

Leikkipaikka on aidattu huonokuntoisella panssariverkkoaidalla. Leikkipaikka on jaettu kahteen osaan aidalla. Alue on heikosti valaistu.

Asukaspalaute

Vuonna 2013 toteutetussa Kerro kartassa -kyselyssä alueesta ei esitetty yhtään palautetta.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on leikkipaikan peruskorjaaminen turvalliseksi ja viihtyisäksi. Alueen puusto pyritään säilyttämään. Alueen jatkosuunnittelussa tulee huomioida leikkipaikkaa käyttävät päivähoitoryhmät. Leikkipaikalle tulee laatia kokonaissuunnitelma.

Hanke on luokiteltu aluesuunnitelmassa kiireellisyysluokkaan 1.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Leikkipaikan kokonaisuusjäsentelyä kehitetään.
- Leikkipaikan nykyiset aidat uudistetaan, sisältäen myös leikkipaikan kahteen osaan jakava aita.
- Leikkivälineet uusitaan.
- Penkit tulee uudistaa kaupunkikalusteohjeen mukaisesti ja niiden sijainti tulee tarkistaa (nyt aidan vieressä).
- Leikkipaikalla on katoksen tarve.
- Leikkipaikan valaistusta tulee parantaa.

7.2.11 Väinämöisenpuistikon leikkikenttä

Nykytila

Etu-Töölössä sijaitseva Väinämöisenpuistikon leikkikentän kunto on vuonna 2014 laaditun Helsingin rakennusviraston leikkipuistojen peruskorjausjärjestyksen mukaan arvioitu tyydyttäväksi (kiireellisyysluokka 3). Leikkipaikka on heikosti jäsenneilty ja alueen yleisilme on kenttämäinen. Alueella on niukasti leikkivälineitä suhteessa leikkipaikan kokoon. Leikkikentälle johtavat reitistöt kulkevat hankalasti ylämäkeen. Leikkikentän aitaus ja osa välineistä on uusittu muutama vuosi sitten.

Asukaspalaute

Vuonna 2013 toteutetussa Kerro kartassa -kyselyssä alueesta ei esitetty yhtään palautetta.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on leikkipaikan peruskorjaaminen turvallisesti ja viihtyisäksi. Leikkipaikalle tulee laatia kokonaissuunnitelma, jossa alue jäsennetään uudestaan. Leikkitoimintojen lisäksi alueelle osoitetaan nykyistä viihtyisämpiä oleskelumahdollisuuksia.

Hanke on luokiteltu aluesuunnitelmassa kiireellisyysluokkaan 3.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Leikkipaikan kokonaisjäsentelyä uudistetaan.
- Leikkipaikalle johtavia reittejä linjataan uudestaan niin, että pääsy alueelle helpottuu.
- Leikkipaikan yhteyteen voidaan sijoittaa pienimuotoinen lähiliikuntapaikka.
- Penkit tulee uudistaa kaupunkikalusteohjeen mukaisesti.

Väinämöisenpuistikon leikkikentän hankealue.

7.2.12 Museon puiston leikkipaikka

Nykytila

Etu-Töölössä sijaitseva Museon puiston leikkipaikka on vuonna 2014 laaditun Helsingin rakennusviraston leikkipuistojen peruskorjausjärjestyksen mukaan arvioitu huonokuntoiseksi (kiireellisyysluokka 2). Alue rajautuu lännessä ja pohjoisessa katuihin ja etelässä kallioon. Alueella on suuria korkeuseroja ja turvattoman oloisia pudotuksia. Alue on aidattu osin, mutta luoteisnurkasta ja itälaidalta kallion päältä se on osin aitaamaton. Leikkipaikan reunoilla on kookkaita lehtipuita ja länsiosaa rajaa pensasaita.

Alueella on huonokuntoisia leikkivälineitä ja kalusteita. Leikkipaikalle sijoittuu lisäksi suurista kivistä ja rautavahvistuksista rakennettu taideteos, joka ei täytä nykyisiä turvallisuusvaatimuksia.

Asukaspalaute

Leikkipaikka on suosittu ja vilkkaassa käytössä. Vuonna 2013 toteutetussa Kerro kartassa -kyselyssä alueesta annettiin useita palautteita. Palautteissa leikkipaikkaa pidettiin ränsistyneenä ja turvattomana. Aitaamattomuus koettiin ongelmalliseksi. Leikkipaikkaa pidettiin myös yksipuolisena, isommille lapsille suunnattuna paikkana.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on alueen peruskorjaaminen viihtyisäksi, nykyiset turvallisuusvaatimukset täyttäväksi leikkipaikaksi.

Hanke on luokiteltu aluesuunnitelmassa kiireellisyysluokkaan 1.

Museon puiston leikkipaikan hankealue.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Leikkipaikan kokonaisujsämentelyä uudistetaan.
- Leikkipaikka aidataan.
- Leikkipaikan hulevesien ohjaamista parannetaan.
- Alueen puusto pyritään säilyttämään.
- Nykyinen taideteos tulee poistaa alueelta vaarallisuutensa takia. Voidaan tutkia mahdollisuutta sijoittaa leikkipaikalle taideteos muistumana nykyisestä teoksesta.

7.3 Hankkeet, joissa katu- ja puistoalueita

7.3.1 Hesperian esplanadin puiston peruskorjaus, Martta Ypyän aukion ja Sigurd Frosteruksen puiston rakentaminen sekä Hesperiankatujen pyöräilyväylien rakentaminen

Nykytila

Hankeen tarkastelualueeseen kuuluvat Hesperian esplanadi, Eteläinen- ja Pohjoinen Hesperiankatu sekä Sigurd Frosteruksen puiston itäosa Taivallahden rannassa.

Hesperian esplanadi on kaupunkirakenteellisesti merkittävä katu- ja puistoakseli Taivallahden ja Töölönlahden välillä. Hesperian esplanadi kuuluu osaksi Etu-Töölön valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Lisäksi puisto on yksi Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöjä. Hesperian esplanadin rakentaminen aloitettiin vuonna 1931.

Hesperian esplanadin puisto on osin huonokuntoinen ja epäsiisti. Mannerheimintien ja Runeberginkadun välinen puistoalue on puistokokonaisuuden huonokuntoisin osuus.

Hesperian esplanadi on Helsingin merkittävin hevoskastanjakohde, ja sen vanhimmat puut on istutettu 1930-luvulla. Vanhojen hevoskastanjoiden joukossa on parikymmentä nuorempaa, hyväkuntoista puuta, jotka on istutettu vuonna 2000. Hevoskastanjoiden lisäksi Hesperian esplanadin keskiosaan sijoittuu vuorijalavarivistöt ja länsipäähän monilajista vanhaa puustoa. Hesperian esplanadilla on kaksi pääpuulajeihin liittyvää ajankohdasta tautiriskiä: hevoskastanjan bakteeritauti ja hollanninjalavatauti, jotka tulee huomioida jatkosuunnittelussa. Puiston kasvillisuus ja pensasaidat ovat osin kuluneita ja huonossa kunnossa. Erityisesti Mannerheimintien ja Runeberginkadun välisen osan kasvillisuus on huonokuntoista, mikä johtuu pitkälti hevoskastanjoiden voimakkaasta varjostavasta vaikutuksesta.

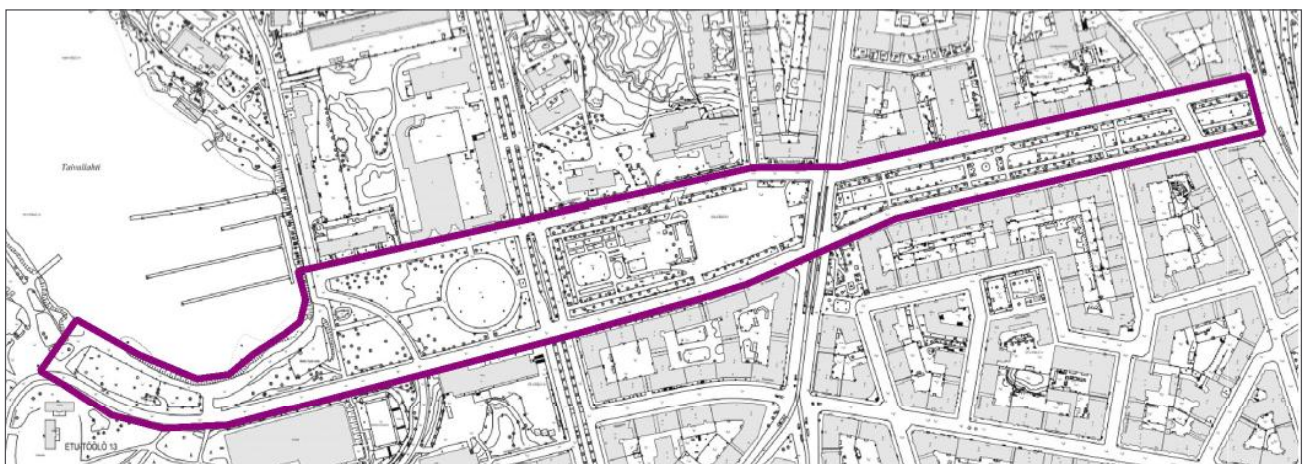
Nykyisin Hesperian esplanadin päätteiden liittyminen Taivallahden rantaan ja Töölönlahden alueille ei ole sujuvaa. Esplanadin aksiaalinen puistosommitelma päättyy länsiosassa Taivallahden koirapuiston aitaukseen ja kuluneeseen, ranta-alueelle johtavaa rinteeseen. Töölönlahden puolella Hesperian esplanadi päättyy Mannerheimintiehen.

Pyöräily- ja jalankulkuverkosto on alueella osittain epäselkeä. Hesperiankaduilla ei kulje merkittäviä pyörätietoja ja pyöräreitistö Taivallahden rannassa on epäselvä. Hesperian esplanadin reitistö on osin kulunut ja alueella on runsaasti oikopolkuja.

Puiston hulevesien johtamisessa on ongelmia ja valaistuksessa puutteita. Osa alueen nykyisistä kalusteista on lisäksi huonossa kunnossa.

Hesperian esplanadin Mechelininkadun ja Runeberginkadun väliseen osuuteen sijoittuu Taivallahden leikkipuisto, joka on Helsingin kaupungin rakennusviraston leikkipaikkojen peruskorjausjärjestyksessä inventoitu luokkaan 3 (tydyttävä kunto).

Taivallahden rantaan sijoittuvan Sigurd Frosteruksen puiston itäosa on Hesperian esplanadia luonnonmukaisempaa ranta-aluetta. Alueen jalankulkureitistö on osin epäselvä ja reitit kivisiä. Asemakaavan mukaisen Martta Ypyän aukion kohdalle sijoittuu Taivallahden koirapuisto.

Hankealueen raja.

Asukaspalaute

Asukaspalautetta on kerätty Kerro kartalla -kyselyllä 2013 ja Töölön asukastyöpajassa keväällä 2016.

Asukaskyselyssä alue koettiin toisaalta hienoksi ja viihtyisäksi puistoksi, mutta toisaalta kunnostusta kaipaavaksi ja osin turvattomaksi. Pyöräilyreitistö koettiin ongelmalliseksi ja autoliikenne koettiin osin turvattomuutta aiheuttavaksi esimerkiksi suojateiden kohdalla. Hesperian Esplanadia toivottiin yleisesti kehitettävän turvallisemmaksi, nykyistä siistimmäksi ja vehreäksi puistoksi.

Hesperian esplanadin kasvillisuutta, erityisesti puiston puustoa pidettiin tärkeänä. Työpajassa nousi esille hevoskastanjat ja niiden vaaliminen puiston tärkeänä ominaispiirteenä. Lisäksi työpajassa useat toivoivat historiallisten kukkapolun palauttamista puistoon.

Hesperian esplanadin osalta yksittäiseksi toiminnallisuuden liittyväksi aiheeksi nousivat koirat, joiden ulkoilutus koettiin ongelmalliseksi. Alueelle toivottiin selkeää koirapuistoa. Yleisesti toivottiin puiston toiminnallisuuden turvaamista ja esimerkiksi hiekkakentän säilyttämistä ja kehittämistä toiminnallisesti keskeisenä paikkana. Taivallahden rantaan toivottiin esimerkiksi vesiliikuntamahdollisuuksia, julkista rantasaunaa sekä rantalentopallokenttiä.

Tavoitteet

Peruskorjauksen tavoitteena on kehittää alueesta nykyistä viihtyisämpi, turvallisempi ja toiminnallisesti selkeämpi kokonaisuus. Hesperian esplanadin peruskorjauksessa tärkeänä lähtökohtana on historiallisen puiston ominaispiirteiden ja arvojen huomioiminen. Peruskorjauksen pohjana tulee olla vuonna 2007 julkaistu puisto-historiallinen selvitys. Puiston historiallista sommittelua, materiaaleja ja kasvillisuutta säilytetään ja ennallistetaan mahdollisuuksien mukaan. Tarkemman suunnittelun yhteydessä laaditaan puurivien uudistamissuunnitelma, jossa huomioidaan ajankohtaiset kasvitaudit.

Hankkeen tavoitteena on selkeyttää alueen reitistöä ja varmistaa sujuva pyöräily-yhteys Töölönlahden ja Taivallahden välille.

Hesperian esplanadin jatkuvuutta tulee kehittää erityisesti Taivallahden suunnalla ja Hesperian esplanadin aksiaalinen sommitelma tulee liittyä sujuvasti ja selkeästi Taivallahden rantaan.

Taivallahteen sijoittuvien Martta Ypyän aukion ja Sigurd Frosteruksen puiston itäosaa tulee selkeyttää ja reitistöä uudistaa. Kylpylä hotellin toteutuessa tulevaisuudessa on puisto ja aukio suunniteltava ja rakennettava.

Taivallahden leikkipuisto peruskorjataan Hesperian esplanadin kunnostuksen yhteydessä.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 1.

Esisuunnittelu

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- *Hesperian esplanadin puurivien uudistamissuunnitelman laatiminen, jossa tulee huomioida ajankohtaiset kasvitautit: hevoskastanjan bakteeritauti ja hollanninjalavatauti.*
- *Hesperian esplanadin kuluneiden / hävinneiden kasvillisuusalueiden kunnostaminen. Tutkitaan mahdollisuutta ennallistaa historiallinen kukkapolku.*
- *Alueelle laaditaan liikennesuunnitelma, jossa tutkitaan katualueille sijoittuvan pyöräliikenteen järjestelyiden mahdollisuutta välillä Mannerheimintie-Merikannontie. Lisäksi tutkitaan uuden pyörätieyhteyden järjestelyitä Hietakanaksentien suunnasta Merikannontielle. Pyörätien sijoittumisen mahdollisuutta nykyisen puistoalueen läpi kulkevan Hietakannaksetien kaarevan katuosuuden eteläreunaan selvitetään.*
- *Alueelle laaditaan yleisuunnitelma koko akselille.*
- *Kiireellisenä työnä Reitistön selkeyttäminen Hesperian esplanadilla. Reittien selkeämpi rajaaminen. Oikopolkujen karsiminen tai integroiminen reitistön kokonaisuuteen.*
- *Talvikunnossapidettävän reitin suunnittelu Hesperian esplanadille.*
- *Hesperian esplanadin valaistuksen kehittäminen erityisesti puiston itäisellä osuudella.*
- *Hulevesien ohjauksen parantaminen Hesperian esplanadilla.*
- *Taivallahden koira-aitauksen uusiminen, tutkitaan mahdollisuutta laajentaa koira-aitausta rakentamalla pienille ja isoille koirille omat aitaukset. Hesperian esplanadilla tutkitaan mahdollisuutta koirakäymälöiden rakentamiseksi.*
- *Sigurd Frosteruksen puiston suunnittelu mahdollisen kylpylän toteutuksen yhteydessä. Kiireellisenä toimenä reitien uusiminen ja kurttulehtiruusun poistaminen rannalta.*
- *Kävely-yhteyden parantaminen rakentamalla puistokäytävä Minigolf-radan eteläpuolelle, Hiekkarannantien viereen.*
- *Taivallahden leikkipuiston peruskorjaus, jossa parannetaan puiston valaistusta, uusitaan leikkivälineitä, pintamateriaaleja sekä kunnostetaan kasvillisuutta.*

7.4 Katuhankkeet

7.4.1 Hietaniemenkatu

Nykytila

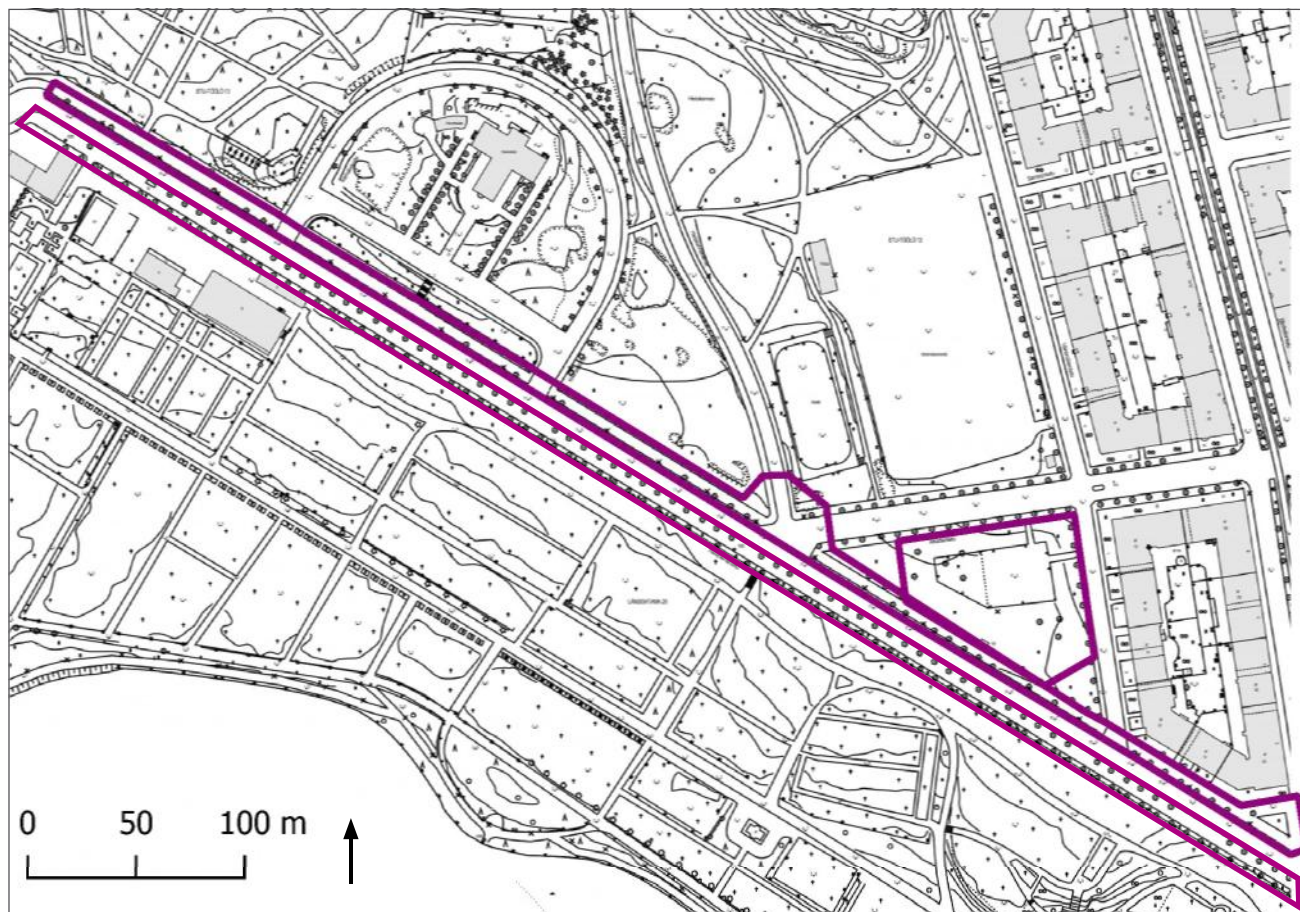
Etu-Töölössä sijaitseva Hietaniemenkatu rajautuu pohjoisessa puistoalueeseen, Krematorion alueeseen ja Hietaniemen uurnalehtoon sekä eteläpuolella Hietaniemen hautausmaahan. Hietaniemenkatu palvelee lähialueen asukkaita sekä Hietaniemen hautausmaan ja ranta-alueen kävijöitä.

Hietaniemenkatu on osa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (*Hietaniemen hautausmaat, Etu-Töölön kaupunginosana*). Lisäksi alue on arvotettu Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöksi (*Hietaniemenkatu -puistokatuosuus hautausmaan kiviaidan vierellä*). Hietaniemenkadun linjaus pohjautuu Gustaf Nyströmin ja Lars Sonckin laatimaan asemakaavan 1906. Vuoden 1928 Birger Brunilan laatimassa asemakaavassa on osoitettu kadun varrelle nelirivinen puukujanne. Hietaniemenkatu ympäristöineen on edustava esimerkki klassististen tyylihanteiden mukaisesta kantakaupungin puistokadusta.

Hietaniemenkadun pohjoispuolen jalkakäytävä ja koivukujanne ovat huonokuntoisia. Kadun eteläosa on peruskorjauksen ja puurivien uudistamisen myötä hyvässä kunnossa. Pohjoispuolen jalkakäytävän keraaminen laatoitus on paikoin erittäin huonokuntoinen, muun muassa koivukujanteen puunjuuret ovat vaurioittaneet sitä. Katua reunustaa koivukujanne, joka on laajimmillaan nelirivinen, mutta pohjoispuolella koivurivejä on vain lyhyellä matkaa molemmin puolin jalkakäytävää. Pohjoispuolen koivuriveissä on myös aukkoja. Puut ovat jo iäkkäitä ja osin huonokuntoisia.

Hietaniemenkadun ja Hietakannaksentien risteyksessä ongelmina on muun muassa pyöräilyreitit ja jalankulkureittien heikko jatkuvuus.

Katu on valaistu kadun pohjoispuolelle sijoitetuilla katuväläisimillä. Hietaniemenkadun ja Hietakannaksentie risteysalue on riittämättömästi valaistu. Valaisimia sijaitsee osin myös suojateiden odotustilan keskellä.

Hietaniemenkadun hankealueen rajaus.

Asukaspalaute

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelman laatimisen yhteydessä järjestetyissä asukastilaisuuksissa (2016) asukkaat toivovat jalkakäytävän keraamisten laatoitusten kunnostusta. Pohjoispuolen koivukujanteen puiden toivottiin säilyvän tai uudistettavan osissa. Hietaniemenkadun ja Hietakannaksentien risteys koettiin turvattomaksi.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on parantaa kadun toimivuutta, viihtyisyyttä ja liikenneturvallisuutta sekä katuympäristön laatua huomioiden alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteet ja arvot. Tavoitteena on peruskorjata pohjoisosan jalkakäytävä ja uudistaa / ennallistaa pohjoisosan puukujanne. Huonokuntoisten puiden vuoksi koivukujanteen uusiminen on kiireellistä.

Hietaniemenkadun ja Hietakannaksentien risteyksessä on liikennesuunnittelutarve. Tavoitteena on sujuvoittaa kävely- ja pyöräilyliikennettä sekä parantaa liikenneturvallisuutta.

Kadun valaistusta parannetaan huomioiden myös Hietaniemenkadun eteläreunan kävely- ja pyöräilyväylä.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 1.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Kadun pohjoispuolen jalkakäytävä uusitaan.
- Samassa yhteydessä suunnitellaan pinnoitteen vaihto eteläpuolen jalkakäytävälle.
- Pintamateriaalina käytetään mahdollisimman hyvin alkuperäistä vastaavaa keltaista neliön mallista keraamista laattaa diagonaaliladonnalla. Kadun eteläpuolen pinnoituksen uusiminen suunnitellaan valmiiksi ja yhtenäiseksi pohjoispuolen kanssa ja toteutetaan myöhemmin.
- Pohjoisreunan koivukujanne uudistetaan ja koivukujanteen nelirivisyys ennallistetaan mahdollisuuksien mukaan. Puille rakennetaan kantavat kasvualustat.
- Bussipysäkit sovitetaan historialliseen miljööhön.
- Katuvalaisimet ja niiden sijoittelu uusitaan kadun koko matkalla.
- Jalkakäytävän yhteyteen tulee osoittaa nykyistä tiiviimmällä välillä penkkejä ja roskiksia.
- Kadun valaistus ja valaisintolppien sijoitus uusitaan peruskorjauksen yhteydessä. Uuden valaistuksen suunnittelussa huomioidaan myös kadun eteläisen puolen riittävä valaistus jalankulun ja pyöräilyn osalta.

7.4.2 Kivelänkatu

Nykytila

Taka-Töölössä sijaitseva Kivelänkatu on Mannerheimintien ja Töölönkadun väliin sijoittuva lyhyt asuntokatu.

Kivelänkadun katupuut (pääasiassa lehmuksia, muutamia pihlajia lounasosassa) ovat pääasiassa kohtuullisessa kunnossa, osin uusimisen tarpeessa. Puiden kasvualustat, juuristoritilat ja ympärivät kiveysalueet ovat useassa kohdissa pahoin painuneita.

Kivelänkadun jalkakäytävä on päällystetty betonikiveyksellä. Katupuuistutusten reunakivilynmuotoilu ja jalkakäytävän materiaalivalinnat eivät ole alkuperäisiä ja sopivat huonosti Taka-Töölön tyylipiirteisiin.

Ajoradalla on kaksi nupukivettyä hidastetta. Kadun itäosassa sijaitseva hidaste jatkuu visuaalisesti hotellille joltamaan epäviralliseen suojatiehen.

Asukaspalaute

Kerro kartalla -kyselyssä (2013) Kivelänkatua koski muutama kommentti. Katu koettiin turvattomaksi erityisesti suojatien kohdalla, jota autoilijat eivät palautteen mukaan huomaa kunnolla. Lisäksi palautteen perusteella alueen talvikunnossapidossa on puutteita. Palautteessa ei määritelty koskivatko puutteet jalkakäytävää vai ajoratoja.

Tavoitteet

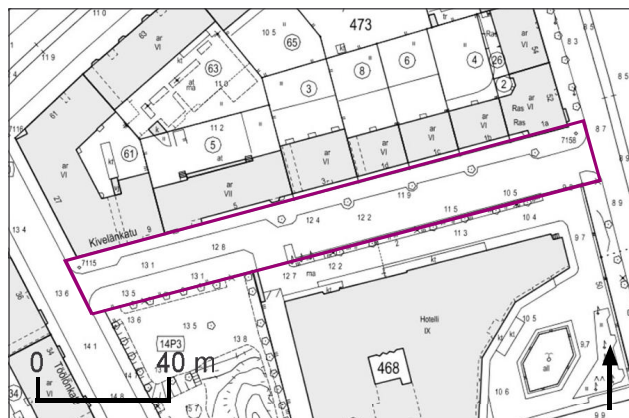
Hankkeen tavoitteena on parantaa kadun toimivuutta, viihtyisyyttä ja liikenneturvallisuutta sekä katuympäristön laatua. Katu ympäristön yleisilme ennallistetaan ja poistetaan Taka-Töölölle epätyypilliset tyylipiirteet. Selvitetään alueen alkuperäisistä suunnitelmista, onko jalkakäytävällä ollut Töölölle tyypillistä keraamista laatoitusta.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 2.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Katu peruskorjataan.
- Jalkakäytävän betonikivipäällyste korvataan asfaltilla (tai keraamisilla laatoilla), samalla uusitaan reunakivilyn muotokieli.
- Puut uudistetaan käyttäen kantavaa kasvualustaa.
- Kivelänkadun itäosan suojatien osalta tulee selvittää liikenneturvallisuus ja määritellä tarkemmin toimenpiteet sujuvamman ja turvallisemman kulkemisen varmistamiseksi.

Kivelänkadun hankealueen rajaus.

7.4.3 Lapinlahdentie

Nykytila

Lapinlahdentie rajautuu molemmilla puolilla hautausmaa-alueiden luonnonkivimuureihin sekä kadun eteläpuolella lisäksi ortodoksiseen hautausmaahan kuuluviin rakennuksiin. Alue sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön alueelle (Hietaniemen hautausmaat).

Hietaniemenkadun ajorata on kaksisuuntainen ja molemmilla puolilla on kadunvarsipaikoitusta. Kadun ajorata on osin huonokuntoinen. Kadun molemmilla puolilla kulkee jalkakäytävä. Ajorataa ja jalkakäytäviä erottavat reunakivilinjat puuttuvat pääosin molemmilla puolilla katu. Kadun eteläreunan jalkakäytävä on samassa tasossa ajoradan kanssa. Muusta katualueesta poiketen eteläreunan jalkakäytävä on kivituhkapintainen. Katualueella ei ole istutuksia. Kadun kuivatus on osin puutteellinen ja hulevesien ohjaamisessa on ongelmia.

Katu on valaistu pohjoispuolen jalkakäytävän ja hautausmaan muurin viereen sijoitetuilla katuvalaisimilla.

Asukaspalaute

Kerro kartalla -kyselyssä 2013 ei tullut yhtään Lapinlahdentietä koskevaa kommenttia.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on parantaa kadun toimivuutta, viihtyisyyttä sekä katuympäristön laatua huomioiden alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteet ja arvot.

Tavoitteena on selkeyttää jalkakäytävien ja ajoradan jäsennointiä sekä parantaa kadun kuivatusta. Jatkosuunnittelun yhteydessä selvitetään valaistuksen uudistamisen tarve.

Lapinlahdentielle on osoitettu pyöräilyn laatukäytävän baanalinjaus. Se tulee huomioida alueen peruskorjauksessa.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 2.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Alueelle laaditaan liikennesuunnitelma, jossa selvitetään pyöräliikenteen järjestelyitä kadulla.
- Ajoradan ja pohjoispuolen jalkakäytävän asfalttipinnat uusitaan.
- Eteläreunan jalkakäytävä päällystetään asfaltilla tai kivituhkalla.
- Kadulle rakennetaan luonnonkiviset reunakivilinjat molemmin puolin katuja koko kadun pituudelle.
- Kuivatuksen toimivuus tarkistetaan ja hulevesien hallintaa parannetaan.
- Selvitetään valaistuksen uudistamisen tarve.
- Suunnittelussa ja toteutuksessa erityistä huomiota on kiinnitettävä kadun reuna-alueiden yhteensovittamiseen hautausmaiden rakenteiden kanssa, erityisesti kadun eteläreunalla. Jatkosuunnittelussa tulee valita sopiva, hautausmaan rakenteisiin ja rakennuksiin soveltuva pintamateriaali eteläpuolen jalkakäytävälle.

Lapinlahdentien hankealueen rajaus.

7.4.4 Sibeliuksenkatu

Nykytila

Hankealueeseen kuuluu Sibeliuksenkatu Topeliuksenkadun ja Mechelininkadun välisellä osuudella. Asuntokaudeksi luokiteltava Sibeliuksenkatu on kaksikaistainen ja ajoradat ovat hyväkuntoisia. Molemmilla puolilla katua on jalkakäytävät ja kadunvarsipysäköintiä.

Sibeliuksenkadun katupuiden ikärakenne ja kunto vaihtelevat. Topeliuksenkadun ja Välskärinkadun välinen puurivistö on yhteneväinen ja puut ovat kookkaita, vanhoja ja melko hyväkuntoisia. Välskärinkadun ja Mechelininkadun välillä puiden kunto vaihtelee. Osa-alueen vanhimmat puut vaikuttavat latvuston ilmeen perusteella kitukasvuista.

Jalkakäytävät ovat asfalttipintaisia Mechelininkadun ja Välskärinkadun välisellä osuudella, Välskärinkadun ja Topeliuksenkadun välillä pinnoitteena on käytetty betonilaatoitusta ja -kiveystä. Betonilaatoitus ja -kiveys ovat huonokuntoisia.

Asukaspalaute

Katua ja sitä ympäröivien alueiden kulttuurihistoriaa arvostetaan ja asukkaat toivoivat alueen tyylipiirteiden säilyttämistä. Joidenkin kommenttien perusteella katu koettiin turvattomaksi.

Tavoitteet

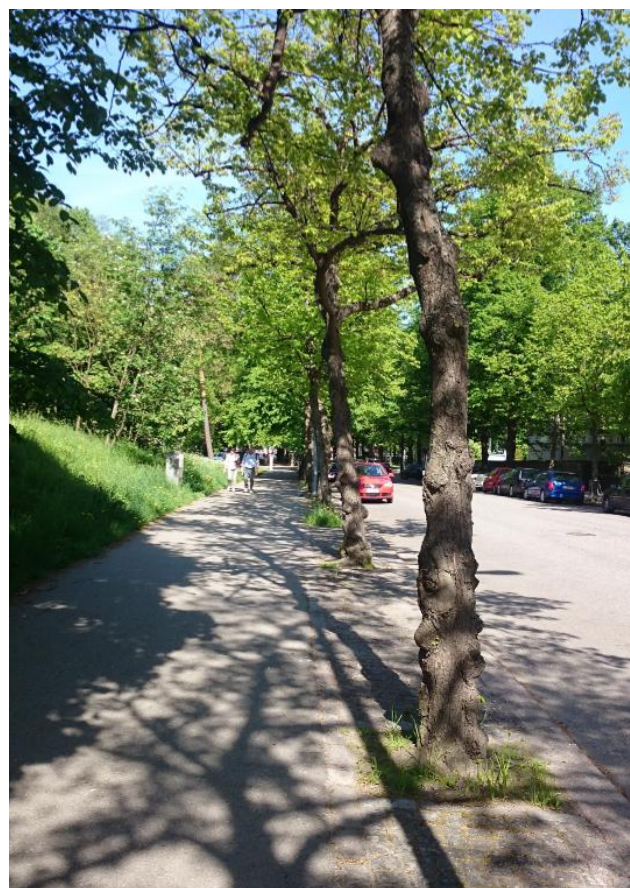
Tavoitteena on peruskorjata Sibeliuksenkadun jalkakäytävät Topeliuksen ja Välskärinkadun väliseltä osuudelta sekä uudistaa katupuut ja niiden kasvualustat tarpeen mukaan. Katuympäristön yleisilme ennallistetaan ja poistetaan Taka-Töölölle epätyypilliset tyylipiirteet. Selvitetään alueen alkuperäisistä suunnitelmista, onko jalkakäytävällä ollut Töölölle tyypillistä keraamista laatoitusta.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 2.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Jalkakäytävän betonikivipäällyste korvataan asfaltilla tai keraamisilla laatoilla.
- Kadulle laaditaan katupuuston täydennysistutussuunnitelma. Katupuut säästetään mahdollisuuksien mukaan. Kantava kasvualusta rakennetaan jalkakäytäviä uudistettaessa.

Sibeliuksenkadun hankealueen rajaus.

7.4.5 Topeliuksenkatu

Nykytila

Hankealueeseen kuuluu Topeliuksenkatu Runebergin ja Humalistonkadun välisellä osuudella. Kokoojakaduksi luokiteltu Topeliuksenkatu on kaksikaistainen ja ajoradat ovat hyväkuntoisia. Molemmilla puolilla katua on jalkakäytävät ja kadunvarsipysäköintiä.

Kadun länsiosan jalkakäytävä on paikoin huonokuntoinen. Jalkakäytävän pinnoitteena on käytetty asfalttia, betonikiveystä ja historiallisesti Töölön alueelle tyyppillistä keraamista laatoitusta.

Topeliuksenkadun katupuiden ikärakenne ja kunto vaihtelevat ja tällä hetkellä rivistä puuttuu joitakin puita.

Asukaspalaute

Asukkaat toivoivat alueen tyylipiirteiden säilyttämistä. Topeliuksenkadun autoliikenteen rajoittamista ehdotettiin, koska kadun liikenne koettiin turvattomaksi, erityisesti jalankulkijoiden kannalta. Kadun koettiin olevan myös hyvin meluisa. Jalkakäytävien ylläpitoon toivottiin parannusta ja esimerkiksi roska-astioita kaivattiin bussipysäkin yhteyteen.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on peruskorjata kadun länsipuolen jalkakäytävä alueen ominaispiirteitä ja arvoja vaalien. Tavoitteena on myös parantaa pyöräliikenteen järjestelyjä Topeliuksenkadulla.

Tavoitteena on uudistaa katupuut ja niiden kasvualustat tarpeen mukaan. Katuympäristön yleisilme ennallistetaan ja poistetaan Taka-Töölölle epätyypilliset tyylipiirteet. Selvitetään alueen alkuperäisistä suunnitelmista, onko jalkakäytävällä ollut nykyistä laajemmin keraamista laatoitusta.

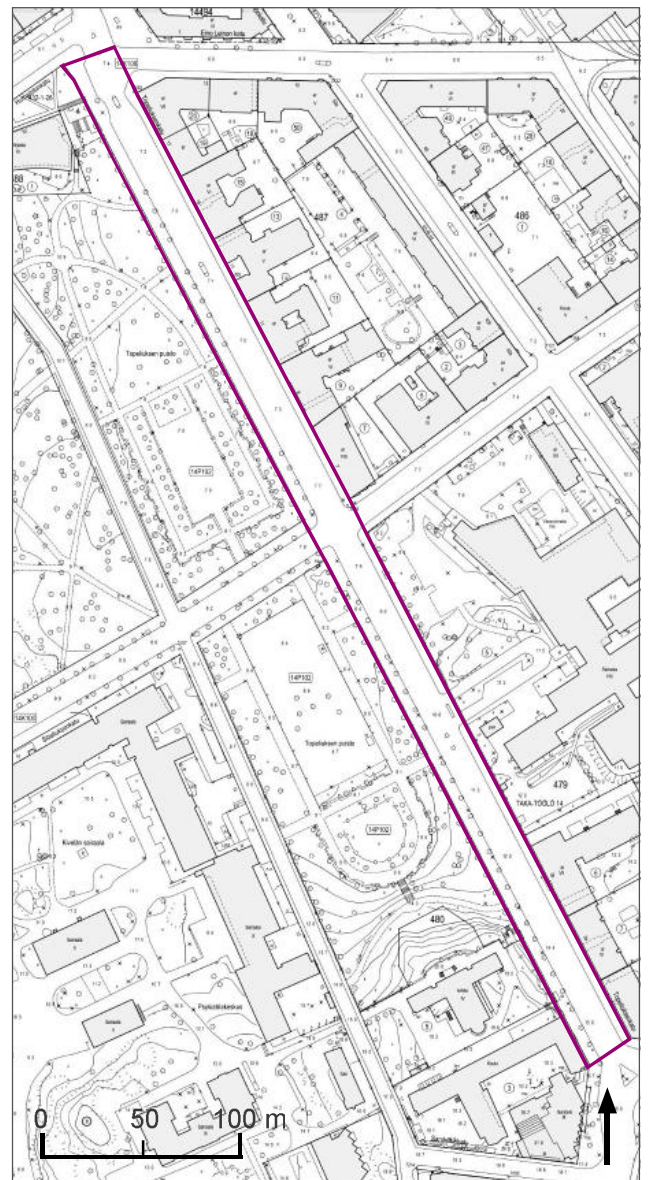
Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 2.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Alueelle laaditaan liikennesuunnitelma, jossa tutkitaan pyöräliikenteen järjestelyitä Topeliuksenkadulla.
- Kadun länsireunan jalkakäytävä peruskorjataan. Pintamateriaalina käytetään mahdollisimman hyvin alkuperäistä vastaavaa keltaista neliön mallista keraamista laattaa diagonaaliladonnalla vähintään nykyisen laatoituksen alueella. Betonikiveys uusitaan mahdollisesti keraamisella laattalla / asfaltilla (tulee selvittää keraamisen laatoituksen alkuperäinen laajuus).
- Kadulle laaditaan katupuuston täydennysistutussuunnitelma. Katupuut säästetään mahdollisuuksien mukaan. Kantava kasvualusta rakennetaan jalkakäytäviä uudistettaessa.

Topeliuksenkadun hankealueen rajaus.

7.4.6 Ruoholahdentori

Nykytila

Ruoholahdentori on melko hyväkuntoinen, laaja aukio Ruoholahden metroaseman tuntumassa. Toria rajaavat etelässä Ruoholahden kanava, lännessä Itämerenkuja ja idässä Harmajankuja.

Torin länsireunalla sijaitsee Helsingin konservatorio. Torilla on kirjastoautopysäkki ja yleisökäymälä. Torin pohjoisreunalla on arkkitehti Juhani Pallasmaan suunnittelema metallirakenteinen katos. Torilla sijaitsee myös Dennis Oppenheimin veistos ”Kihlaus”.

Kävelykatu Itämerenkuja on tärkeä pyöräily- ja jalankulkuyhteys Ruoholahden metroasemalle. Kujalla on myös pyörien liityntäpysäköintialue. Itämerenkujalla ei ole eroteltu pyöräliikennettä jalankulkualueesta, mikä aiheuttaa vaaratilanteita. Konflikteja pyöräilijöiden ja kävelijöiden välille syntyy myös Ruoholahdentorin eteläreunassa, jossa kävelytietä on vaikea erottaa pyörätiestä.

Ruoholahdentorin länsiosa on päällystetty punaisella, viuhkaksi ladotulla betonikivellä. Alueella on joitain painaumuksia, joihin vesi kerääntyy. Keskiosan noppakiveys ja kivilaatoitus ovat hyvässä kunnossa, samoin Itämerenkuja reunustavat pyöreät kivipaadet. Eteläosan istuskelukivipaadet ovat hyväkuntoiset, mutta niiden korkeus on yli turvallisesti määritellyn 500 mm:n. Pienet luonnonkiviportaavat eteläosassa ovat melko huonokuntoiset, lisäksi niissä on kompastumisvaara. Torin eteläreunan kävely- ja pyöräilytiet on päällystetty vaalean- ja tummanharmailla betonikivillä. Katoksen puurimoista osa on poikki.

Ruoholahdentorin länsi- ja pohjoisreunalla kasvaa lehmäksi luonnonkivireunuksella rajatuissa istutusaltaissa. Puut ovat hyväkuntoisia, mutta niiden juuristolla on hyvin vähän kasvutilaa. On todennäköistä, että kasvualusta jää ajanmittaan ahtaaksi puille ja niiden kasvu tyrehtyy. Ruoholahdentorin itäreunalle on tuotu muutamia kesäkukka-altaita.

Ruoholahdentori ja Itämerenkuja ovat Ruoholahden keskeisimpiä julkisia tiloja. Ne edustavat tyylipuhtaasti suunnitteluaiakauttaan 1990-lukua niin materiaalien, kasvillisuuden kuin ladontakuvioidenkin osalta. Alueella on käytetty johdonmukaisesti pyöreää muotoa istutusaltaissa ja istuskelupeissa.

Ruoholahdentorin hankealueen rajaus.

Asukaspalaute

Asukaspalautetta on kerätty Kerro kartalla -kyselyllä 2013 sekä Ruoholahden asukastyöpajassa keväällä 2016.

Yleisesti asukaspalautteessa toivottiin torin aktivoimista eri-ikäiset käyttäjäryhmät huomioiden. Erilaisten kulttuuri- sekä markkina- ja kirpputoritapahtumien järjestämistä haluttiin lisätä. Pihlajasaareen lähtevän lauttaliikenteen pysäkillä toivottiin selkeämpää opastusta ja pysäkkialueen viihtyisyyden parantamista. Pyörä- ja kävelyreittien selkeyttäminen katsottiin myös tärkeäksi. Lisäksi ehdotettiin esim. leikki- ja kiipeilyvälineitä, sup-lautojen vuokrausta ja paikkaa yhteistötaiteelle.

Tavoitteet

Tavoitteena on elävöittää Ruoholahdentoria, mahdollistaa torin käyttö erilaisissa tapahtumissa sekä selkiyttää Ruoholahdentorin ja Itämerenkujan pyörä- ja kävelyreitistöä osana laajempaa kokonaisuutta. Metroaseman pyörien liityntäpysäköintialueen kapasiteettia ja palvelutasoa pyritään nostamaan. Tavoitteena on pitää alue kokonaisuutena tyylipuhtaana aikakautensa edustajana.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 3.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Alueelle laaditaan liikennesuunnitelma, jossa tutkitaan alueen pyöräliikenteen järjestelyjä.
- Torille rakennetaan tapahtumat mahdollistava tekniikka, kuten sähkö- ja vesiliitännät sekä varmistetaan viemäroinnin ja kuivatuksen toimivuus. Jäteastioiden riittävyys arvioidaan ja syväkeräyssäiliöitä lisätään tarvittaessa.
- Pyörien pysäköintipaikkojen lukumäärää lisätään nykyisestä. Pyörätelineiden sijoittamista katoksiin tutkitaan. Pyörätelineitä ja -katoksia voidaan sijoittaa koko välille Ruoholahden metroaseman sisäänkäynti - Ruoholahdentori.
- Nykyiset katupuut Ruoholahdentorin länsi- ja pohjoisreunoilla sekä Itämerenkujalla säilytetään. Puiden graniittireunaiset istutusaltaat uusitaan. Kunnostuksen yhteydessä alueille vaihdetaan riittävän laajalle alueelle kantava kasvualusta.
- Uusittavien kiveysten osalta käytetään pääsääntöisesti alueelle tyypillistä betonikiveä.
- Torin itäreunalle lisätään istutustaitaita matalille pensaille, perennoille ja kesäkukille.

7.4.7 Töölöntori

Nykytila

Töölöntori muodostaa Taka-Töölön kaupunkirakenteellisesti keskeisen aukion. Kohde kuuluu osaksi valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (RKY) ja on yksi Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöjä. Torin kanssa samalta ajalta peräisin oleva töölölaishunkis-tyylinen rakennuskanta ympäröi toria muodostaen yhdessä torin kanssa merkittävän arvoympäristön. Torin jäsentely on säilynyt pitkälle alkuperäisessä asussa lukuun ottamatta esimerkiksi torin itäreunan 1970-luvulta olevaa puurivää. Töölöntorin alkuperäisestä pintamateriaalista ei ole varmuutta, mutta torilla tiedetään olleen noppakiveys ainakin vuodesta 1939.

Toria ympäröivät etelä-, itä- ja pohjoispuolelta asuntokadut, länsiosassa tori rajautuu Runeberginkatuun. Torin itäosassa on autojen pysäköintipaikka, myös torin länsipuoli toimii öisin asukaspysäköintipaikkana. Autojen pysäköinti on kaupunkikuvassa näkyvässä roolissa.

Alueella on toritoimintaa, mutta sen vilkkaus on vähentynyt viimeisen vuosikymmenen aikana.

Torin yleisilme on epäsiisti, erityisesti torin itälaita on huonokuntoinen. Katupuissa on jonkin verran vaurioita. Torikojujen ulkopuolella istumapaikkoja on vähän.

Pisararadan suunnitelmissa aseman sisäänkäynti on suunniteltu sijoittuvan Töölöntorille. Pisararadasta ei ole

toistaiseksi tehty rakentamispäätöstä.

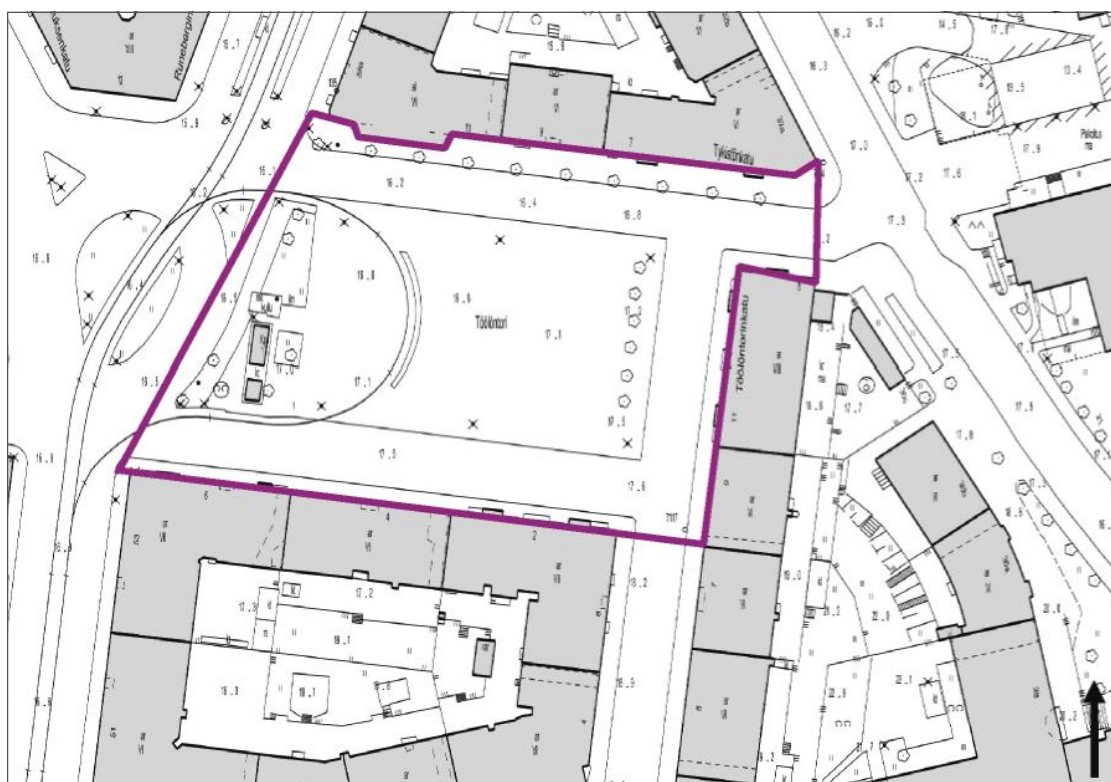
Asukaspalaute

Asukaspalautetta on kerätty Kerro kartalla -kyselyllä 2013 sekä Töölön asukastyöpajassa keväällä 2016. Yritysten ja palvelutarjoajien näkökulmia torin kehittämiseksi kerättiin yrittäjien aamukahvivilaisuudessa keväällä 2016.

Asukaspalautteen mukaan toria pidetään erittäin suosittuna ja arvostettuna paikkana sekä suosittuna kohtaamispaikkana. Toisaalta tori nousi selkeästi esille myös kunnostusta kaipaavana alueena ja torin kehittämistä pidetään yleisesti tärkeänä. Aluetta pidetään osin meluisana sekä epäsiistinä ja roskaisena. Asukkaiden näkemyksen mukaan Töölöntoria toivotaan kehitettävän nykyistä viihtyisämpänä, Töölön kaupunginosan piazzana ja asukkaiden olohuoneena.

Toritoiminta erilaisissa muodoissaan nähtiin olevan olennainen näkökulma torin kehittämisessä. Asukkaiden kommentteissa toivottiin torin ja sen ympäristön kahvila- ja ravintolakulttuurin monipuolistumista. Toritoimintojen lisäksi useiden asukkaiden toiveissa tuli esiin torin kehittäminen oleskelupaikkana. Useat palautteen antajat toivoivat Töölöntorille lisää vehreyttä.

Suuri osa liikennettä koskevista kommentteista sisälsi toiveen autojen parkoituksen nykyistä suuremmasta rajoittamisesta torialueella. Toisaalta joissakin kommentteissa

Töölöntorin hankealueen rajaus.

tuotiin esille paikoituksen tarpeellisuus torin saavutettavuuden varmistamiseksi.

Yrittäjätilaisuudessa tuotiin esiin yhteistyön merkitys toritoimintoja kehitettäessä. Toriyrittämisen kynnys tulisi tehdä mahdollisimman helpoksi yrittäjien näkökulmasta. Laaja yhteistyö yrittäjien ja kaupungin toimijoiden kanssa koettiin erittäin tärkeäksi. Töölöntorin tunnettuutta ja brändiä voisi vahvistaa kaupunkimarkkinoinnilla ja mahdollisesti ohjaamalla Töölössä käyviä turisteja pysähtymään torilla (esimerkiksi turistibussiajelen yhteydessä).

Tavoitteet

Tavoitteena on kehittää Töölöntoria Taka-Töölön keskeisenä yleisenä alueena ja asukkaiden "olohuoneena". Keskeisenä tavoitteena on torin toiminnallisuuden kehittäminen.

Tavoitteet seuraavalle kymmenvuotiskaudelle ovat kaksiosaiset:

- torin toiminnallisuuden kehittäminen ja lisääminen
- torin kevyt kunnostus

Toiminnallisuuden kehittämisessä on tärkeä tehdä laajaa yhteistyötä alueen kehittämiseksi. Tärkeitä yhteistyötojoja ovat alueen toritoimijat ja eri viranomaiset.

Torin kevyen kunnostuksen tavoitteena on kunnostaa torin huonokuntoisimmat osat ja siistiä alueen yleisilmettä. Myöhemmässä vaiheessa kun mahdolliset toriin vaikuttavat laajemmat suunnitelmat selkeytyvät (Pisara-

rata) torin alue tulee ottaa suuremman peruskorjauksen piiriin hankkeen mahdollisen toteutuksen yhteydessä.

Hanke on luokiteltu kiireellisyysluokkaan 2.

Suunnittelussa huomioitavaa

Hankeohjelmassa esitetään alustavasti seuraavia toimenpiteitä:

- Toiminnallisen kehittämisohjelman laatiminen (Töölöntori eläväksi -hanke tms.)
 - Kootaan yhteen keskeiset toimijat (kuten Tukutori, Helsingin rakennusvirasto, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsingin kaupungin elinkeino-osasto, nykyiset toriyrittäjät, Torin ympäristön yrittäjät, Töölö-seura, mahdollisesti muut Töölön yrittäjät, mahdollisesti alueen asukkaat).
 - Laaditaan analyysi Töölön torin nykytilanteesta ja potentiaaleista.
 - Tehdään mahdollisesti kyselyitä / haastatteluja torin nykytilanteesta ja mahdollisuuksista.
 - Laaditaan toimijoiden kanssa yhteistyössä kehittämisperiaatteet torin elävöittämiseksi esimerkiksi työpaikkojen avulla.
 - Laaditaan roadmap toimenpiteistä hankkeen edistämiseksi kunkin toimijan suhteen.
- Torin kevyt kunnostus:
 - Torin länsiosan kunnostaminen: kiveykset, kasvillisuusalueet, oleskelupaikat, muut varusteet, kalusteet.

LIITTEET

<i>LIITE 1.</i>	<i>Aluekortit</i>
<i>LIITE 2.</i>	<i>Vuorovaikutustilaisuuksien kooste 2016</i>
<i>LIITE 3</i>	<i>Lumilogistiikkaselvitys</i>
<i>LIITE 4.</i>	<i>Töölön ja Kampinmalmin aluesuunnitelman tarveselvitys 2015</i>
<i>LIITE 5.</i>	<i>Kerro kartalla -kyselyn tulokset 2014</i>

LÄHTEET

RAPORTIT, JULKAISUT, VERKKOJULKAISUT

Eläintarhan alueen ympäristöhistoriallinen selvitys, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2013:2.

Ennen II maailmansotaa asemakaavoitettuja helsinkiläisiä puistoja. Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto. Harjoittelutyönä toteutettu selvitys.

Hakasalmen ja Hesperian puistot, puistohistoriallinen selvitys, Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2010:10 / Katu- ja puisto-osasto.

Helsingin katupuurivit vuosina 2010-2011 – puurivien ja kujanteiden uudistaminen ja täydennysistuttaminen. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:2.

Helsingin kaupunkikalusteohje, Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2010:8 / Katu- ja puisto-osasto.

Helsingin kaupunkikasviopas, Helsingin kasvisuunnittelun työkalupalkki, Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2010:12 / Katu- ja puisto-osasto.

Helsingin kestävä viherrakenne – kaupunkiekologinen tutkimusraportti. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:27.

Helsingin uusi yleiskaava, tarkistettu yleiskaavaehdotus, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 14.6.2016.

Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluonto, Helsingin yleiskaava, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2013:15.

Helsingin viher- ja virkistysalueiden strateginen kehityskuva (Luonnos 22.8.2016, VISTRA osa II), Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Hesperian esplanadi. Puistohistoriallinen selvitys. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2006:10 / Katu- ja puisto-osasto.

Hietarannan uimaranta, historiaselvitys. Helsingin kaupungin liikuntaviraston julkaisuja, sarja B, julkaisu 50, 2015.

Katu- ja puisto-osaston hallinnassa olevien arvoympäristöjen määrittely ja toimintaohjeet.

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2008:8/ Katu- ja puisto-osasto.

Lapinlahden sairaalan puistoalue, suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun ohjeistus. Maisemasuunnittelu Hemgård. Kaupunkisuunnitteluvirasto 2004:4.

Leikkipuistojen peruskorjausjärjestys, Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2014.

Linnunlaulun alueen ympäristöhistoriallinen selvitys, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2015:5.

Meri-Helsinki yleiskaavassa, rannikko, saaristo, meri ja satamatoiminnot. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:15.

Pyöräilyn edistämishjelma, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston selvityksiä 2014:4.

Rantaviivoja, asuinalueita veden äärellä, Suomen arkkitehtuurimuseo, 2012.

Sibeliuksen ja Topeliuksen puistojen historiaselvitys ja yleissuunnitelma. Laine, K. (2012). Aalto-yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Diplomityö.

Töölön viheraluesuunnitelma 2003-2012. Helsingin kaupungin rakennusvirasto / Viherosasto.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Museovirasto 2009. <http://www.rky.fi/>

Yleiskaava 2002. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Yleissuunnitteluosasto. Hyväksytty 26.11.20013.

KARTTA- JA PAIKKATietoaineistot

Asemakaavalla suojellut alueet ja rakennukset, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

GeoServer-aineistot, Helsingin kaupunki.

Helsingin kantakartta, wms rajapintapalvelun kautta. <http://kartta.hel.fi/>. (*kantakarttaa käytetty hankealueiden aluerajausten pohjakarttana*)

Helsingin kaupungin karttapalvelu, <http://kartta.hel.fi/>

Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöt, Helsingin rakennusvirasto.

Muinaisjäännökset, rakennusperintö ja rakennettu kulttuuriympäristö, Museovirasto.

Yleisten alueiden rekisteri, YLRE –tietokanta, Helsingin kaupungin rakennusvirasto, 2014.

Rakennusviraston julkaisut 2016

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:1

Mustikkamaan hoito- ja kehittämissuunnitelma

ISBN 978-952-331-039-1 [painettu versio] ISBN 978-952-331-040-7 [verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:2

Myllypuron, Puotiharjun ja Roihupellon aluesuunnitelma

ISBN 978-952-331-046-9 [painettu versio] ISBN 978-952-331-047-6 [verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:3

Jakomäen, Tattariharjun ja Tattarisuon aluesuunnitelma

ISBN 978-952-331-048-3 [vain verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:4

Tove Janssonin puisto – puistohistoriallinen selvitys ja kehittämisperiaatteet

ISBN 978-952-331-052-0 [painettu versio] ISBN 978-952-331-053-7 [verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:5

Selvitys katujen suolauksen vaikutuksista katupuihin Helsingissä

ISBN 978-952-331-080-3 [painettu versio] ISBN 978-952-331-081-0 [verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:6

Vartioharjuntien kokeilupuiden menestymisseuranta

ISBN 978-952-331-082-7 [painettu versio] ISBN 978-952-331-083-4 [verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:7

Luonnonhoidon työohje - Niityt ja maisemapellot

ISBN 978-952-331-088-9 [vain verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:8

Kaunissaaren, Hanskisen ja Eestiluodon hoito- ja kehittämissuunnitelma vuosille 2015–2024

ISBN 978-952-331-091-9 [vain verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:9

Pitäjämäentien alikulut ja tulvariskien hallinta Strömberginpuiston kohdalla

ISBN 978-952-331-141-1 [vain verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:10

Haaganpuron valuma-alueen hulevesiselvitys ja suunnitelma

ISBN 978-952-331-142-8 [vain verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:11

Vanhankaupungin alueen aluesuunnitelma–Koskela, Kumpula, Käpylä, Toukola, Vanhakaupunki 2016–2025

ISBN 978-952-331-159-6 [vain verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:12

Erottaja – Ympäristöhistoriallinen selvitys ja johtopäätökset jatkotoimia varten

ISBN 978-952-331-171-8 [vain verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:13/ Arkkitehtuuriosasto

Esplanadi - kasvillisuusinventointi

ISBN 978-952-331-213-5 [vain verkkoversio]

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2016:14/ Arkkitehtuuriosasto

Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelma 2017–2026

ISBN 978-952-331-218-0 [vain verkkoversio]

ISSN 1238-9579

